

Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Навчально-науковий інститут цивільного захисту
Кафедра екологічної безпеки

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри екологічної безпеки,
д. с.-г. н., професор
_____ Андрій КУЗИК
«___» _____ 2024 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: “Комплексна оцінка еколого-фітоценотичної структури насаджень
Музею народної архітектури та побуту у Львові імені Климента Шептицького
та проект заходів її вдосконалення”

Виконав:
здобувач 6 курсу, групи ЕК-61м
спеціальності 101 Екологія
Городна О. П.
Керівник:
к.с.-г.н.,ст. викл. Шуплат Т. І.
Рецензент:
к.с.-г.н., доц. Шукель І. В.

Львів – 2024 року

Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Навчально-науковий інститут цивільного захисту
Кафедра екологічної безпеки

Ступінь вищої освіти магістр
Спеціальність 101 Екологія
Освітня програма «Екологічна безпека»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри екологічної безпеки,
д.с.-г. н., професор

_____ Андрій КУЗИК
« ____ » _____ 2023 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу

Здобувачу _____ Городній Оксані Петрівній _____
(прізвище, ім'я та по батькові)

1. Тема “Комплексна оцінка еколого-фітоценотичної структури насаджень Музею народної архітектури та побуту у Львові імені Климента Шептицького та проект заходів її вдосконалення”

керівник роботи: Шуплат Тарас Ігорович, канд. с.-г. наук
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затвержені наказом ЛДУ БЖД від «20» 11 2023 року № НС-144/90

2. Термін подання слухачем роботи: «02» 02 2024 р.

3. Початкові дані до роботи:

3.1. Безлюбченко О. С., Завальний О. В., Черносова Т. О. Планування і благоустрій міст. Харків: ХНАМГ, 2011. 191 с.

3.2. Данилюк А. Г. Українські скансени. Історія виникнення, експозиції, проблеми розвитку. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. 104 с.

3.3. Інструкція з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України (Із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства № 105. Редакція від 17.06.2014. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0182-02#Text>

3.4. Кучерявий В. П. Сади і парки Львова. Львів: “Світ”, 2008. 306 с.

3.5. Наказ Державного комітету України по житлово-комунальному господарству №70 від 29.04.1994 р “Про затвердження Правил утримання зелених насаджень міст та інших населених пунктів”. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-06#Text>

4. Зміст кваліфікаційної роботи:

1. Урбанізаційний процес і парко будування. 2. Природно-кліматичні і урбоекологічні умови регіону дослідження. 3. Аналіз біоеколо-гічного стану деревно-чагарникових груп Стрийського парку. 4. Пропозиції стосовно покращення стану деревно-чагарникових груп Стрийського парку.
5. Перелік графічного матеріалу: презентація Microsoft Power Point.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 3. Аналіз фітоценотичної структури деревно-чагарникових груп Музею народної архітектури і побуту у Львові імені Климента Шептицького.	к.с.-г.н. Гоцій Н. Д., викл. каф. екологічної безпеки ЛДУ БЖД		

7. Дата видачі завдання: «20» 11 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Розділ 1. Закордонний та національний досвід формування етнографічних парків.	21.11 – 01.12.2023	
2.	Розділ 2. Природно-кліматичні і урбоекологічні умови регіону дослідження.	04.12 – 15.12.2023	
3.	Розділ 3. Аналіз фітоценотичної структури деревно-чагарникових груп Музею народної архітектури і побуту у Львові імені Климента Шептицького.	18.12 – 11.01.2024	
4.	Розділ 4. Пропозиції стосовно покращення стану фітоценотичної структури Музею народної архітектури і побуту у Львові імені Климента Шептицького.	15.01 – 27.01.2024	
5.	Підготовка презентації та доповіді.	29.01 – 02.02.2024	

Здобувач

(підпис)

ГОРОДНА О. П.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

ШУПЛІАТ Т. І.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Городна О. П. “Комплексна оцінка еколого-фітоценотичної структури насаджень Музею народної архітектури та побуту у Львові імені Климентія Шептицького та проект заходів її вдосконалення”.

Кваліфікаційна робота за спеціальністю 101 Екологія. Складається з текстової частини, що містить 4 розділи, 100 сторінок друкованого тексту, 63 рисунків, 41 таблиці, 50 літературних джерел і 3 додатків.

Мета дослідження – визначення особливостей реконструкції етнографічних парків на прикладі Музею народної архітектури та побуту у Львові імені Климентія Шептицького, аналіз фітоценотичної та екологічної структури деревних насаджень та запропонування шляхів їх оптимізації та благоустрою.

Об’єкт дослідження – музей народної архітектури та побуту у Львові імені Климентія Шептицького.

Предмет дослідження: фітоценотичної та екологічної структури деревних насаджень Музей народної архітектури та побуту у Львові імені Климентія Шептицького.

Основні результати дослідження – проаналізовано фітоценотичну, екологічну структуру насаджень Музею народної архітекткриі побуту, встановлено санітарний стан насаджень і запропоновано шляхи покращення структури насаджень.

Практичне використання отриманих результатів – полягає у можливості використання результатів дослідження для вдосконалення благоустрою території Музею народної архітектури та побуту у Львові імені Климентія Шептицького з метою підвищення його природоохоронного і рекреаційного потенціалу.

СКАНСЕН, ЕТНОГРАФІЧНА ЗОНА, ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ ГАЙ, АСОЦІАЦІЯ, ДЕРЕВНІ НАСАДЖЕННЯ, ЕКОЛОГІЧНА СТРУКТУРА, ФІТОЦЕНОТИЧНА СТРУКТУРА.ОПТИМІЗАЦІЯ, РЕКОНСТРУКЦІЯ.

ABSTRACT

Horodna O. P. "Comprehensive assessment of the ecological and phytocenotic structure of the plantings of the Museum of Folk Architecture and Life in Lviv named after Klymentii Sheptytskyi and the project of measures for its improvement."

Qualification work on the specialty 101 Ecology. It consists of a text part containing 4 chapters, 100 pages of printed text, 63 figures, 41 tables, 50 literary sources and 3 appendices.

The purpose of the study is to determine the peculiarities of the reconstruction of ethnographic parks using the example of the Museum of Folk Architecture and Life in Lviv named after Klymentii Sheptytskyi, to analyze the phytocenotic and ecological structure of tree plantations and to propose ways of their optimization and beautification.

The object of the study is the Museum of Folk Architecture and Life in Lviv named after Klymentii Sheptytskyi.

The subject of research: phytocenotic and ecological structure of tree plantations Museum of Folk Architecture and Life in Lviv named after Klymentii Sheptytskyi.

The main results of the research – the phytocenotic and ecological structure of the plantations of the Museum of Folk Architecture of Life were analyzed, the sanitary condition of the plantations was determined, and ways of improving the structure of the plantations were proposed.

The practical use of the obtained results consists in the possibility of using the research results to improve the improvement of the territory of the Museum of Folk Architecture and Life in Lviv named after Klymenty Sheptytskyi in order to increase its nature protection and recreational potential.

SCAN SQUARE, ETHNOGRAPHIC ZONE, SHEVCHENKIVSKY GROVE, ASSOCIATION, TREE PLANTATIONS, ECOLOGICAL STRUCTURE, PHYTOCENOTIC STRUCTURE. OPTIMIZATION, RECONSTRUCTION.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ЗАКОРДОННИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ЕТНОГРАФІЧНИХ ПАРКІВ	8
1.1 Витоки етнографічних експозицій	8
1.2 Музеї під відкритим небом в кінці ХІХ ст.– початку ХХ ст.	9
1.3 Музеї під відкритим небом в Західній Європі та США	14
1.4 Скансени України	17
1.5 Паркобудування як елемент комплексної зеленої зони міста	21
РОЗДІЛ 2 ПРИРОДНО-КЛІМАТИЧНІ УРБОЕКОЛОГІЧНІ УМОВИ РЕГІОНУ ДОСЛІДЖЕННЯ	24
2.1 Історія та місцезнаходження об'єкту дослідження	24
2.2 Природно-кліматичні умови місцевості розташування Музею народної архітектури і побуту	30 33
2.3 Методичні підходи до опису рослинних асоціацій	
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ФІТОЦЕНОТИЧНОЇ СТРУКТУРИ ДЕРЕВНО- ЧАГАРНИКОВИХ ГРУП МУЗЕЮ НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ І ПОБУТУ ІМЕНІ КЛИМЕНТІЯ ШЕПТИЦЬКОГО	38
3.1 Флористична структура деревних насаджень Музею	38
3.2 Аналіз структури фітоценозів рослинних асоціацій	42
3.3 Екологічні особливості деревної рослинності	75
3.4 Вивчення санітарного стану деревних насаджень	87
РОЗДІЛ 4 ПРОПОЗИЦІЇ СТОСОВНО ПОКРАЩЕННЯ СТАНУ ФІТОЦЕНОТИЧНОЇ СТРУКТУРИ МУЗЕЮ НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ І ПОБУТУ ІМЕНІ КЛИМЕНТІЯ ШЕПТИЦЬКОГО	90
4.1 Ландшафтне облаштування території	90
4.2 Формування узлісної частини насаджень етнографічних зон	94
4.3 Збагачення структури насаджень культурами	97
ВИСНОВКИ	99
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	101
ДОДАТКИ	106

ВСТУП

Збереження біологічної різноманітності – є одним з важливих завдань, що стоять зараз перед суспільством. Для того, щоб вести роботу в цьому напрямі необхідно знати основні закономірності.

Благоустрій садово-паркової території розглядається як комплекс заходів з інженерної підготовки до озеленення, влаштування покриттів, розміщення малих архітектурних форм, освітлення, об'єктів монументального мистецтва, що спрямованих на покращення функціонального, санітарного, естетичного та екологічного станів території.

Пропоноване дослідження присв'ячене музеям просто неба. Зарубіжна і вітчизняна практика свідчить, що найкращим способом збереження народної архітектури є створення музеїв просто неба. Перевезені в розібраному вигляді та зібрані в одному місці старовинні будівлі під керівництвом спеціалістів консервуються і охороняються.

Предмети в експозиціях можна розміщувати також за типами, функціями, територіально і навіть за еволюційними періодами. Музеї мають також змогу проводити розмежування у часі і просторі, підкреслювати етнографічні особливості, індивідуалізувати предмети, що мають художню цінність.

Поява таких музеїв у світі спричинена втратою традиційного архітектурного обличчя, яке формувалося упродовж минулого тисячоліття.

Урбанізація, міграція селян в місто та індустріалізація призвели до змін в устрої сільських поселень, у формі жител, використанні будівельних матеріалів.

В Україні створення музеїв просто неба розгорнулось у післявоєнні роки, тому більшість з них - на стадії формування, активного збирання матеріалів, наукових пошуків нових форм експонування.

РОЗДІЛ 1

ЗАКОРДОННИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ЕТНОГРАФІЧНИХ ПАРКІВ

1.1 Витоки етнографічних експозицій

Важливе місце у збереженні та популяризації національної етнографічної, історичної і культурної спадщини відводиться музеям просто неба. Під ними розуміється різновид музеїв, де експонати розміщені на відкритому просторі.

Існують наступні їх різновиди, як скансен, музеї забудов, музеї сільських господарств, музеї живої історії і фольклорні музеї. Найновіша концепція – це екомузей, яка зародилася вперше у Франції [49].

Більшість музеїв просто неба спеціалізуються на колекціюванні і реконструкції старовинних помешкань на великих відкритих територіях, зазвичай історично пов'язаних із експозицією. Експонати зазвичай розбираються, переносяться і збираються на новому місці по детальних кресленнях, фотоматеріалах.

Важливим етапом у розвитку одного із напрямів рекреаційної діяльності, а саме етнографічного характеру стало XIX століття - період оформлення етнографії в якості самостійної історичної дисципліни, створення в різних країнах етнографічних закладів, общин, журналів – став часом виникнення етнографічних музеїв і експозицій під відкритим небом [24, 29].

Етнографічні музеї органічно пов'язані з розвитком етнографічної науки, оскільки їх експонатами є матеріали, зібрані в етнографічних експедиціях.

До кінця XVIII ст. слід віднести і виникнення ідеї створення етнографічної експозиції під відкритим небом. У 80-х роках XVIII ст. в парку замку у Фреденсберзі (Данія), де демонструвалися манекени в національних народних костюмах різних регіонів країни. Цю своєрідну експозицію під відкритим небом побачив швейцарський письменник Чарльз Бонстеттен і в 1790 р. під враженням

побаченого висказав думку про необхідність створення експозиції під відкритим небом [31, 32, 36].

Однак такі архітектурно-етнографічні комплекси появилися аж через століття. За ці роки в різних європейських країнах стрімко виріс інтерес до народної культури [30].

В другій половині XIX ст. в багатьох країнах створюються самостійні етнографічні та археологічні музеї чи відділи національних музеїв, які колекціонують пам'ятки археології і етнографії. Однак ці музеї стали сховищами предметів матеріальної культури, релігії, мистецтва периферійних племен і народів Китаю, Індії, Японії і інших країн давньої культури [49].

1.2 Музеї під відкритим небом в кінці XIX - початку XX ст.

Виникнувши в Данії, ідея створення етнографічної колекції під відкритим небом знайшла на півночі Європи сприятливу основу для реалізації. Перші у світі зібрання під відкритим небом, включаючи зразки народної дерев'яної архітектури, появилися у Норвегії.

Розвиток економічних відносин і посилення національних тенденцій на межі 18-19 XVIII–XIX ст. дали старт розвитку національної культури. В ці роки було звернено увагу на сільське життя, народну творчість. Однак пам'ятки народної архітектури і мистецтва все ще трактувалися, як своєрідні декоративні форми. Типовим прикладом може служити будівля середньовічного храму «Ванг» із Норвегії.

Ідея створення музею під відкритим небом в Скандинавії, як писав директор етнографічного Норвезького музею Рейдар Кольберг, викристалізувалося серед багатьох вчених, колекціонерів Північної Європи у 1870-1880 рр.

Ядром майбутнього Норвезького народного музею, закладеного Хансом Аалом в 1894 р стало декілька сільських поселень, перенесених в парк своєї резиденції на півострові Бігдой під Христіаною в 1881 р. шведсько-норвезьким королем Оскаром [30, 31].

Музей в Осло, колекція в Ліллехамері і інші музеї цього типу з'явилися по ініціативі і на кошти приватних осіб, які опиралися в своїй діяльності на допомогу сільської інтелігенції і простих людей.

Норвезький музей під відкритим небом, як і інші музеї такого типу, які виникнули в скандинавських країнах в кінці XIX - початку XX ст, є типовою «пам'яткою романтичного періоду». Творці цих колекцій ідеалізували в своїх експозиціях докапіталістичну патріархальну провінцію, її життя та природу.

Інтерес до дерев'яної архітектури в Скандинавії оприділявся і тим немало важливим фактором, що в цих краях, особливо в Норвегії, практично небуло пам'яток архітектури, які б потребували спеціальної охорони, крім дерев'яних поселень.

Наукове значення етнографічних матеріалів, зібраних в перших 8 музеях під відкритим небом, вже в період їх становлення було не рівнозначним. Х. Аалл при створенні музею звернувся по допомогу до вчених і це дозволило у відповідній мірі документувати, ідентифікувати і датувати експонати. Зовсім інша ситуація склалася в одному з найгарніших і найбільших музеїв Скандинавії, який знаходиться в норвезькому місті Ліллехамер, де місцевий аматор Андрес Сендвіг заснував музей під відкритим небом [24, 49].

Сендвіг був любителем не тільки в збиральній роботі, що виразилося, частково, у відсутності на зібрані предмети якої-небудь наукової документації, без якої значно знижується їх етнографічна цінність.

Не дивлячись на недостатки, «колекція Сендвіга» робить сильне враження на відвідувачів величиною і красою експонатів, а також їх вдалим розміщенням на території музею.

Етнографічний музей у Стокгольмі, відомий з 1880 р, під назвою *“Північний музей”*, був створений завдяки великому вкладу А. Газеліуса. Він хотів показати предмети і атмосферу сільських поселень, які зберігали дух шведської традиції. А. Газеліус рішив розмістити експонати під відкритим небом, вибрав для того

підвищення на острові Дюгарден, не далеко від “Північного музею”. Підвищення в XVII ст мала фортифікаційне укріплення, від чого віддавна називалася «скансен». Назва перейшла і на зведений в цьому місці музей.

А. Газеліус в скансені вирішив показати не тільки окремі будинки, але і укомплектувати їх характерними речами побуту. Його заслугою є перш за все. Те, що створюючи один з перших в світі музеїв під відкритим небом, він зумів комплексно використати в його експозиції найбільш передові для свого часу методи і прийоми показу етнографічних колекцій. В 1891 р. скансен, маючи 1,5 га території, був відкритий для відвідувачів [24, 29].

В скансені тоді було зібрано 59 комплексів із будівель, в склад яких входили двори, які деколи нараховують до 10 будівель, а також окремі житлові будівлі, господарські та історичні споруди XVI–XIX ст. Серед експонатів можна зустріти костели, корчми, лавки, амбри, паркани. Вони складають комплекси не тільки сільської забудови, але і міської. В музей перенесені будинки зі старого Стокгольму XVIII–XIX ст і встановлені так, що створюють квартал з вулицями. Поруч з житловими будівлями знаходяться майстерні та магазини: книжковий магазин, пекарня, топографія, аптека. Багаторічний розвиток скансену мало свої позитивні та негативні сторони. З одної сторони, в результаті вбираючої роботи вдалося підібрати унікальні комплекси пам'яток дерев'яної архітектури і багато чисельні колекції інших етнографічних експонатів, з другої сторони відсутність перспективного плану розвитку музею на довгий період і генерального плану забудови території музею, який би враховував його розширення, призвело до того, що при збільшенні ділянки з 1,5 до 30 га об'єкти, які були розміщені на окраїні першої експозиції, з'явилися в центрі, а з роками система експозиції, і без того не ідеальна, була ще більше дезорганізована включенням в неї не музейних об'єктів.

У відповідності з принципами А. Газеліуса будівлі, рельєф місцевості і навколишня флора повинні були складати в музеї єдине ціле. Однак автентичність пам'яток і можливість їх підлаштування до природного середовища не

ліквідували у відповідній мірі творчості експозиції. Тому було прийнято рішення «оживити» скансен [49, 50].

В будинках появилися люди, які займалися тваринами, городом, ремеслом. У спеціально влаштованих приміщеннях на очах відвідувачів виготовлялися художні вироби із скла, глини, металу. Зимою до Скансену прибувають Лапландці з оленями. Скансен став також місцем, де відмічають традиційні свята. У відповідності з планами А. Газеліуса у Скансені створений зоологічний сад, в якому представлені окремі види тварин північної фауни і екзотичні тварини. Для дітей створений «міні-скансен» з мініатюрними будівлями, зоосадам і дитячим майданчиком. Завдяки своїй широкій і різноманітній експозиції, розміщеній недалеко від центру міста, а також багато чисельними універсальними програмами Скансен став найбільш привабливим і відвідуваним музеєм під відкритим небом в світі (щорічно музей відвідує більше 2 млн. туристів). В музеї порушені принципи історизму і соціальні критерії відбору та показу етнографічного матеріалу, не вирішені питання функціонального зонування території та створення експозиційних секторів у відповідності з етнографічним районуванням країни.

Музей культури в Лунде (королівство Швеція). Цей музей з широкою програмою експозиції у відповідній мірі створює середньовічний характер Лунда, репрезентує майже 20 об'єктів старої міської забудови. Основною функцією музею є репрезентація культурної спадщини всієї провінції та колекціонування матеріалів, які ілюструють цивілізацію південних районів Швеції протягом декількох століть.

Соціальний розвиток провінції представлено в музеї як історія чотирьох прошарків населення: дворян, духовенства, міщан та селян. Для музею в Лунде як і для Скансену, важливою проблемою є питання органічності експозиції та її укріплення. В той час невеликі регіональні, а тим більше локальні музеї під відкритим небом практично не зіштовхуються з такою проблемою, так як

експонують одні або зовсім близькі культурні типи. Локальні музеї зазвичай містять секцію присвячену доісторичному періоду регіону, секцію сільського реманенту, комплекс об лаштованих кімнат. Типовим прикладом такого музею є музей в Хальмштаді – центрі провінції Халланд [8, 31, 49].

В Норвегії як і в Швеції є декілька категорій музеїв під відкритим небом: центральний (національний), провінційний (регіональний), локальний. До першої категорії відноситься центральний етнографічний музей в Осло. Прикладом другої категорії є музеї в Шіен (провінція в Телемарк), в Драммен – Бускеруд. До третьої категорії відносяться музеї в Валле, Воссе.

При розгляді особливостей розміщення норвезьких музеїв під відкритим небом необхідно пам'ятати про деякі специфічні риси народної архітектури Норвегії, її зв'язок з середовищем та природним ландшафтом.

Будівлі в Норвезькому народному музеї експонуються регіональними групами. Практично відповідному регіону відповідає окремий двір або 2-3 двори. Для Норвегії XIX ст. було характерне поширення в сільській місцевості декілька типів поселень. Показані тут і основні види дворів: замкнутий, кімнато видний.

В центральному норвезькому музеї і в інших музеях країни представлено три основних традиційних планувальних типів житлового будинку: 1) однокамерний дім з піччю в центрі; 2) трикамерний дім; 3) трикамерний дім, який складається з житлового приміщення, холодного чистого приміщення, сін. В Норвезькому народному музеї експонуються будівлі пов'язані з традиційними сільськими промислами та заняттями, однак в музеї нема водойм і ці об'єкти стоять серед високих трав через що стають подібними до фантастичних будівель.

Сильною стороною експозиції норвезького народного музею є датування не тільки багатьох будівель, але і предметів інтер'єру. Народна культура представлена предметами, які дозволяють ознайомитися навіть з Норвезьким середньовіччям [13, 14, 49].

Значно відрізняється від музеїв, з точки зору програми експозиції та методів

її реалізації, музей в Бергені – Старий Берген. Він почав створюватися після другої світової війни. В цьому музеї показано міська культура та побут. Зараз на території музею знаходиться більше 20 будівель-експонатів.

Особливо для музеєзнавців Норвегії стоїть проблема збереження пам'яток народної архітектури та побуту на місцях. В музеях та резерватах Норвегії охороняється більше 1500 об'єктів-пам'яток дерев'яної архітектури, а в Швеції близько 4000. В приватних скансенах тематика музею та його програмна діяльність призначені задовольняти смаки та потреби в основному закордонних туристів. В таких музеях є бари, ресторани, кіоски, які розміщені безсистемно, без врахування музейної експозиції. Тут влаштовуються псевдофольклорні вистави, які не мають нічого спільного з народними традиціями та обрядами [8, 31, 49].

1.3 Музеї під відкритим небом в Західній Європі та США

В музеях-скансенах Західної Європи завжди серйозно відносилися до створення середовища, відповідно до відповідної групи будівель. Складовою частиною будь-якого комплексу є городи та сади в залежності з періодом, середовищем та районом звідки походять будівлі. На основі цього влаштовується територія навколо кожної групи будівель, створюється відповідний ландшафт. По всій території висаджені і дикорослі рослини, щоб дати повне представлення про флору різних районів.

Хоч Данія невелика країна, районне різноманіття тут яскраво виражено. Особливості ландшафту і середовища відповідних районів країни, створені в музеї, лише підкреслюють місцеву специфіку, яку представляють комплекси етнографічних експонатів.

В експозиції музею найшли відображення традиційні типи сільських будівель та будівельні традиції різних районів Данії [4, 31, 49].

В дечому відрізняються від зеландських сільських будівель пам'ятки народного будівництва з острова Лоллан, що пояснюється німецьким впливом, а

також більш високим життєвим рівнем місцевого населення в порівнянні з іншими частинами Данії в зв'язку з наявністю плодкових земель на острові.

Найбільш неоднорідна культура на півострові Ютландія, що пов'язано як з величиною самого району, різними природними районами, а також з впливом сусідніх народів. В Датському сільському народному будівництві при браку дерева і інших будівельних матеріалів використовувалися місцеві дешеві матеріали. При будівництві стін дерево і глина поступилися торфу, вересовому дерну і дикому каменю; солом'яне покриття замінила обшивка із вереску. В експозиції музею центральні області Ютландії представлені типом паралельного двору типових для великих господарств [9, 10, 49].

В 1930 р. біля озера Фліндер був закладений музей, який в певній мірі представляє сільську культуру центральної Ютландії. Для музею використовується частина великої території порослої вереском, займає вона понад 100 га в Народному парку Ютландії.

Першим в експозицію під відкритим небом був поміщений один з найстаріших сільських будинків - курний дім каркасної конструкції із Вінкеля поблизу м. Виборга. Побудований близько 1530 р.

Більш систематичний характер носить експозиція другого регіонального музею – на о. Фюн. Музей організований в 1941 р. поблизу Оденсе, третього по величині міста Данії. Зараз тут нараховується більше 20 об'єктів. Будівлі розміщені так щоб уникнути штучної ізоляції відокремлених дворів та будинків, яка простежується в деяких інших музеях під відкритим небом [11, 12, 49].

Ще більше проявилася ця тенденція в експозиції музею народного будівництва в Хельсінкі (Фінляндія). Селянські двори представлені лише забитковими дворами, крім цього в експозицію включені: дерев'яний костел із Каруна, водяний та вітровий млин, кузня, сільський магазин. Експозиція центрального фінського музею не дає чіткого комплексного представлення про етнографічні регіони Фінляндії. До того ж в музеї не представлена культура

других національних груп, які компактно живуть на території країни.

Музеї під відкритим небом присвячені міській культурі, крім Данії, Норвегії, Фінляндії є і в США, Великобританії. В США це музей Вілліамбург у Вірджинії який показує міський побут колоністів XVII–XVIII ст., а Англії музей міста Йорка у Йоркширі.

В Нідерландському музеї в Арнеме з 1912 р. на 33 га парку серед столітніх дерев, на лугах та на березі озера створювалася національна експозиція, яка включала окремі будівлі або групи будівель із різних частин країни. Ці об'єкти відокремлені один від одного для кращого сприйняття. Тут представлено 19 типів сільських будинків, є знамениті нідерландські водні млини і вітряки. Експозиція музею охоплює пізнє середньовіччя і першу половину XIX ст. В нідерландському музеї найбільш широко представлений архаїчний тип будинку - стійника. Характерними його ознаками є об'єднання під одним дахом господарських і житлових приміщень [11, 49].

Більш органічний характер носить експозиція бельгійського музею в Букріке недалеко від Хасселта. На території 54 га, використовуючи прийомрозкиданого розміщення об'єктів, розмістили 61 експонат із фламандських поселень країни. В експозиції музею зовсім не представлена культура валлонів, які складають близько половини всього населення Бельгії. За останні роки музеї під відкритим небом стали дуже популярні і в США, де їх нараховувалося вже більше 120 [49].

Сучасні американські музеєзнавці розрізняють дві категорії таких музеїв: експозиції до яких входять будівлі та музеї-заповідники. Прикладом музею повністю зібраного і реконструйованого на новому місці, можна вважати музей Плімут Плантейшин (штат Массачусетс). Прикладом заповідника є музей Містік Сіпорт у штаті Коннектикут.

Зокрема музей в штаті Массачусетс представляє колекцію старовинних будівель зі всієї Нової Англії. На території 80 га серед полів, пагорбів, боліт та

потічків розміщено більше 50 будівель, вони розміщені навколо сільської площі або вздовж річки. Серед об'єктів житлові будинки та ферми, млин та дві церкви [49]

Парк Сатулай під Бухарестом. Це музей-село, розташоване на березі мальовничого озера Херестру в урочищі Домбрава. Викладений у 1925-1926 рр. на площі 9 га. В музеї близько 70 ансамблів, які включають понад 300 будинків і більше 22 тисяч предметів селянського побуту. Тут виставлені справжні дерев'яна церква (1722 р.), вітряк (XIX ст.), колодязі, огорожі, кераміка.

Етнографічний парк Бривдабас поблизу Риги. Створений у 1924 р. на березі озера Югла. Займає площу 97 га. Для створення типових пейзажів тієї чи іншої області штучно перетворено існуючий природний ландшафт.

Сьогодні в музеї близько 50 різних споруд, з яких особливо цікавою є колекція вітряків [47, 49].

1.4 Скансени України

Про українські скансени є чимало публікацій. Зокрема, музеям просто неба України присвячені праці таких відомих дослідників як Я. Байрак, О. Бойко, В. Вечерського, А. Данилюка, І. Красовського, Л. Прибєги, Г. Скрипника, В. Слободяна, В. Шмельова.

Перші експозиції з демонструванням народної архітектури в Україні пов'язані з організацією етнографічних виставок, на яких показувалися окремі будівлі.

Перша етнографічна виставка на території України відбулась у липні 1887 р. у м. Тернополі. Серед експонатів Львівської крайової виставки в 1894 р. була гуцульська церква, яку спорудив майстер з Яворова Лесь Копчук. Після чотирьох місяців експонування храм придбала громада с. Красів Миколаївського району Львівської області. Там він стоїть і зараз [11, 12].

Думки про створення скансенів в Україні виникали не раз. На початку ХХ

ст. академік Микола Біляшівський домагався дозволу на створення парку- музею поблизу теперішнього музею образотворчого мистецтва (вул. М. Грушевського) у Києві. Та тодішній уряд не дозволив реалізувати цей проект [11].

Про створення чернівецького скансена йшлося в 1906 р. на засіданні наукового товариства у Зальцбурзі (Австрія). Проте автор цього задуму історик Раймонд Кайдль не отримав дозволу від влади.

Першою церквою, яку перемістили з метою збереження, був лемківський храм св. арх. Михайла із с. Шелестове. Церкву перевезли 1927 р. до Мукачєвого, згодом вона потрапила в експозицію до Закарпатського музею просто неба в Ужгороді.

Створити скансен прагнули й у Львові. У 1930 р. стараннями директора Національного музею у Львові Іларіона Свенціцького, мистецтвознавця Михайла Драгана та митрополита Андрея Шептицького до Львова перенесли шедевр бойківської сакральної архітектури церкву св. Миколи (1795) із с. Кривка на Турківщині. Проте повноцінний музей просто неба так і не вдалося тоді створити.

Перший скансен на території України засновано 1964 р. у місті Переяслав-Хмельницький на Київщині. Незабаром постали музеї просто неба в Ужгороді (1965), у Львові (1966), Києві (1969), Чернівцях (1977).

В Україні також створені та створюються архітектурні комплекси скансенівського типу. Проте в них усі будівлі не є автентичними, а лише збудовані за зразками давніх споруд. Тому, на нашу думку, їх не можна вважати класичними скансенами, адже скансен — це музейний заклад, покликаний зберігати автентичні пам'ятки архітектури. Вважаємо, що такі об'єкти слід називати не музеями, а, наприклад, культурно-освітніми комплексами. В окрему групу, на нашу думку також слід виділити так звані церковні скансени [11, 12, 30].

Сьогодні в Україні налічується ряд великих скансенів [11, 12].

1. Національний музей народної архітектури та побуту України (м. Київ);

2. Музей народної архітектури та побуту імені Климентія Шептицького (м. Львів);
3. Музей народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини (м. Переяслав, Київської обл.);
4. Закарпатський музей народної архітектури та побуту (м. Ужгород);
5. Музей народної архітектури та побуту Прикарпаття (с. Крилос, Івано-Франківська обл.);
6. Чернівецький обласний державний музей народної архітектури та побуту (м. Чернівці);
7. Музей історії сільського господарства Волині (с. Рокині, поблизу м. Луцька);
8. Музей народної архітектури, побуту та дитячої творчості (с. Прелесне, Донецька обл.);
9. Етнографічно-туристський комплекс “Козацький хутір” (с. Стецівка, Черкаська обл.);
10. Музей архітектури і побуту “Старе село” (с. Колочава, Закарпатської обл.);
11. Етнографічний музей “Українська Слобода” (с. Писарівка, Харківська обл.);
12. Музей архітектури і побуту Державного історико-культурного заповідника “Посулля” (с. Пустовійка, Сумська обл.);
13. Сарненський історико-етнографічний музей (філія Рівненського краєзнавчого музею);
14. Музей гуцульської культури просто неба НПП “Гуцульщина” (м. Косів, Івано-Франківської обл.).

Серед них один національний – у Києві, два регіональних – Львівський та Переяславський музеї, решта одинадцять – обласні. В Україні також діє багато локальних музеїв: це невеликі заклади з однієї або кількох садиб чи інших

будівель. Сьогодні в музеях просто неба зберігається понад 600 пам'яток народного будівництва [22]

Історико - культурні комплекси.

В Україні створено п'ять таких комплексів:

- Культурно-освітній комплекс «Мамаєва Слобода» (м. Київ, 2003).

Історико-культурний комплекс «Запорозька Січ» на території Національного заповідника «Хортиця» (м. Запоріжжя).

- скансен «Гелон» (с. Більське Котелевського р-ну Полтавської обл.).
- Музей просто неба «Табір УПА «Волинь-Південь» (с. Антонівці Шумського р-ну Тернопільської обл.).
- Приватний історико-етнографічний музей «Козацькі землі України» (с. Вереміївка Чернобаївського р-ну Черкаської обл.).

Окрім цього, створюються три історико- архітектурних комплекси у місцях існування козацьких гетьманських резиденцій, на території яких частково збереглися архітектурні пам'ятки того часу, решту споруд зводять заново.

Нині ведеться клопітка робота зі створення таких комплексів у м. Чигирин Черкаської області (Історико- архітектурний комплекс «Гетьманська резиденція Богдана Хмельницького в Чигирині»); с. Суботів Чигиринського р-ну Черкаської обл. (Історико- архітектурний комплекс «Гетьманська резиденція Богдана Хмельницького в Суботові») та смт Батурич Бахмацького р-ну Чернігівської обл. (Батуричська фортеця Батуричського державного історичного заповідника «Гетьманська столиця») [11, 12].

Церковні скансени.

Оригінальний скансен-монастир створюють у с. Угорники Коломийського р-ну Івано-Франківської області До діючого Спасо-Преображенського православного монастиря перевезено дві дерев'яні церкви – з Тюдова Косівського р-ну та Делеви Тлумацького р-ну.

Існує наступна загальноприйнята національна класифікація музеїв “*просто неба*” [30] (табл. 1.1)

Таблиця 1.1 – Класифікація музеїв під відкритим небом

1.	За вмістом	Музей села (Львівський музей)
		Музей міста чи містечка
		Музей із змішаною експозицією
2.	За територіальним обсягом	Багатонаціональні
		Національні
		Регіональні
		Локальні
3.	За тематичною направленістю	Історико-етнографічні
		Архітектурно-етнографічні
		Архітектурно-художні
		Історико-архітектурні
		Історико-соціологічні
		Меморіальні
4.	За специфічним профілем	Комплексні
		Спеціалізовані
5.	За способом формування	Переміщені
		Стаціонарні
		Змішаного типу

1.5 Паркобудування як елемент комплексної зеленої зони міста

Благоустрій території – комплекс заходів, спрямованих на поліпшення екологічного, санітарного, гігієнічного та естетичного стану міського середовища, ділянки, і передбачають один або декілька з наступних видів робіт: архітектурно-планувальну організацію території, озеленення, влаштування архітектурного освітлення, поливального водопроводу, розміщення малих архітектурних форм,

об'єктів міського дизайну, реклами, візуальної комунікації та інформації, творів монументально-декоративного мистецтва. Раціональне використання ділянки залежить від двох складових: продуманого оформлення та умілого вибору посадок [2, 23, 40, 43].

Формування паркових просторів – головна функція структурних насаджень. Вони будуються з паркоутворюючих та супутніх порід, які підбираються за типологічними або фітоценотичними принципами. Структурні насадження – це основна тема композиції парку, які створюють фон для декоративних угруповань. До декоративних насаджень відносяться групи, квіткові насадження, солітери, алеї. Тимчасові насадження послугують для формування паркових просторів в стислі строки. Для цього використовують дерева, що швидко ростуть та мальовничо квітучі чагарники. При підборі асортименту насаджень враховуються їх морозо- та вологостійкість, період вегетації, декоративні якості (тектоніку). Тектоніка – це художні вираження закономірностей побудови, притаманних визначеній породі чи види дерев [6, 20, 22, 39].

Декоративні якості дерев визначаються висотою рослин; формою та щільністю крони; формою, розмірами, фактурою, розташуванням та забарвленням листя, часом та тривалістю квітування, формою стовбуру, фактурою та кольором.

Під час створення зелених насаджень, необхідно правильно оцінити міські екологічні фактори з точки зору їх впливу на ріст рослин та підбирати такі породи, які в даних умовах будуть максимально використовувати позитивні фактори навколишнього середовища, характеризуватись хорошим ростом, стійкістю, довговічністю і своїм середовищем утворюючим впливом покращувати та посилювати позитивний вплив середовища на живі організми. При підборі асортименту рослин та розміщенні їх на території об'єкту зеленого будівництва, повинні бути враховані умови місцезростання, які мають відповідати біоекологічним особливостям розвитку рослин. При наявності такої відповідності рослини добре розвиваються і створюють композиції, що утворюють гармонію з

природним ландшафтом. Вище наведені фактори лежать в основі екологічного принципу підбору деревних рослин для створення композицій [6, 19, 21, 39, 46].

Благоустрій та озеленення паркової зони є найважливішим складовим елементом і займає значний простір. Важко переоцінити значення озеленення в житті людей і формуванні паркового середовища. Озеленена територія не тільки благополучно впливає на людину, а й позитивно впливає на екологію території. При грамотному використанні території можна на довгі роки створити естетично привабливі і функціональні насадження [5, 30, 31, 44].

РОЗДІЛ 2

ПРИРОДНО-КЛІМАТИЧНІ І УРБООЕКОЛОГІЧНІ УМОВИ РЕГІОНУ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1 Історія та місцезнаходження об'єкту дослідження

Об'єкт дослідження – Музей народної архітектури і побуту у Львові імені Климентія Шептицького територіально розташовується у мальовничій історичній місцевості Кайзервальд.

Кайзервальд – місцевість Личаківського району міста Львова, обмежена мережею вулиць (Максима Кривоноса, Опришківською, Миколи Лисенка, Пісковою, Івана Крип'якевича, Старознесенською, Олекси Довбуша, Круп'ярською та ін.).

Кайзервальд – це переважно горбиста місцевість, усіяна численними ярами, видолінками, а також густим лісом. Разом із Лисою горою та Високим Замок, від якого він відділений лише Опришківською дорогою, Кайзервальд створює досить довгий заліснений хребет (у межах Львівського плато), висота якого місцями перевищує 400 м над рівнем моря [37, 38, 42].

В наш час Кайзервальд поділений між Регіональним ландшафтним парком “Знесіння” та Музеєм народної архітектури і побуту у Львові імені Климентія Шептицького [31, 32].

У давні часи ця місцевість, яка тоді включала в себе маєток і ліс Алембеківська пасіка, а пізніше мала назву Лоншанівка (з XVIII ст.).

Назва «Кайзервальд» (нім. *Kaiserwald*) дослівно з німецької перекладається як «кайзерівський (цісарський) ліс». Причина її виникнення пов'язана з тим, що цісар Австрійської імперії Франц Йосиф I оглядав лісисту місцину, і вона йому дуже сподобалась. Під час свого наступного візиту до Львова, він знову відвідав Кайзервальд, який з того часу і отримав свою назву. На честь цього візиту у лісі навіть було встановлено скульптуру [1]

З 1908 по 1914 на Кайзервальді діяв перший луна-парк з багатьма атракціонами та літніми ресторанами.

На початку 1960-х років у львівській влади виникла ідея перетворити Кайзервальд у ландшафтний парк. Тут запланували створити відпочинкові зони, співоче поле, музей народної архітектури, лижний трамплін і трасу для бобслею. Також встановили монументальний пам'ятник Тарасові Шевченку. У 1966 році в рамках цього проекту був відкритий Музей народної архітектури і побуту, який 2016 року отримав приставку до назви – імені Климентія Шептицького [11]. Місцезорозташування даного Музею показано нижче (рис. 2.1)

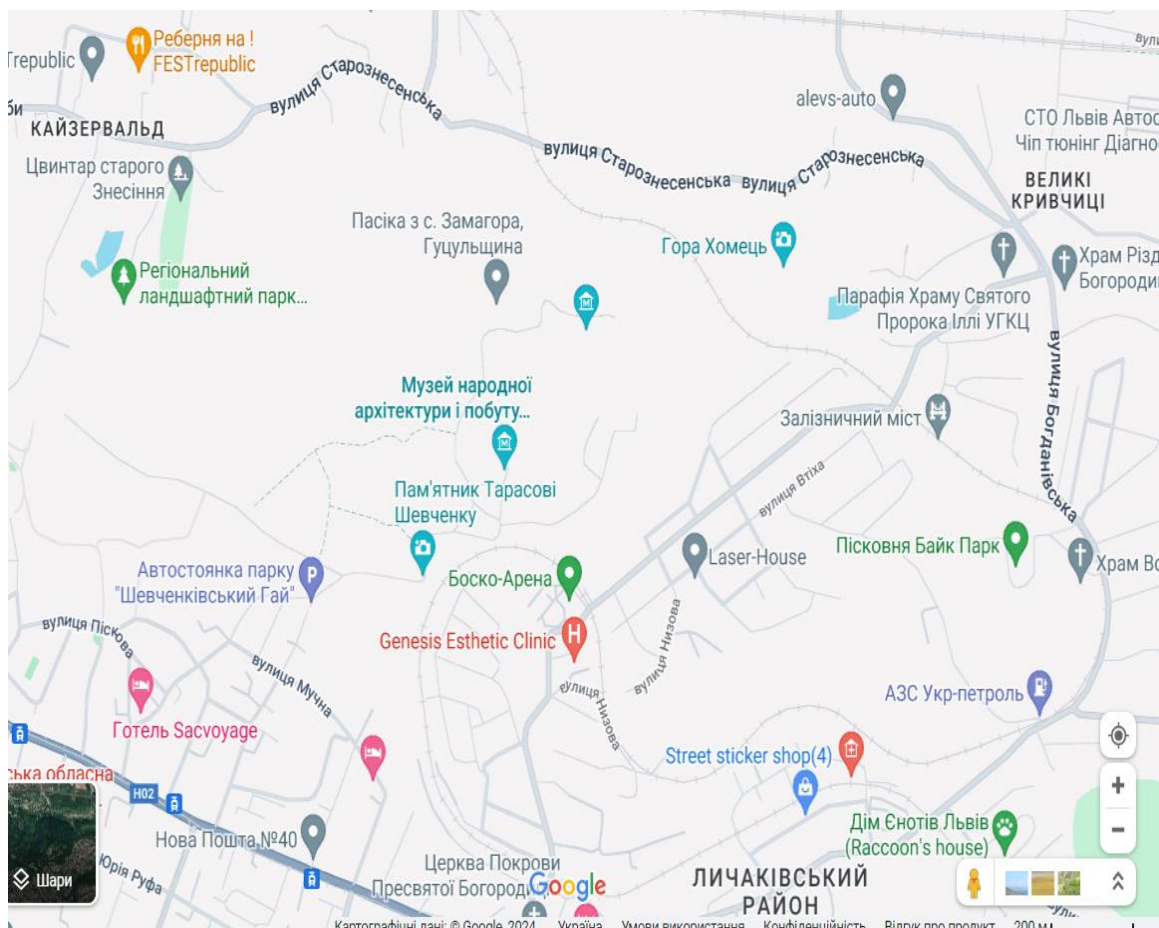


Рисунок 2.1 – Місцезорозташування Музею народної архітектури і побуту на плані міста Львова

Головний вхід до Музею народної архітектури і побуту імені Климентія Шептицького зображено нижче (рис. 2.2)



Рисунок 2.2 – Декорований парадний вхід у Музей

Музей народної архітектури та побуту у Львові імені Климентія Шептицького, Львівський Скansen (коротка назва), Шевченківський гай (народна назва), є знаковою культурною установою: він є історичним центром відродження національних традицій, улюбленим місцем дозвілля львів'ян та обов'язковою складовою більшості всеукраїнських та європейських туристичних маршрутів. Від часу офіційного заснування і дотепер Музей зберігає, досліджує і популяризує культуру, народну архітектуру та давній побут західної частини України. За цей період сформовано фондову збірку з понад 21 тис. предметів та зібрано 110 великих архітектурних об'єктів, серед яких є унікальна і найбільша у Європі колекція сакральних споруд. До процесу збереження культурної спадщини свого часу долучалися визначні особистості: Андрей та Климентій Шептицькі, Михайло Драган, Іларіон Свенціцький, Олександр Бодревич-Буць, Архип Данилюк та багато інших [35].

Навесні 1966 року при Музеї етнографії та художнього промислу був створений відділ народного будівництва, в якому розпочали роботу зі створення музею просто неба.

У 1971 році відділ народного будівництва був реформований у Музей народної архітектури та побуту. Ідея створення цього музею належить відомому

українському вченому Іларіону Свенціцькому, який ще наприкінці 20-х років ХХ століття започаткував роботу зі створення музею просто неба, подібний до скансену в Стокгольмі [12, 35].

Музей народної архітектури та побуту у Львові імені Климентія Шептицького – музей просто неба, заснований у 1971 році. Від часу офіційного створення і дотепер Музей зберігає, досліджує і популяризує культуру, народну архітектуру та давній побут усієї Західної України. За цей період сформовано фондову збірку з майже 22 тис. предметів та збережено понад 100 великих архітектурних об'єктів, серед яких є унікальна і найбільша у Європі колекція сакральних споруд. Площа скансену становить 36,6 га. Розподіл етнографічних зон на плані Музею представлений на рисунку 2.3

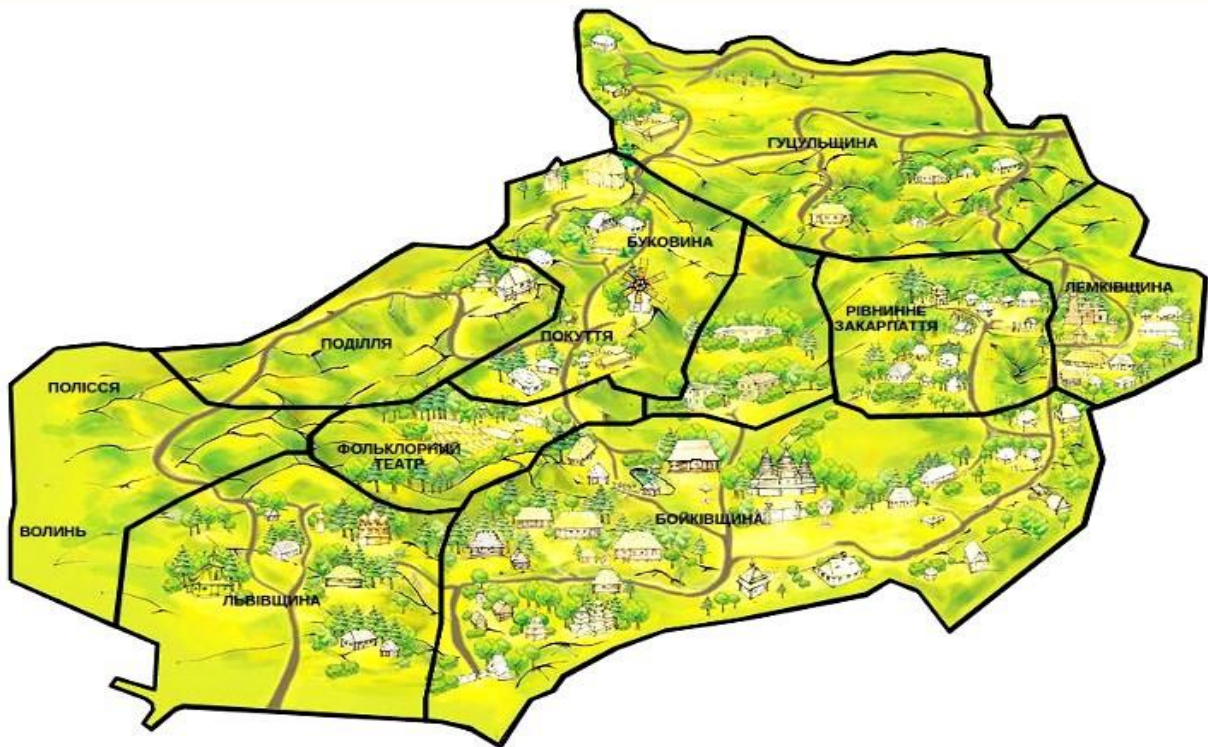


Рисунок 2.3 – План Музею народної архітектури і побуту у Львові імені Климентія Шептицького [11, 12].

Під час прогулянки Музеєм відвідувачі проходять через своєрідні мікросела, де відтворено особливості етнографічних регіонів чи історико-

етнографічних груп: Бойківщини, Лемківщини, Гуцульщини, Буковини, Покуття, Поділля, Полісся, Покуття, рівнинного Закарпаття, Львівщини і Волині.

Відвідини скансену схожі на своєрідну мандрівку як у часі – адже найдавніша хата у Музеї збудована ще у 1749 р., так і в просторі – лише за кілька годин тут можна «обійти» майже всю Західну Україну та навіть прогулятися стрімкими пагорбами, де відтворено народну архітектуру гірської Гуцульщини.

У Музеї щороку відбуваються традиційні різдвяні та великодні святкування, що привертають увагу великої кількості львів'ян і гостей міста. На окремих об'єктах можна познайомитися з давніми ремеслами, серед яких соломоплетіння, писанкарство, гра на народних інструментах. У скансені постійно проводяться майстеркласи для дітей та дорослих [35].

Сьогодні діяльність Музею забезпечують майже 120 осіб, серед них музейні доглядачі, працівники фінансової та господарської частини, будівельники-реставратори, архітектори, художники-реставратори, наукові співробітники.

Всього до творення скансену долучилося понад 300 наукових працівників, яким вдалося дослідити, віднайти і, на щастя, порятувати унікальні зразки матеріальної культурної спадщини. Щонайменше 5 мільйонів відвідувачів, нога яких ступала до Музею від часу його заснування, – це стільки ж особистих вражень, дуже різних, але завжди про Музей народної архітектури та побуту у Львові імені Климента Шептицького, або Львівський скансен, або Шевченківський гай. 1 грудня 2016 року Музею народної архітектури та побуту у Львові присвоєно ім'я блаженного Климента Шептицького [11, 12].

Наприкінці липня 2018 року керівництво Музею народної архітектури і побуту у Львові ім. Климента Шептицького оголосило тендер на будівництво інформаційно-освітнього центру у південній частині музею, на вул. Чернеча Гора – на продовженні головної алеї Регіонального ландшафтного парку “Знесіння” та з боку транспортної та пішохідної міських комунікації вул. Ніжинської та Стрілецької [35].

Баланс території Музею приведено нижче (табл. 2.1)

Таблиця 2.1 – Баланс загальної території Музею народної архітектури і побуту імені Климентія Шептицького

№ п/п	Види об'єктів	Площа, га	Частка в структурі загальної площі, %
1.	<i>Доріжки</i>	0,95	2
2.	<i>Зелені насадження</i>	41,62	87,29
	– під деревами та кущами	35,42	74,29
	– сади	0,48	1
	– газони	4,77	10
	– городи	0,95	2
3.	<i>Архітектурні споруди</i>	2,38	5
4.	<i>Інше</i>	2,64	5,53
	– забудова	0,24	0,5
	– естрада (фольклорний театр)	0,3	0,62
	– зоокуток	0,31	0,64
	– господарський двір	0,39	0,82
	– яри, схили різної крутизни	0,88	1,85
	– ЛПЕ	0,52	1,1
	– водні площі	0,09	0,18
	Всього	47,68	100,0

Загальна площа ділиться на ряд функціональних зон:

- зона масового відпочинку;
- зона резервна.

До зони масового відпочинку віднесена вся площа парку, на якій проводиться господарська діяльність і яка в основному огорожена. Загальна

площа зони масового відпочинку становить 35,16 га.

До резервної зони віднесена площа насаджень, яка безпосередньо примикає до зони масового відпочинку, які розміщені на крутосхилах. У цій зоні господарська діяльність практично не проводиться.

Загальна площа резервної зони - 12,52 га

Лісовпорядкування рекомендує керівництву Музею народної архітектури і побуту прийняти міри по включенню резервної зони до складу парку, огородити огорожею і приступити до виконання господарських заходів з ціллю покращення санітарного і рекреаційного стану цієї зони [3, 25, 31].

На території зони масового відпочинку, відповідно до поставленої мети в повній мірі наблизити склад і будову насаджень до характерних природних ландшафтів різноманітних зон України, з яких привезені кращі творіння дерев'яної архітектури, виділено 12 історико-етнографічних і господарських секторів: “Гуцульщина”, “Буковина”, “Поділля”, “Фольклорний театр” “Львівщина”, “Бойківщина” і “Полісся” [11, 35].

2.2 Природно-кліматичні умови місцевості розташування музею народної архітектури і побуту

За фізико-географічним районуванням територія музею відноситься до області Розточчя.

Згідно лісорослинному районуванню, розробленого інститутом ботаніки ім. М. Г. Холодного, територія парку розташована в широколистяній зоні (області) Голарктичного домініону, центральноевропейської провінції, округ буково-дубово-соснових лісів.

Для клімату Львова характерна м'якість і висока вологість. Клімату міста не характерні сильні морози, засухи, суховії і сильні бурі, навпаки, для неї характерні часті відлиги взимку, значна хмарність, обложні дощі і викликані ними літньо-осінні паводки. Особливістю атмосферної циркуляції являється притока в зимовий чи весняний періоди континентального арктичного повітря, який

викликає холодну і безхмарну погоду, низькі мінімальні температури (іноді до 20°C).

У літньо-осінній період морське арктичне повітря викликає холодну і вологу погоду. Крім того, навесні й літом проникає тропічне повітря, яке забезпечує теплу погоду, часто з туманами і памороззю.

З атмосферною циркуляцією тісно пов'язаний і вітровий режим. Середньорічна швидкість вітру становить 4 м/сек. Вітри із швидкістю 4-5 м/сек частіше бувають взимку, але бувають вітри із швидкістю 6-10 м/сек і більше.

Самим холодним місяцем зими являється січень, середньомісячна температура якого на 2-3°C нижча, ніж в грудні. Середньорічна температура повітря дорівнює 5,2-8°C. Амплітуда річних коливань температур від 20,7 до 23°C [41, 42].

Район розташування Музею характеризується значними річними сумами опадів. Кількість опадів за літній період перевищує кількість опадів у зимовий період в 2-3 рази.

Перший сніговий покрив утворюється в другій половині жовтня, але частіше в кінці листопада місяця і на початку грудня. Танення снігу напинається в другій половині березня. Термін стояння снігового покриву від 1,5 до 2,5 місяців. Висота снігового покриву на початку зими 3-5 см, в кінці зими не перевищує 31-50 см [37, 38].

Кліматичні фактори негативно впливають на зростання і розвиток деревно-чагарникової рослинності - пізні весняні (вплоть до початку червня) і ранні осінні (з кінця серпня) заморозки; часта зміна зимою відлиги на морози, що призводять до вижимання культур, їх загибелі і морозобоїн; часте випадіння мокрого снігу приводить до утворення сніголамів.

В цілому ж клімат району розташування є помірноконтинентальним, що характеризується м'якістю і високою вологістю повітря, що супроводжує успішному зростанню ряду деревних і чагарникових порід.

Ґрунти. На території паркової зони переважають сірі і світло-сірі дерново-підзолисті свіжі ґрунти, а в низинах балок і ярів - вологі ґрунти. Ґрунти добре аеровані, багаті мінеральними елементами, що підходить успішному зростанню різноманітних деревних і чагарникових порід. Суглинисті ґрунти з глиняними прослойками залягають на глибину до 1 м. Ґрунтові води знаходяться на глибині 4-8 м в залежності від розположення ділянок, приблизно на цій глибині залягає камінний пласт завтовшки до 5 м [37, 41, 42].

Дерева і чагарники, дають відпад у вигляді листя, хвої, віток, кори, відпад трав'янистих рослин, утворюють на поверхні ґрунту шар органічних залишків, або лісову підстилку, яка має основне значення в житті насаджень. Велика кількість світла, тепло і вологий клімат супроводжують швидкий розклад підстилки, яка утворює гумусовий горизонт з слабокислою і нейтральною реакцією. У цьому верхньому шарі концентрується основна маса поживних речовин, які являються головним джерелом збагачення ґрунтів. З урахуванням вищенаведеного не рекомендується в парках прибирати відпад листя з ділянок, які зайняті деревно-чагарниковою рослинністю, за винятком дороги, стежок, ландшафтних прогалин і місць для відпочинку. При цьому необхідно відзначити, що лісова підстилка в значній мірі запобігає ерозійним процесам.

Рельєф. Вся площа етнографічного музею, порізана ярами і балками. При проведенні таксації встановлено, що вся площа крутосхилів, ярів і балок пошкоджені ерозією, головним чином ерозією площинного змиву. Виявлено, що на схилах крутизною більш 30° ерозія спостерігається навіть під наметом деревостанів.

В цілях збереження ґрунтів від ерозії рекомендується [27, 28]:

- дотримання установлених правил всіх видів рубок;
- своєчасно заліснювати свіжі вирубки, які можуть виникнути в результаті стихійних лих;

– при проведенні реконструктивних заходів, ландшафтних рубок і посадці насаджень створювати форми і змішані по складу насадження з високими ґрунтозахисними властивостями;

– зберігати лісову підстилку;

– забороняти пересування відпочиваючих по насадженнях, особливо недопустиме пересування по крутосхилах, балкам, ярам.

2.3 Методичні підходи до опису рослинних асоціацій

Пошукові роботи виконувались із використанням сучасних методик, прийнятих у фітоценології. Дослідження видової структури насаджень Музею народної архітектури і побуту, проводили за допомогою методів ландшафтної таксації та подеревної інвентаризації. В даному випадку проводили відокремлення ландшафтних виділів (рослинних асоціацій), яким присвоювали порядковий номер [15, 16, 18]. Межі кожного виділу наносили на план рослинних асоціацій. Для кожного виділу вказували породний склад за переважаючими видами дерев, середню висоту, середній діаметр стовбура на висоті 1,3 м; середній вік. Крім цього зазначали ландшафтні характеристики кожного з досліджуваних виділів: естетичну оцінку, тип ландшафту, рекреаційну дигресію, прохідність, проглядність [7, 17, 30, 31].

Важливим критерієм оцінки існуючих зелених насаджень Музею, є їх санітарний стан, тому при описі насаджень відзначали наявні фітопатологічні захворювання і пошкодження.

Під просторовою структурою фітоценозу розуміють особливості розташування органів і їх компонентів в просторі і часі. В даному випадку просторову структуру рослинних асоціацій характеризували наявністю достатньо диференційованих ярусів чи їх відсутністю, ступенем їх зімкнутості. Наявність ярусів в асоціації розташовували у такому порядку (зверху вниз): деревний ярус (один або кілька), підлісок, підріст.

При дослідженні екологічної структури вивчали рівні родючості та зволоження ґрунту за допомогою рослин – індикаторів [33, 34].

За рівнем ґрунтового багатства:

- А (бори) – бідні ґрунти;
- В (субори) – відносно бідні ґрунти;
- С (сугруди) – відносно багаті ґрунти;
- D (груди) – багаті ґрунти.

За рівнем зволоження ґрунту:

1 – сухі; 2 – свіжі; 3 – вологі; 4 – сирі і 5 – мокрі [30, 31].

Ландшафтну характеристику насаджень вивчали за методикою Тюльпанова, за наступними параметрами (табл. 2.2; табл. 2.3; табл. 2.4; табл. 2.5; табл. 2.6; табл. 2.7)

Таблиця 2.2 – Оцінка прохідності ділянки [31]

Характер прохідності	Оцінка	Шифр
Пересування зручне у всіх напрямках	добра	добра
Пересування обмежене у деяких напрямках	середня	середня
Пересування утруднене у всіх напрямках	погана	погана

Таблиця 2.3 – Оцінка проглядності насаджень [26]

Шифр	Показник проглядності	Відстань, м
1	добра	40 і більше
2	середня	21 - 40
3	погана	менше 20

Таблиця 2.4 – Категорії рекреаційної оцінки насаджень [26]

Характеристика	Категорія	Шифр
Ділянка має найкращі показники по стану деревної і чагарникової рослинності і інших елементів. Можливе використання для відпочинку без додаткових заходів.	Висока	1
Ділянка має добрі показники. Окремі компоненти потребують не складних заходів по покращенню умов відпочинку, пересування в окремих напрямках обмежено.	Середня	2
Ділянка має більше гірших показників, ніж добрих. Вимагається проведення відновлюваних заходів, значних капітальних витрат для організації відпочинку, пересування утруднене у всіх напрямках.	Слабка	3

Таблиця 2.5 – Шкала рекреаційної стійкості насаджень [31]

Клас	Характеристика, основні причини і ознаки стійкості
1	Насадження абсолютно здорові, доброго росту. Підріст, підлісок, живий надґрунтовий покрив доброї якості і повністю покривають ґрунт. Здорових дерев у хвойних насадженнях не менше 90%, а в листяних – 70%
2	Насадження із уповільненим ростом, зрідженою кроною у частини дерев, блідо-зеленим забарвленням хвої і листя. Підріст відсутній або ненадійний, підлісок і живе трав'яне вкриття досить витоптане, ґрунт ущільнений. Здорових дерев в хвойних насадженнях – від 71 до 90%, листяних – 51-70%.
3	Насадження з різко ослабленим ростом. Підріст відсутній, підлісок і надґрунтове вкриття витоптане, ґрунт ущільнений ще більше, багато дерев мають механічні пошкодження або сліди дії шкідників, захворювань. Здорових дерев в хвойних насадженнях – від 51 до 70%, листяних – 31-50%.
4	Насадження, що припинили ріст. Підріст і підлісок відсутні, живе трав'яне вкриття змінилось за складом на лучне. Ґрунт

	сильно витоптаний. Лісове середовище порушене, розпад лісового угруповування вступає в заключну стадію. Здорових дерев в хвойних насадженнях менше 50%, листяних – 30%.
--	---

Таблиця 2.6 – Класи естетичної оцінки насаджень [31]

Клас	Характеристика класу
I	Підвищений, добре дреновані умови зростання I-II класів бонітету. Проглядність і прохідність добрі; захаращеності і сухостою немає; різноманітне живе трав'яне вкриття; доступні для відпочинку і купання водойми; тип ландшафту відповідає запроектованому.
II	Слабодреновані вологі умови зростання III-IV класів бонітету. Проглядність і прохідність понижені; захаращеність і сухостій до 5 м ³ /га; слід формувати інший тип ландшафту. На відкритих просторах трав'яний покрив однорідний, галявини – по зволжених місцях з горбкуватою поверхнею; необхідне планування поверхні; береги водойм низькі, але доступні; прилягаючі простори недоступні для відпочинку.
III	Понижені заболочені місця IV-Va бонітету. Потребують осушення і корінної реконструкції насаджень. Відкриті простори заболочені або власне болота, що потребують осушення. Водойми недоступні для відвідування і відпочинку.

Таблиця 2.7 – Характеристика стадій рекреаційної дигресії насаджень [31]

Стадія дигресії	Коефіцієнт рекреації	Стан компонентів лісу
I	$K_p=0,05$. Площа стежок займає менше 5%	Підлісок і підріст відповідає умовам місцезростання. Численний підріст, підлісок не пошкоджений.
II	$K_p=0,1$. Площа стежок і доріг займає менше 10%	Трав'яний покрив мало порушений. Ярусність виражена. Бур'яни відсутні, проєктивне вкриття 50-70%. Поновлення задовільне і добре, наявний самосів ценозоутворюючих порід. Переважають дерева хорошого і задовільного стану (складають 75-

		90%)
III	Кр=0,1-0,3. Площа стежок, доріг, витоптаних ділянок займає 10-30%.	Трав'яний покрив пошкоджений. Кількість лісових і лісолучних трав зменшується. Збільшується майже до максимуму кількість бур'янових видів не характерних умовам місцезростання. Ярусність покриву ще зберігається. Проективне вкриття 30-60%. Збережений підріст є мало диференційований, майже відсутні сходи ценозоутворюючих порід.
IV	Кр=0,3-0,6. Площа стежок, доріг, витоптаних ділянок займає 30-60%.	Трав'яний покрив деградований. Різко збільшується фітомаса і чисельність бур'янових видів. Травостій однарусний. Галявини задернілі, підстилка пошкоджена. Проективне вкриття становить 20-50%. Своєрідна структура біогеоценозу полягає в чергуванні куртин підліску, підросту, обмеженого галявинами і стежками. Підріст залишається лише під захистом куртин і нежиттєздатний.
V	Кр=0,6. Витоптані ділянки зливаються між собою, вся територія порізана стежками понад 60%.	Трав'яний покрив, характерний непорушеним місцезростанням, деградував. Покриття і фітомаса бур'янів майже в 5 разів більша за лісові і лісолучні види. Останні зберігаються лише біля основи стовбурів. Значна частина площі без рослинності. Проективне вкриття становить 15-30%. Підріст майже відсутній. Дорослі дерева мають механічні пошкодження або хворі. У значної частини дерев коріння оголене і виступає на поверхню.

РОЗДІЛ 3
**АНАЛІЗ ФІТОЦЕНОТИЧНОЇ СТРУКТУРИ ДЕРЕВНО-
 ЧАГАРНИКОВИХ ГРУП МУЗЕЮ НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ І
 ПОБУТУ ІМЕНІ КЛИМЕНТІЯ ШЕПТИЦЬКОГО**

3.1 Флористична структура деревних насаджень Музею

Досліджені нами садово-паркові насадження сформувались в умовах помірного та достатньо вологого клімату Західного лісостепу і містять у своєму складі як інтродуковані деревні і чагарникові види, так і природні типи для регіону. В цілому, у флорі садово-паркових об'єктів Музею народної архітектури та побуту в м. Львові зареєстровано 88 видів вищих деревних та чагарникових рослин. Систематична структура цієї множини флористичних елементів наведена у додатках 2 і 3, а також у зведеній таблиці 3.1

Таблиця 3.1 – Систематична структура деревно-чагарникових насаджень

№ п/п	Назва класу	Кількість			
		порядків	родин	родів	видів
1.	Pinopsida	2	3	7	9
2.	Magnoliopsida	14	20	46	79
	Разом	16	23	53	88

У флорі переважають представники видів, що належать до родин *Rosaceae*, *Salicaceae*, *Caprifoliaceae*, *Pinaceae*, *Aceraceae*, *Oleaceae*. Розподіл флористичних елементів за провідними родинами наведено у таблиці 3.2

Таблиця 3.2 – Перелік виявлених родів та видів паркової зони Музею

№ п/п	Родини	Кількість	
		родів	видів
1.	Rosaceae	11	20

2.	Salicaceae	2	11
3.	Caprifoliaceae	4	8
4.	Pinaceae	5	6
5.	Aceraceae	1	6
6.	Oleaceae	4	5
7.	Fagaceae	2	4
8.	Betulaceae	2	4
9.	Cornaceae	2	3
10.	Fabaceae	4	3
11.	Grossulariaceae	2	2
12.	Cupresaceae	2	2
13.	Moraceae	1	2
14.	Corylaceae	2	2
15.	Celastraceae	1	2
16.	Tiliaceae	1	2
17.	Ulmaceae	1	2
18.	Rhamnaceae	2	2
19.	Juglandaceae	1	2

Поодинокими видами представлені родини: *Taxaceae*, *Elaeagnaceae*, *Rutaceae*, *Hippocastanaceae*, *Vitaceae*, *Hydangaceae*, *Bignoniaceae*, *Begoniaceae*, *Araliaceae*, *Thymelaeaceae*.

За географічними ареалами природного поширення серед деревних видів переважають види північноамериканського походження: *Amorpha fruticosa* L., *Catalpa bignonioides* Wait., *Fraxinus pennsylvanica* Marsh., *Spiraea douglasii* Hook., *Symphoricarpos rivularis* Suksdorf., *Swida stolonifera* (Michx.) Rydb., *Juglans nigra* L., *Padus serotina* (Ehrh) Ag., *Parthenocissus quinquefolia* (L.) Planch., *Picea pungens* Engelm., *Populus deltoides* Marshal., *Quercus borealis* Michx.

Меншу групу складають види євро-азійського типу ареалу, тобто наші автохтонні деревні та чагарникові види. До них належать наступні види: *Betula pubescens* Ehrh., *Corylus avellana* L., *Carpinus betulus* L., *Rubus caesius* L., *Salix aurita* L., *Lonicera tatarica* L., *Pyrus communis* L., *Populus tremula* L., *Rhamnus cathartica* L.

Розподіл за географією та походженням, представлено нижче (додаток 2, табл. 3.3)

Таблиця 3.3 – Розподіл деревної рослинності за типами географічних ареалів

Тип географічного ареалу	Видів
Північноамериканський	15
Євразійський	12
Європейсько-Кавказький	9
Європейський	9
Євро-Малоазійський	8
Євро-Сибірський	6
Євразійсько-Північноафриканський	5
Євро-Кавказько-Малоазійський	4
Європейський (західно-середньо-південна)	3
Євро-малоазійський-північно-африканський	3
Азійський	2
Східно-Північноамериканський	2
Голарктичний	2
Євро-Сибірсько-Середньоазійський	2
Центрально-Східно-Північноамериканський	2

Більшість видів, виявлених в ході досліджень, формують природні

компоненти з лісового, лісо-чагарникового і чагарникового типу рослинного покриву (табл. 3.4)

Таблиця 3.4 – Розподіл деревної рослинності за типами географічних ареалів

№ п/п	Назва еколого-фітоценотичного елементу	Видів
1.	лісовий	46
2.	лісочагарниковий	25
3.	чагарниковий, утворюючий зарості	14
4.	росте по берегам водойм	7
5.	лісолучний	5
6.	культивований	3
7.	лучно-чагарниковий	2
8.	лісоболотний	2
9.	групами, поодинокі	2
10.	рудеральний	1
11.	лісостеповий	1
12.	Кам'янисті місця, між чагарниками	1

Таким чином, проведений комплексний еколого-фітоценотичний аналіз деревної рослинності паркової зони музею, свідчить про перспективи розширення асортименту видів деревно-чагарникової рослинності за рахунок інтродуцентів широкого географічного ареалу, як рівнинного, так і гірського висотних поясів.

Як показав аналіз досліджуваних ділянок, у структурі дендрофлори паркової зони Музею народної архітектури та побуту у Львові, присутні численні види інтродуцентів, які привнесені у наші природно-кліматичні умови з інших регіонів світу, які успішно адаптувались до умов місцезростання, так і аборигенні,

місцеві види. Співвідношення цих обидвох груп, проілюстровано на рисунку 3.1

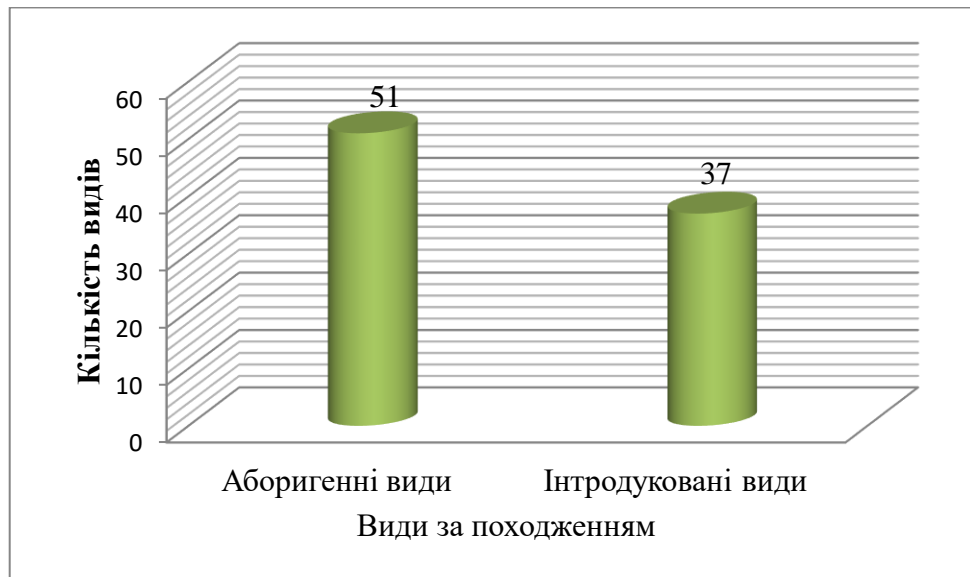


Рисунок 3.1 – Структура дендрофлори за походженням

Як видно із даного рисунку інтродуцентів виявлено – 37 таксонів (42,1%), а аборигенних видів – 51 таксон (57,9%). Переважна більшість деревних видів добре адаптувалась до паркового середовища та локальних природно-кліматичних умов зростання.

3.2 Аналіз структури фітоценозів рослинних асоціацій Етнографічна зона “Бойківщина”

Асоціація №1

Quercus rubra + *Picea abies* + *Fraxinus excelsior* + *Acer platanoides* + *Tilia cordata*
+ *Sorbus aucuparia* + *Taxus baccata* + *Sambucus nigra* + *Corylus avellana* + *Vinca
minor* (рис. 3.1)

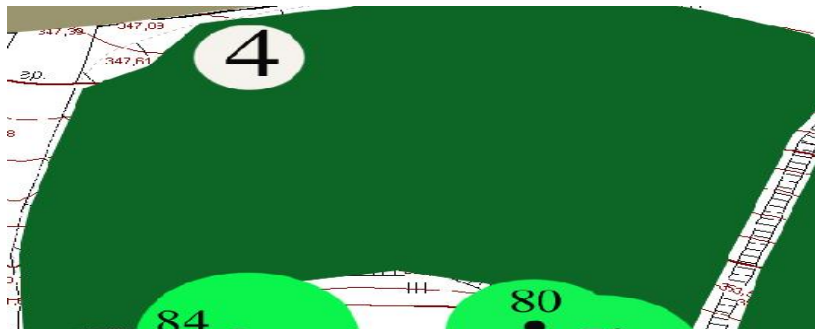


Рисунок 3.1 – Схема розташування асоціації №1

Фітоценотична структура.

Видова структура. Асоціація складається із домінуючого у насадженні дуба червоного (65%), а також ялини європейської (35%). У незначній кількості ясен звичайний, тис ягідний, липа дрібнолиста, клен гостролистий, горобина звичайна. Із чагарників присутні бузина чорна, ліщина звичайна. Природне поновлення представлене кленом гостролистим, черешнею, липою та горобиною. Із трав'яних рослин у насадженні весною зустрічається рослина-ефемер анемона дібровна. Близько чверті території асоціації займає ґрунтопокривний барвінок малий. На добре освітленій узлісній частині асоціації зустрічається зірочник середній, конюшина лучна, маргаритка, перстач гусячий, кульбаба лікарська, яглиця звичайна, гравілат міський, суниця лісова, плющ деревовидний, розрив-трава дрібноквіткова, кропива дводомна.

Просторова структура. Асоціація складається із двох деревних ярусів: у першому дуб червоний (100%), другому – ялина європейська (40%). Підростовий займає 75% території. У трав'яному ярусі барвінок малий вкриває 25% асоціації (рис. 3.1)

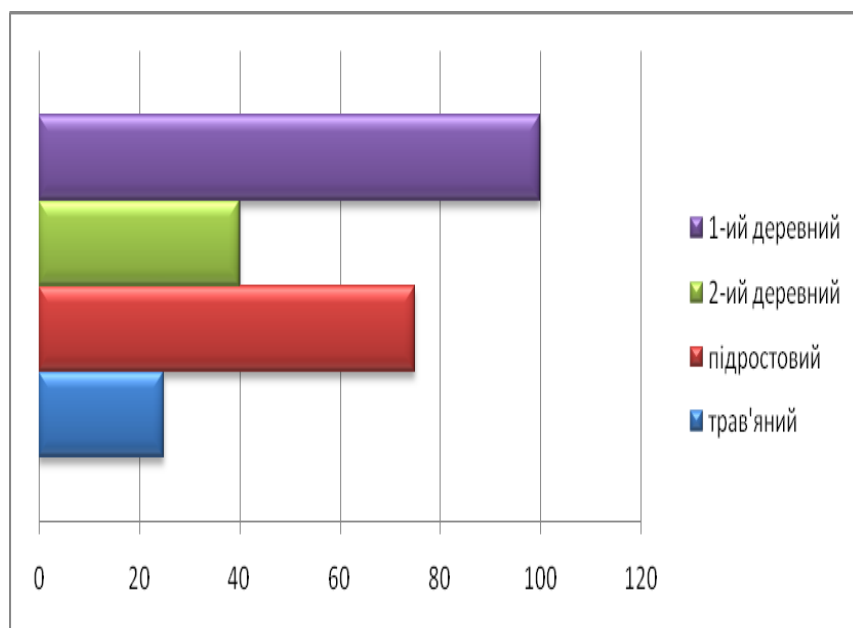


Рисунок 3.2 – Просторова структура асоціації №1

Екологічна структура (табл. 3.7)

Таблиця 3.7 – Розподіл рослинності асоціації №1 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Ялина європейська			*	*		*	*		
Ясен звичайний				*		*	*		
Липа дрібнолиста			*	*		*	*	*	
Клен гостролистий			*	*		*	*	*	
Горобина звичайна		*	*	*		*	*	*	
Бузина чорна			*	*		*	*	*	
Анемона дібровна			*	*		*	*	*	
Барвінок малий				*		*			

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1б;
- вертикальна зімкнутість – 0,8;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до I класу;
- асоціація знаходиться на I стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень слабка (3).

Асоціація №2

Picea abies + *Fraxinus excelsior* + *Quercus rubra* + *Acer platanoides* + *Acer negundo* + *Carpinus betulus* + *Salix alba* + *Sorbus aucuparia* + *Sambucus nigra* + *Impatiens parviflora* + *Geum urbanum* + *Urtica dioica* (рис. 3.3)

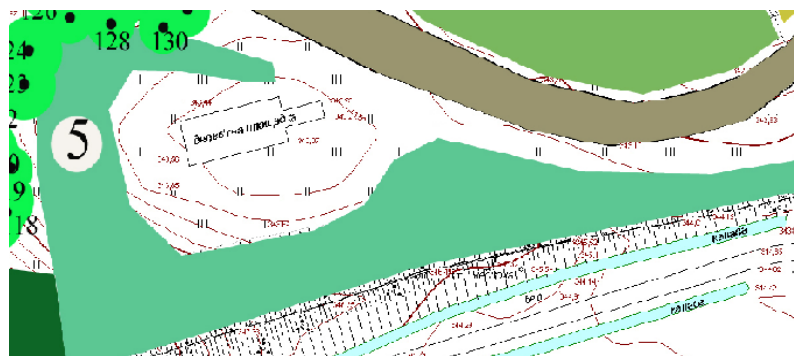


Рисунок 3.3 – Схема розташування асоціації №2

Фітоценотична структура.

Видова структура. Асоціація у своєму складі має наступні види: ялина європейська (70%), ясен звичайний (20%), дуб червоний (10%), клен гостролистий, клен ясенелистий, верба біла, верба козяча, граб звичайний, горобина звичайна, бузина чорна. На узліссі яглиця звичайна, кропива дводомна, квасениця звичайна, безщитник жіночий.

Просторова структура. Перший деревний ярус – 90%, другий деревний ярус із ялини європейської – 30%. Підростовий і підлісковий ярус -30%. Трав'яний – 30% (рис. 3.4)

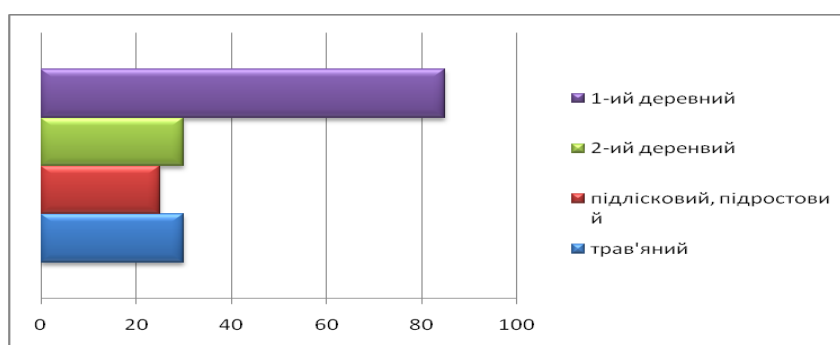


Рисунок 3.4 – Просторова структура асоціації №2

Екологічна структура (табл. 3.8)

Таблиця 3.8 – Розподіл рослинності асоціації №2 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Ялина європейська			*	*		*	*		
Ясен звичайний				*		*	*		
Клен гостролистий			*	*		*	*	*	
Горобина звичайна		*	*	*		*	*	*	
Бузина чорна			*	*		*	*	*	
Верба козяча		*	*			*	*	*	
Граб звичайний			*	*		*	*		
Яглиця звичайна				*		*	*	*	
Кропива дводомна				*		*	*	*	
Квасениця звичайна			*	*			*	*	
Безщитник жіночий			*	*			*	*	

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1;
- вертикальна зімкнутість – 0,8;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до I класу;
- асоціація знаходиться на I стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень середня (2).

Асоціація №3

Quercus rubra + *Acer platanoides* + *Acer pseudoplatanus* + *Fagus sylvatica* +
Sambucus nigra + *Impatiens parviflora* + *Hedera helix* (рис. 3.5)

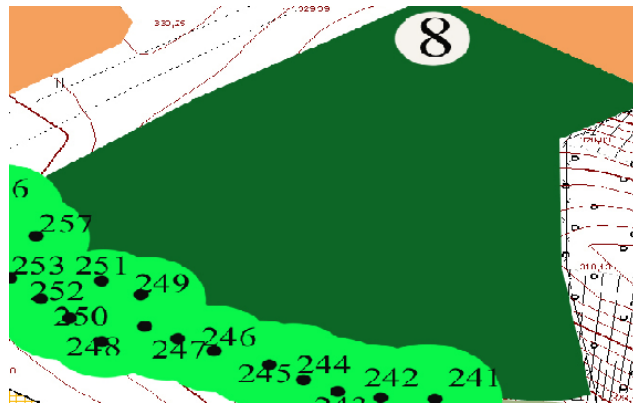


Рисунок 3.5 – Схема розташування асоціації №3

Фітоценотична структура.

Видова структура. Дуб північний займає у насадженні (70%) і однакову частку мають клен-явір та клен гостролистий (по 15%). Також, у незначній кількості присутні бук лісовий, граб звичайний та бузина чорна. Із трав'яних видів маємо яглицю звичайну та кропиву дводомну.

Просторова структура. Асоціація представлена одним деревним ярусом (100%), підростовим (60) та трав'яним (15%) (рис. 3.6)

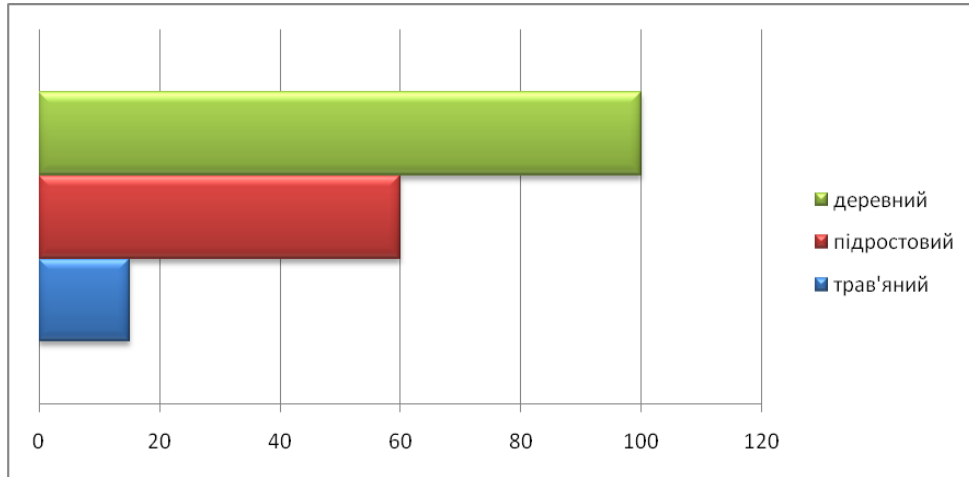


Рисунок 3.6 – Просторова структура асоціації №3

Екологічна структура (табл. 3.9)

Таблиця 3.9 – Розподіл рослинності асоціації №3 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Клен-явір			*	*			*	*	
Бук лісовий			*	*		*	*	*	
Граб звичайний			*	*		*	*		
Клен гостролистий			*	*		*	*	*	
Бузина чорна			*	*		*	*	*	
Яглиця звичайна				*		*	*	*	
Кропива дводомна				*		*	*	*	

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1б;
- вертикальна зімкнутість – 0,8;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до I класу;
- асоціація знаходиться на I стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень середня (2).

Етнографічна зона “Лемківщина”

Асоціація №4

Betula pendula + *Fagus sylvatica* + *Carpinus betulus* + *Quercus robur* + *Acer platanoides* + *Sambucus nigra* + *Impatiens parviflora* (рис. 3.7)

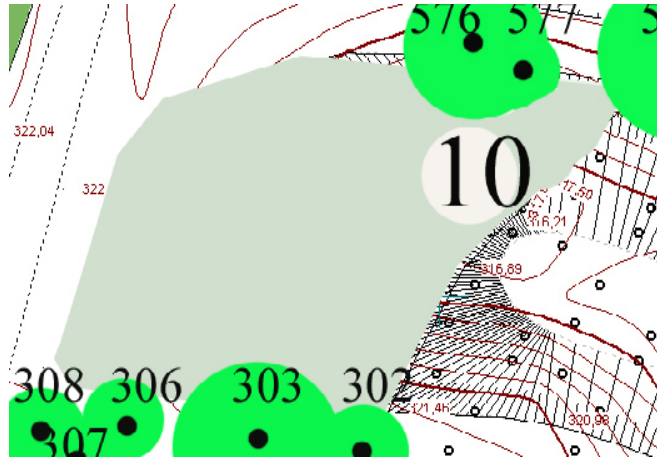


Рисунок 3.7 – Схема розташування асоціації №4

Фітоценотична структура.

Видова структура. Невелика за розміром асоціація представлена п'ятьма деревними видами: береза повисла (40%), бук лісовий (40%), граб звичайний (20%), дуб звичайний, клен гостролистий. У підліску бузина чорна. Із трав'яних видів ростуть розрив-трава дрібноквіткова, яглиця. Частково зустрічаємо плющ звичайний.

Просторова структура. У насадженні асоціації проглядаються три фітоценотичні яруси. Деревний ярус із стовідсотковим загальним проективним вкриттям. Підлісково-підростовий займає 25% і трав'яний – 40% (рис. 3.8)

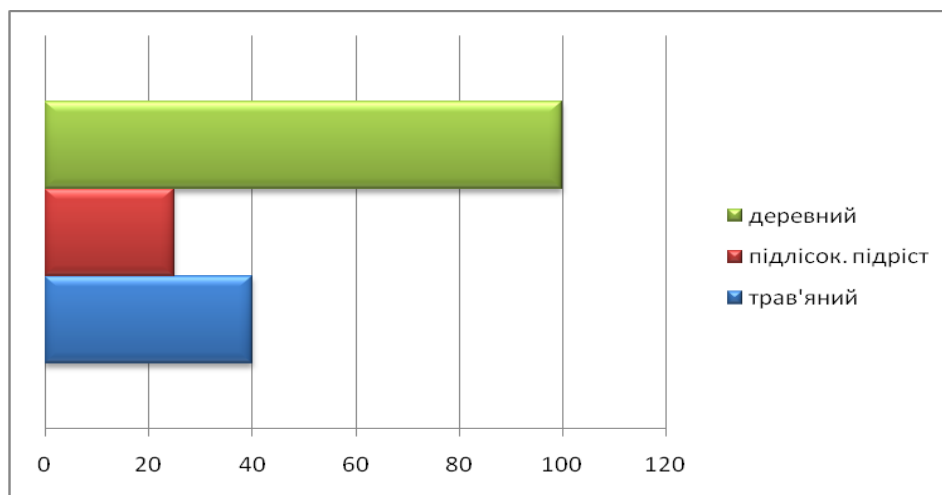


Рисунок 3.8 – Просторова структура асоціації №4

Екологічна структура (табл. 3.10)

Таблиця 3.10 – Розподіл рослинності асоціації №4 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Береза повисла	*	*	*			*	*	*	
Бук лісовий			*	*		*	*		
Дуб звичайний			*	*		*	*		
Граб звичайний			*	*		*	*		
Клен гостролистий			*	*		*	*	*	
Бузина чорна			*	*		*	*	*	
Яглиця звичайна				*		*	*	*	
Плющ звичайний				*		*	*		

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1а;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до 2 класу;
- асоціація знаходиться на II стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень середня (2).

Асоціація №5

Picea abies + *Larix decidua* + *Quercus robur* + *Fagus sylvatica* + *Tilia cordata* +
Sorbus aucuparia + *Sambucus nigra* + *Corylus avellana* + *Hedera helix* + *Vinca minor*
+ *Impatiens parviflora* (рис. 3.9)



Рисунок 3.9 – Схема розташування асоціації №5

Фітоценотична структура.

Видова структура. Різноманітність видового складу асоціації представляють ялина європейська (50%), модрина європейська (40%), дуб звичайний (10%), а також бук лісовий, липа дрібнолиста, бузина чорна, ліщина звичайна. Тут маємо представництво трьох в'юнких ґрунтопокривних рослин: плющ деревовидний, виноград дівочий та барвінок малий. Зростає незначна кількість розрив-трави дрібноквіткової. Узлісна частина значно багатша у представництві трав'яних: кропива дводомна, лопух справжній, жовтець їдкий, подорожник великий, подорожник ланцетолистий, дика морква, яглиця звичайна, безщитник жіночий.

Просторова структура (рис. 3.10)

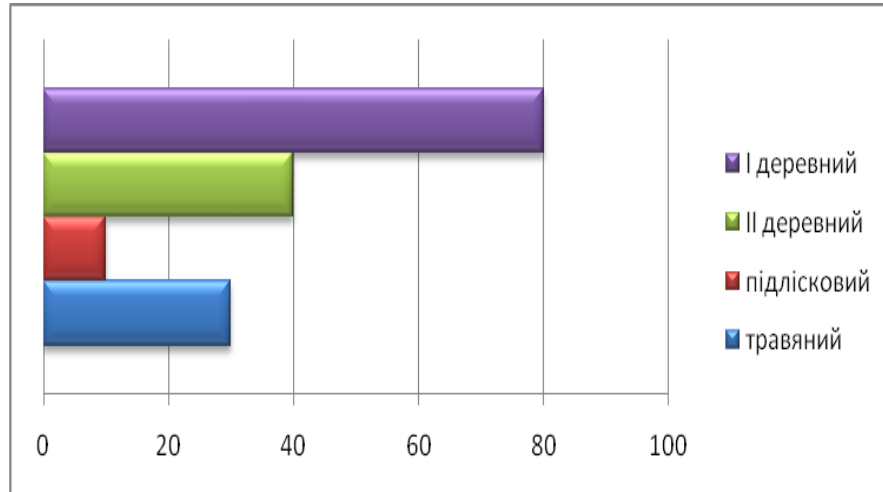


Рисунок 3.10 – Схема розташування асоціації №5

Екологічна структура (табл. 3.11)

Таблиця 3.11 – Розподіл рослинності асоціації №5 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Ялина європейська			*	*		*	*		
Дуб звичайний			*	*		*	*		
Липа дрібнолиста			*	*		*	*	*	
Бук лісовий			*	*		*	*		
Бузина чорна			*	*		*	*	*	
Ліщина звичайна				*		*	*		
Жовтець їдкий		*	*	*			*	*	*
Безщитник жіночий			*	*			*	*	
Яглиця звичайна				*		*	*	*	

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1б;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до I класу;
- асоціація знаходиться на I стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень середня (2).

Асоціація №6

Acer platanoides + *Fagus sylvatica* + *Betula pendula* + *Quercus robur* + *Carpinus betulus* + *Corylus avellana* + *Sambucus nigra* (рис. 3.11)

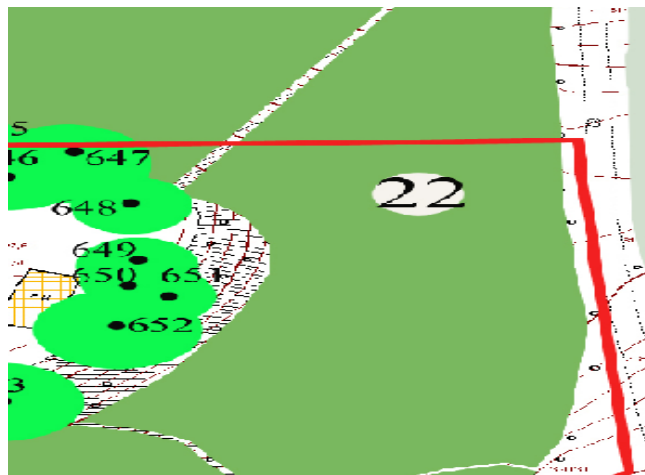


Рисунок 3.11 – Просторова структура асоціації №6

Фітоценотична структура.

Видова структура. Видову структуру асоціації складають клен гостролистий (70%), бук лісовий (20%), береза повисла (10%), дуб звичайний, граб звичайний, ліщина звичайна, бузина чорна, яглиця звичайна, розрив-трава дрібноквіткова. На узліссі зустрічаємо подорожник великий, кульбабу лікарську, перстач гусячий, гравілат міський, кропива дводомна, дика морква.

Просторова структура. Асоціація є триярусною. Деревний ярус займає 100%, підростовий – 20% і трав'яний - 15% (рис. 3.12)

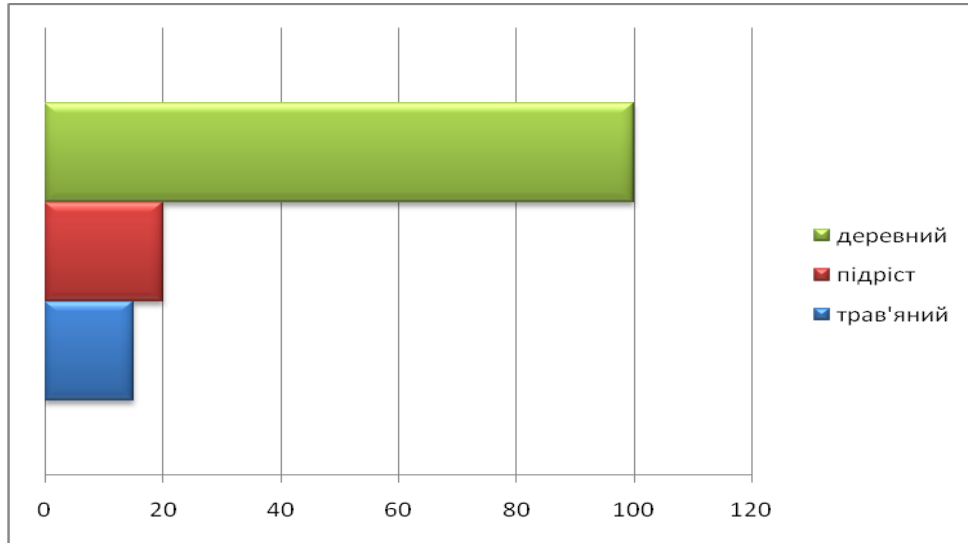


Рисунок 3.12 – Просторова структура асоціації №6

Екологічна структура (табл. 3.12)

Таблиця 3.12 – Розподіл рослинності асоціації №6 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Бук лісовий			*	*		*	*		
Береза повисла	*	*	*			*	*	*	
Клен гостролистий			*	*		*	*	*	
Дуб звичайний			*	*		*	*		
Бузина чорна			*	*		*	*	*	
Ліщина звичайна				*		*	*		
Граб звичайний			*	*		*	*		
Розрив-трава дрібноквіт			*	*			*	*	
Яглиця звичайна				*		*	*	*	

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1а;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до I класу;
- асоціація знаходиться на I стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень середня (2).

Етнографічна зона “Рівнинне Закарпаття”

Асоціація №7

Acer platanoides + *Acer pseudoplatanus* + *Picea abies* + *Larix decidua* + *Carpinus betulus* + *Crataegus monogyna* + *Corylus avellana* + *Sambucus nigra* (рис. 3.13)

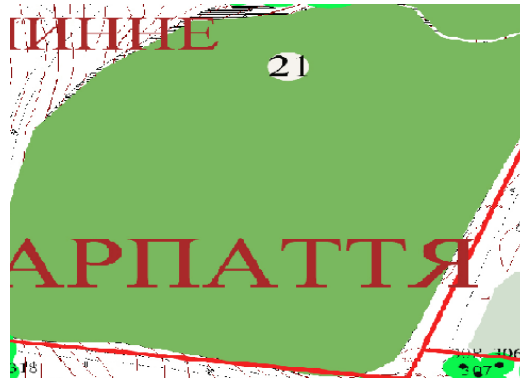


Рисунок 3.13 – Просторова структура асоціації №7

Фітоценотична структура.

Видова структура. Основу насадження становить клен гостролистий (80%) та клен-явір (20%). У домішку модрина європейська, граб звичайний, ялина європейська, глід одноматочковий. Із чагарникових видів бузина чорна та ліщина звичайна. Трав'яні види у асоціації відсутні, лише на узліссі кропива дводомна, гравілат міський, дика морква, малина звичайна, яглиця звичайна.

Просторова структура. Просторову структуру асоціації визначають деревний (100%) і підрістивий (15%) яруси (рис. 3.14)

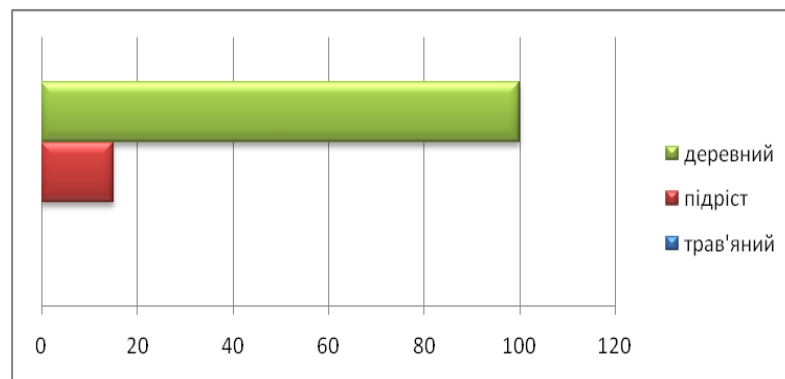


Рисунок 3.14 Просторова структура асоціації №7

Екологічна структура (табл. 3.13)

Таблиця 3.13 – Розподіл рослинності асоціації №7 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Ялина європейська			*	*		*	*		
Модрина європейська		*	*			*	*		
Клен гостролистий			*	*		*	*	*	
Клен-явір			*	*			*	*	
Бузина чорна			*	*		*	*	*	
Глід одноматочковий			*	*	*	*			
Граб звичайний			*	*		*	*		

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1б;
- вертикальна зімкнутість – 0,8;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до I класу;
- асоціація знаходиться на II стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень слабка (3).

Асоціація №8

Acer platanoides + *Prunus avium* + *Acer pseudoplatanus* + *Acer negundo* (рис. 3.15)

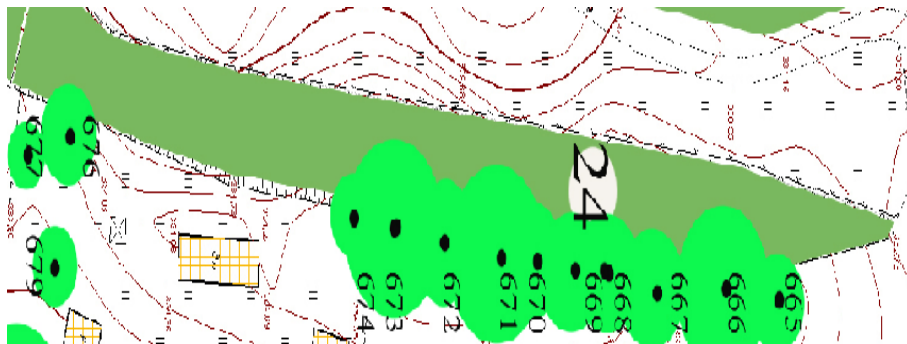


Рисунок 3.15 – Схема розташування асоціації №8

Фітоценотична структура.

Видова структура. У даній асоціації присутні тільки деревні види: клен гостролистий (90%), клен-явір (10%), черешня, клен ясенелистий.

Просторова структура. Асоціація представлена одним деревним ярусом із стовідсотковим проективним покриттям (рис. 3.16)

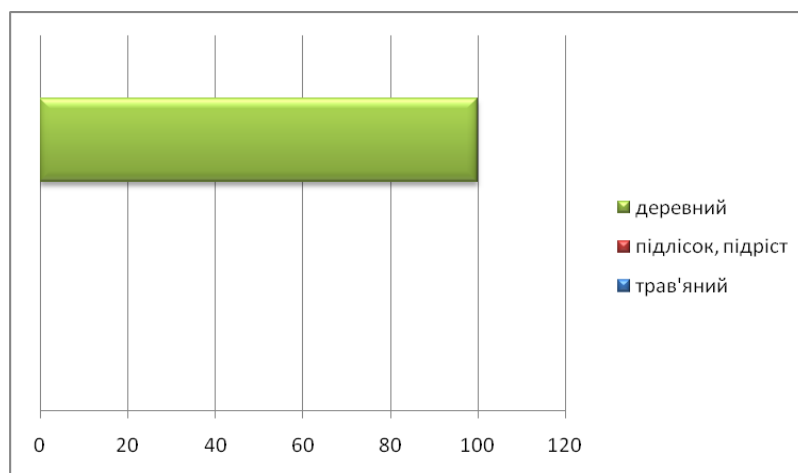


Рисунок 3.16 – Просторова структура асоціації №8

Екологічна структура (табл. 3.14)

Таблиця 3.14 – Розподіл рослинності асоціації №8 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Клен гостролистий			*	*		*	*	*	
Клен-явір			*	*			*	*	

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1а;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до 2 класу;
- асоціація знаходиться на II стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень слабка (3).

Асоціація №9

Picea abies + *Betula pendula* + *Fagus sylvatica* (рис. 3.17)



Рисунок 3.17 – Схема розташування асоціації №9

Фітоценотична структура.

Видова структура. Насадження асоціації в основному складаються із ялини європейської (90%) та берези бородавчата (10%). На узліссі росте верба козяча. Чагарникові і трав'яні види відсутні.

Просторова структура. Насадження даної асоціації є одноярусним і складається із деревного ярусу (100%) (рис. 3.18)

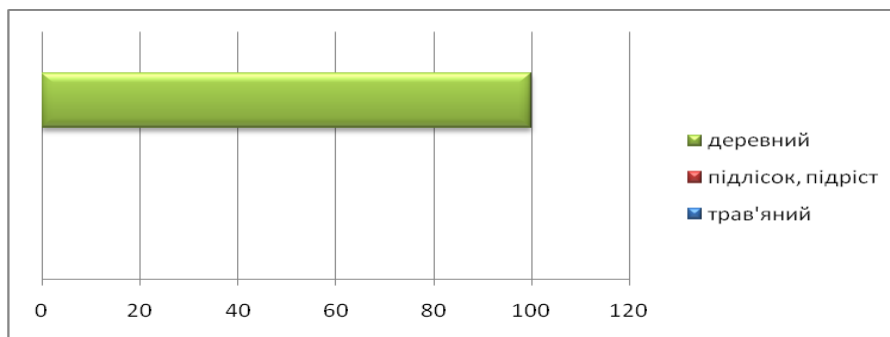


Рисунок 3.18 – Просторова структура асоціації №9

Екологічна структура (табл. 3.15)

Таблиця 3.15 – Розподіл рослинності асоціації №9 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Ялина європейська			*	*		*	*		
Береза повисла	*	*	*			*	*	*	
Верба козяча		*	*			*	*	*	

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1а;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до 2 класу;
- асоціація знаходиться на II стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень середня (2).

Етнографічна зона “Покуття”

Асоціація №10

Betula pendula + *Fagus sylvatica* (рис. 3.19)

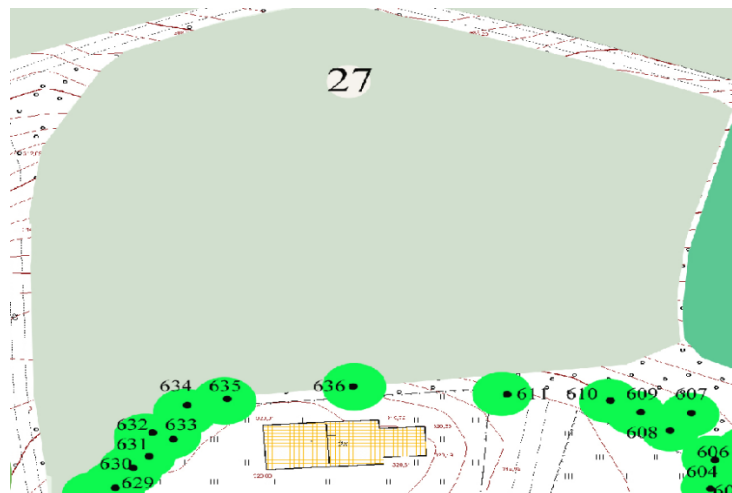


Рисунок 3.19 – Схема розташування асоціації №10

Фітоценотична структура.

Видова структура. В даній асоціації присутні лише два деревні види: береза бородавчата (70%) та бук лісовий (30%). Поодинокو зустрічається безщитник жіночий.

Просторова структура. Асоціацію представляють два деревні яруси: у першому деревному домінує береза повисла, другий представляє бук лісовий. (рис. 3.20)

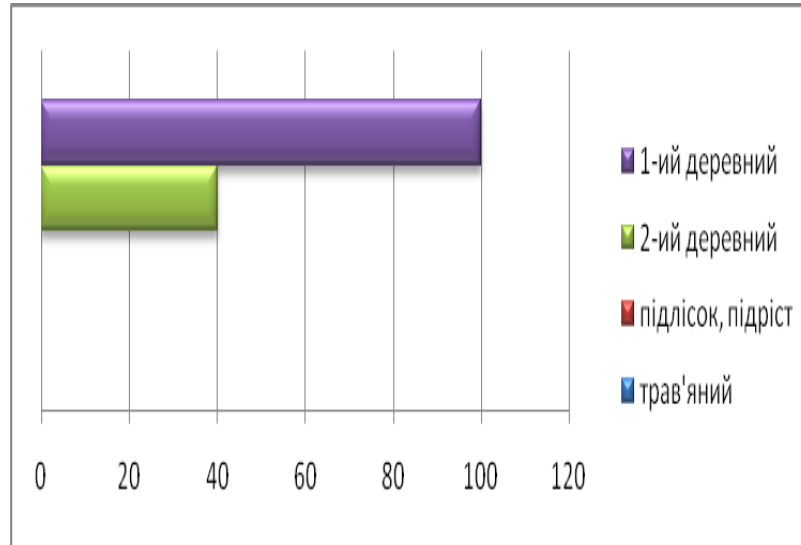


Рисунок 3.20 – Просторова структура асоціації №10

Екологічна структура (табл. 3.16)

Таблиця 3.16 – Розподіл рослинності асоціації №10 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин					1	2	3	4	5
	A	B	C	D						
Бук лісовий			*	*		*	*			
Береза повисла	*	*	*			*	*	*		
Безщитник жіночий			*	*			*	*		

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1а;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до 1 класу;
- асоціація знаходиться на I стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень середня (2).

Асоціація №11

Acer platanoides + Acer pseudoplatanus + Salix caprea + Robinia pseudoacacia + Quercus robur + Fagus sylvatica + Picea abies + Quercus rubra + Sambucus nigra

(рис. 3.21)

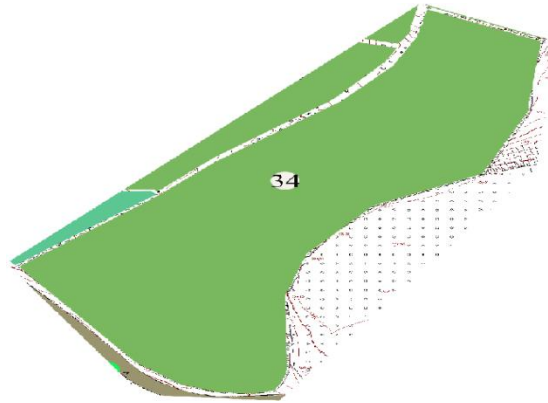


Рисунок 3.21 – Схема розташування асоціації №11

Фітоценотична структура.

Видова структура. Насадження даної асоціації характеризуються багатим видовим складом деревних рослин: клен гостролистий (70%), клен-явір (30%), акація, бук лісовий, дуб звичайний, дуб червоний, верба козяча, ялина європейська. Із чагарників росте лише бузина чорна. Яглиця звичайна, кропива дводомна, безщитник жіночий, розрив-трава дрібноквіткова, дика морква представляють трав'яні види.

Просторова структура. Асоціація є двоярусною і складається із деревного (100%) та підростового (45%) ярусів (рис. 3.22)

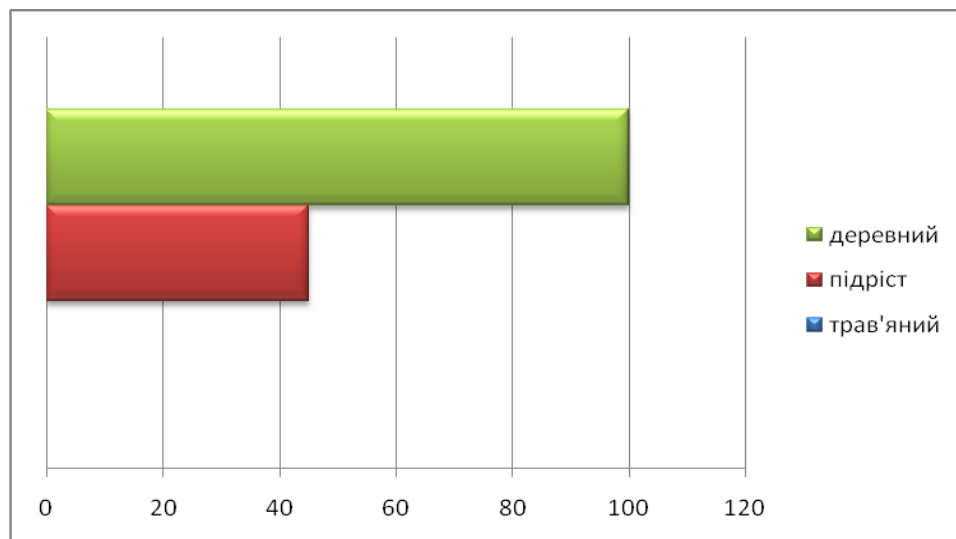


Рисунок 3.22 – Просторова структура асоціації №11

Екологічна структура (табл. 3.17)

Таблиця 3.17 – Розподіл рослинності асоціації №11 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Ялина європейська			*	*		*	*		
Клен-явір			*	*			*	*	
Клен гостролистий			*	*		*	*	*	
Бук лісовий			*	*		*	*	*	
Бузина чорна			*	*		*	*	*	
Верба козяча		*	*			*	*	*	
Дуб звичайний			*	*		*	*		
Яглиця звичайна				*		*	*	*	
Кропива дводомна				*		*	*	*	
Розрив-трава дрібноквіт			*	*			*	*	
Безщитник жіночий			*	*			*	*	

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1б;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до 2 класу;
- асоціація знаходиться на II стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень слабка (3).

Асоціація №12

Picea abies + Quercus robur + Sambucus nigra (рис. 3.23)



Рисунок 3.23 – Схема розташування асоціації №12

Фітоценотична структура.

Видова структура. Насадження асоціації складаються із ялини європейської (100%). На узліссі одиничним екземпляром росте дуб звичайний. Природне поновлення відсутнє. У незначній кількості зустрічається безщитник жіночий.

Просторова структура. Деревний ярус займає 100% території асоціації. Чагарники і підріст складають 10% в насадженні. Таку ж саму частку (10%) має і трав'яний ярус (рис. 3.24)

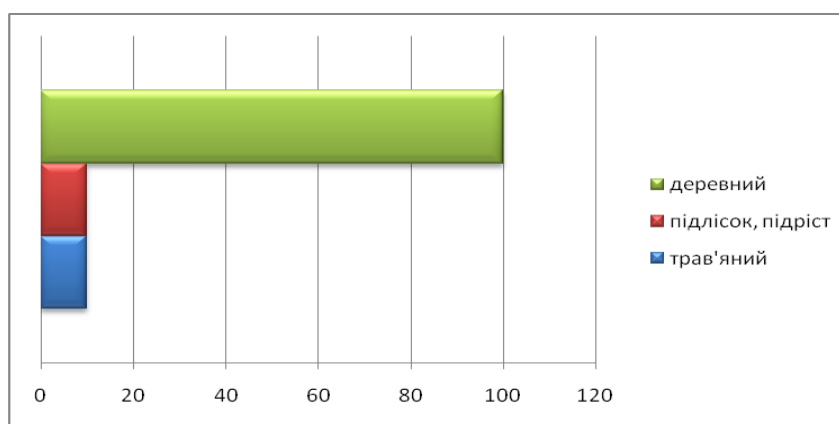


Рисунок 3.24 – Просторова структура асоціації №12

Екологічна структура (табл. 3.18)

Таблиця 3.18 – Розподіл рослинності асоціації №12 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Ялина європейська			*	*		*	*		
Дуб звичайний			*	*		*	*		
Безщитник жіночий			*	*			*	*	

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1а;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до 2 класу;
- асоціація знаходиться на I стадії рекреаційної дигресії;

– рекреаційна оцінка насаджень слабка (3).

Етнографічна зона “Львівщина”

Асоціація №13

Acer platanoides + *Robinia pseudoacacia* + *Fagus sylvatica* + *Larix decidua* +
Quercus robur + *Acer pseudoplatanus* + *Sambucus nigra* (рис. 3.25)

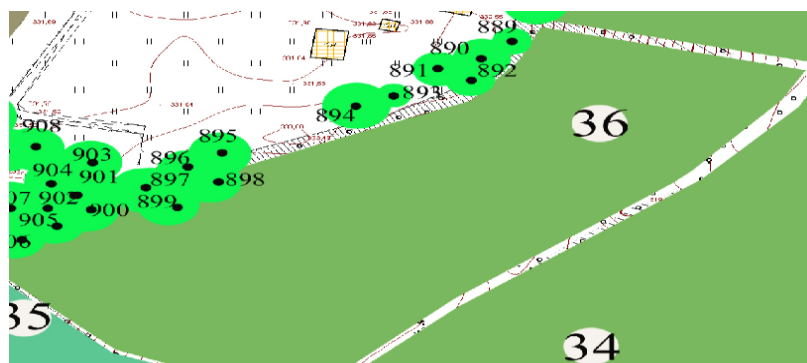


Рисунок 3.25 – Схема розташування асоціації №13

Фітоценотична структура.

Видова структура. У асоціації присутні наступні деревні види: клен гостролистий (60%), акація біла (30%), бук лісовий (10%), модрина європейська, клен-явір, дуб звичайний. У підрості ялина європейська, бук лісовий. Із чагарників присутня бузина чорна. Майже третю частину території асоціації займає площ звичайний.

Просторова структура. Асоціація складається із деревного ярусу (100%), підростового (75%) і трав'яного (10%) (рис. 3.26)

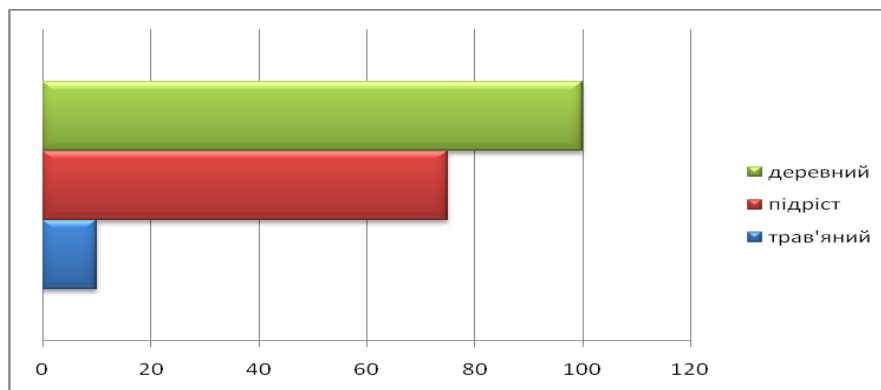


Рисунок 3.26 – Просторова структура асоціації №13

Екологічна структура (табл. 3.19)

Таблиця 3.19 – Розподіл рослинності асоціації №13 за відношенням до родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Ялина європейська			*	*		*	*		
Бук лісовий			*	*		*	*	*	
Клен гостролистий			*	*		*	*	*	
Клен-явір			*	*			*	*	
Бузина чорна			*	*		*	*	*	
Модрина європейська		*	*			*	*		
Дуб звичайний			*	*		*	*		
Плющ звичайний				*		*	*		

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1б;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до 2 класу;
- асоціація знаходиться на I стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень слабка (3).

Асоціація №14

Acer platanoides + *Robinia pseudoacacia* + *Picea abies* + *Acer pseudoplatanus* + *Prunus avium* + *Fagus sylvatica* + *Larix decidua* + *Acer pseudoplatanus* “*purpurea*” + *Sambucus nigra* (рис. 3.27)

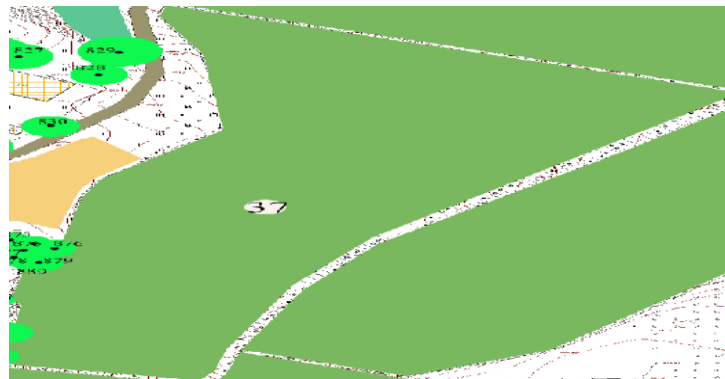


Рисунок 3.27 – Схема розташування асоціації №14

Фітоценотична структура.

Видова структура. Видова структура асоціації досить різноманітна і представлена кленом гостролистим (60%), акацією білою (40%), ялиною європейською, кленом-явором, черешнею, кленом-явором ф. пурпурнолиста, модриною європейською, буком лісовим, бузиною чорною. У підрості ялина європейська бук лісовий, клен гостролистий. Синузія плюща займає 20%.

Просторова структура. Дану асоціацію утворюють деревний, підростовий та трав'яний яруси (рис. 3.28)

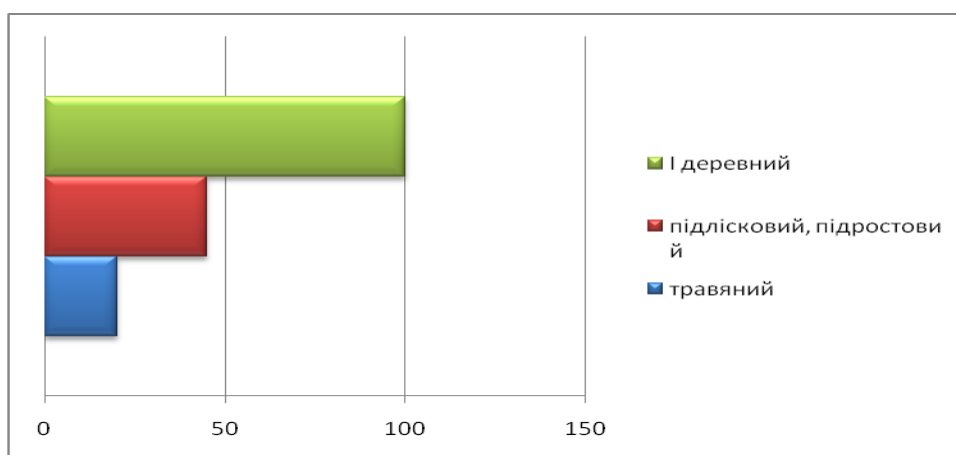


Рисунок 3.28 – Просторова структура асоціації №14

Екологічна структура (табл. 3.20)

Таблиця 3.20 – Розподіл рослинності асоціації №14 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Ялина європейська			*	*		*	*		
Бук лісовий			*	*		*	*	*	
Клен гостролистий			*	*		*	*	*	
Клен-явір			*	*			*	*	
Бузина чорна			*	*		*	*	*	
Модрина європейська		*	*			*	*		
Плющ звичайний				*		*	*		

Ландшафтна характеристика насаджень:

– тип лісопаркового ландшафту насадження 1б;

- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до 2 класу;
- асоціація знаходиться на I стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень слабка (3).

Асоціація №15

Quercus rubra + *Robinia pseudoacacia* + *Acer platanoides* + *Betula pendula* + *Prunus avium* + *Sambucus nigra* + *Corylus avellana* + *Rubus idaeus* (рис. 3.29)



Рисунок 3.29 – Схема розташування асоціації №15

Фітоценотична структура.

Видова структура. Представниками деревних видів у насадженні є дуб червоний, акація біла, черешня, береза повисла, клен гостролистий. Чагарникове різноманіття представляють бузина чорна, ліщина звичайна, малина звичайна, ожина сиза. Із трав'яних видів – розрив-трава дрібноквіткова, безщитник чоловічий.

Просторова структура. У асоціації виявлено деревний ярус (100%), підлісково-підростовий (85%) та трав'яний (30%) (рис. 3.30)

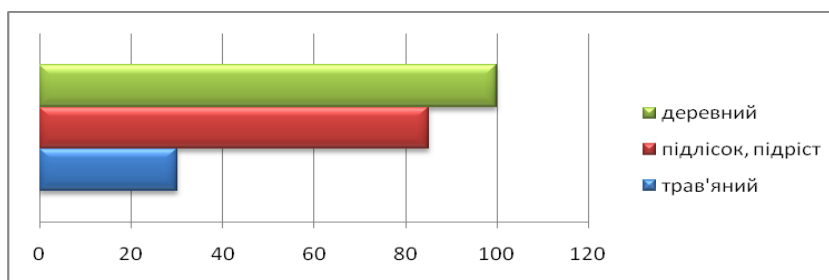


Рисунок 3.30 – Просторова структура асоціації №15

Екологічна структура (табл. 3.21)

Таблиця 3.21 – Розподіл рослинності асоціації №15 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Береза повисла	*	*	*			*	*	*	
Клен гостролистий			*	*		*	*	*	
Бузина чорна			*	*		*	*	*	
Ліщина звичайна			*	*		*	*		
Малина звичайна			*	*		*	*		
Ожина лісова		*	*			*	*		
Розрив трава дрібноквіткова			*	*			*	*	
Безщитник жіночий			*	*			*	*	

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1б;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до 2 класу;
- асоціація знаходиться на I стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень слабка (3).

Етнографічна зона “Гуцульщина”

Асоціація №16

Quercus robra + *Pinus sylvestris* + *Picea abies* + *Corylus avellana* (рис. 3.31)

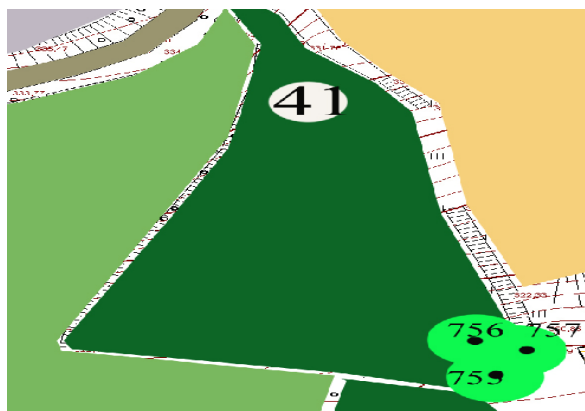


Рисунок 3.31 – Схема розташування асоціації №16

Фітоценотична структура.

Видова структура. Деревостан складається із дуба червоного (70%), сосни звичайної (30%), ялини європейської. У підрості клен гостролистий. Із чагарників – ліщина звичайна. Трав'яні види відсутні

Просторова структура. Асоціація є двоярусною. Деревний ярус займає 100% території асоціації, а підлісково-підростовий – 95% (рис. 3.32)

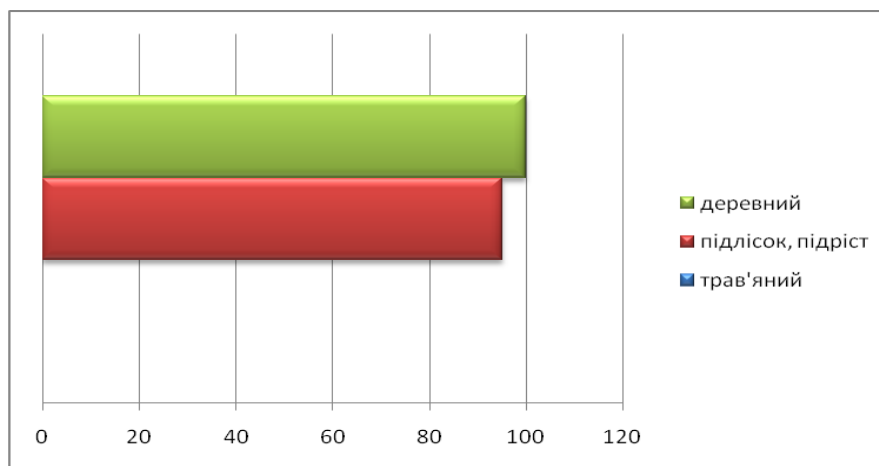


Рисунок 3.32 – Просторова структура асоціації №16

Екологічна структура (табл. 3.22)

Таблиця 3.22 – Розподіл рослинності асоціації №16 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Ялина європейська			*	*		*	*		
Сосна звичайна	*	*		*	*				
Клен гостролистий			*	*		*	*	*	
Ліщина звичайна			*	*		*	*		

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1б;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до 2 класу;
- асоціація знаходиться на I стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень слабка (3).

Асоціація №17

Quercus rubra + *Robinia pseudoacacia* + *Betula pendula* + *Sorbus aucuparia* (рис.

3.33)

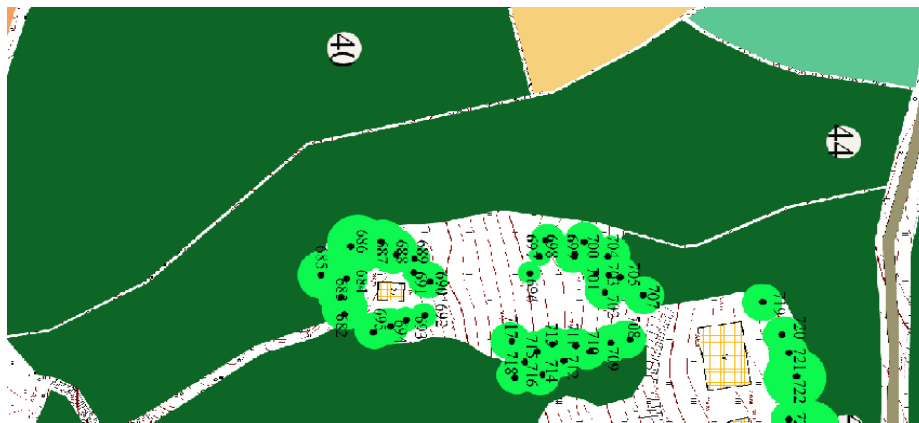


Рисунок 3.33 – Схема розташування асоціації №17

Фітоценотична структура.

Видова структура. Видова структура асоціації є наступною: дуб червоний (50%), акація біла (40%), береза бородавчаста (10%), горобина звичайна.

Просторова структура. Двоярусна асоціація представлена деревним (100%) та підростовим (75%) ярусами (рис. 3.34)

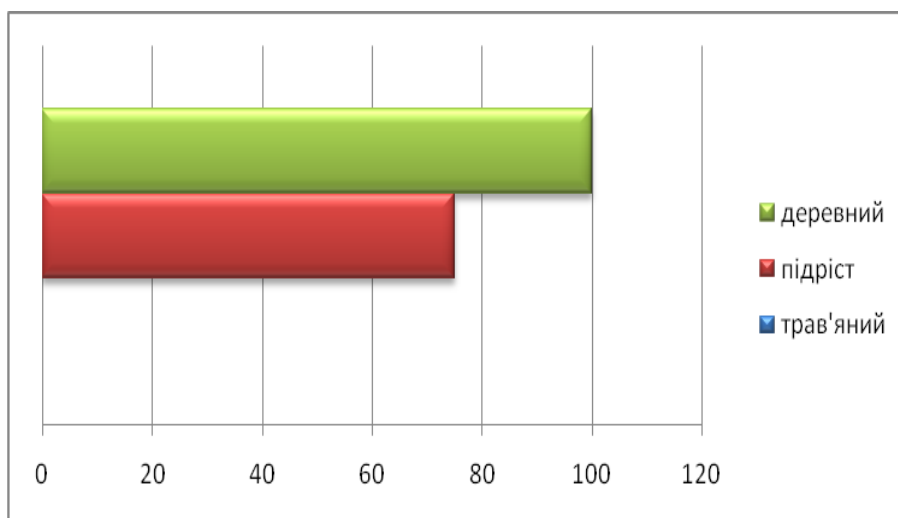


Рисунок 3.34 – Просторова структура асоціації №17

Екологічна структура (табл. 3.23)

Таблиця 3.23 – Розподіл рослинності асоціації №17 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин									
	A	B	C	D	1	2	3	4	5	
Береза повисла	*	*	*			*	*	*		
Горобина звичайна		*	*	*		*	*	*		

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 16;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до 2 класу;
- асоціація знаходиться на II стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень слабка (3).

Асоціація №18

Picea abies + *Acer negundo* + *Acer platanoides* + *Prunus avium* + *Juglans regia*
+ *Fagus sylvatica* + *Sambucus nigra* (рис. 3.35)

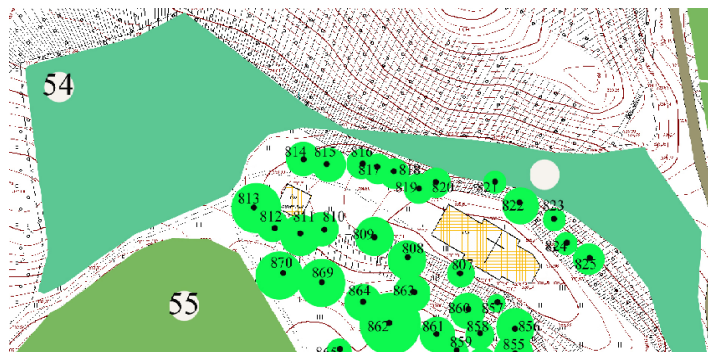


Рисунок 3.35 – Схема розташування асоціації №18

Фітоценотична структура.

Видова структура. Деревні види: ялина європейська (50%), клен ясенелистий (40%), клен гостролистий (10%), черешня, горіх грецький, бук лісовий. У підрості клен гостролистий і акація біла. Із чагарників бузина чорна.

Просторова структура. Деревний ярус – 100%, підлісковий із бузини чорної та ліщини – 55%, трав'яний – 45% (рис. 3.36)

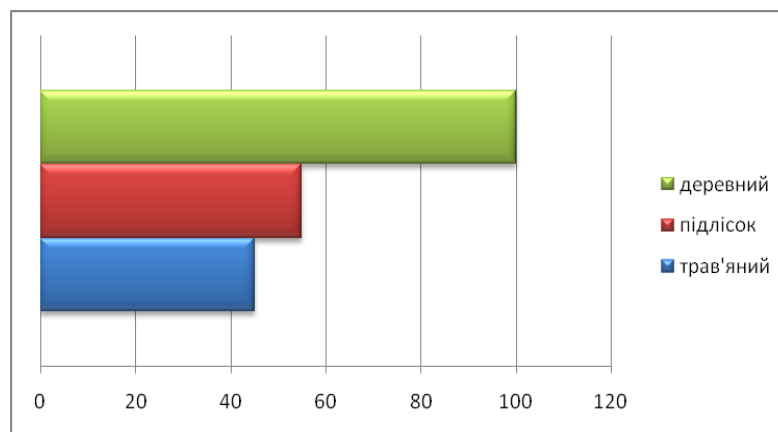


Рисунок 3.36 – Просторова структура асоціації №18

Екологічна структура (табл. 3.24)

Таблиця 3.24 – Розподіл рослинності асоціації №18 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Ялина європейська			*	*		*	*		
Бук лісовий			*	*		*	*	*	
Клен гостролистий			*	*		*	*	*	
Черешня			*	*		*			
Бузина чорна			*	*		*	*	*	

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1б;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до 2 класу;
- асоціація знаходиться на II стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень слабка (3).

Етнографічна зона “Буковина”

Асоціація №19

Pinus sylvestris + *Fagus sylvatica* + *Acer platanoides* + *Prunus avium* (рис. 3.37)

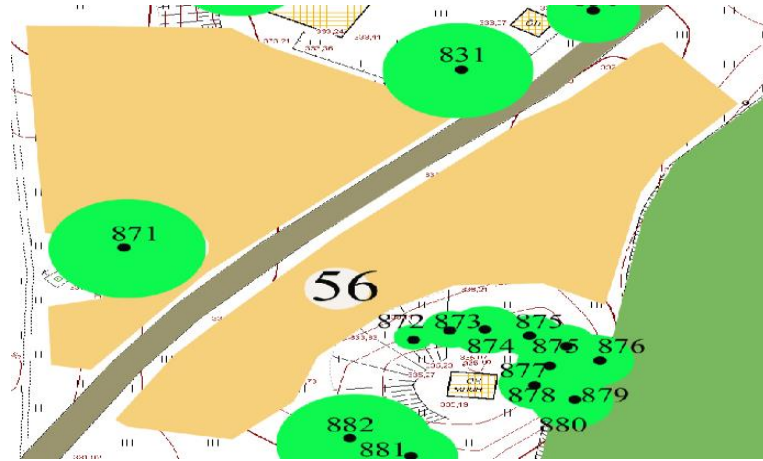


Рисунок 3.37 – Схема розташування асоціації №19

Фітоценотична структура.

Видова структура. Асоціація представлена сосною звичайною (60%), буком лісовим (40%), кленом гостролистим та черешнею. Чагарникові види відсутні.

Просторова структура. Асоціація складається із одного деревного ярусу (100%) (рис. 3.38)

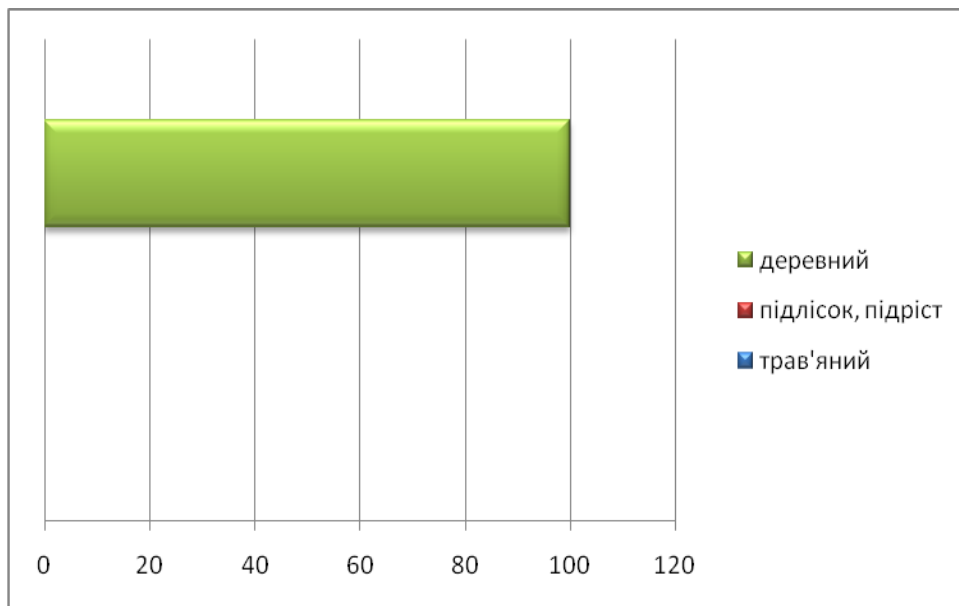


Рисунок 3.38 – Просторова структура асоціації №19

Екологічна структура (табл. 3.25)

Таблиця 3.25 – Розподіл рослинності асоціації №19 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Сосна звичайна			*	*		*	*		
Черешня			*	*		*			
Клен гостролистий			*	*		*	*	*	
Бук лісовий			*	*		*	*	*	

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1а;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до 2 класу;
- асоціація знаходиться на III стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень середня (2)

Асоціація №20

Pinus sylvestris + *Quercus rubra* + *Sambucus nigra* + *Rubus caesius* (рис. 3.39)

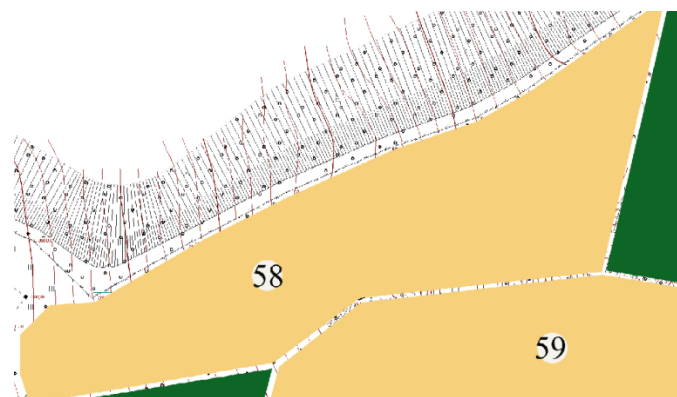


Рисунок 3.39 – Схема розташування асоціації №20

Фітоценотична структура.

Видова структура. Деревні види: сосна звичайна (100%), у домішку дуб червоний. Підріст представляє клен гостролистий, клен ясенелистий та дуб червоний. 80% території вкриває ожина лісова.

Просторова структура. Деревний ярус – 100%, підлісковий – 65% та ґрунтопокривний ярус з ожини лісової – 80% (рис. 3.40)

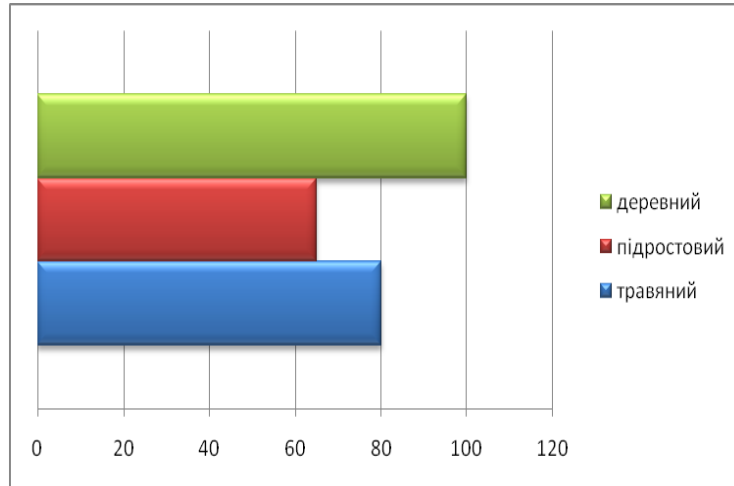


Рисунок 3.40 – Просторова структура асоціації №20

Екологічна структура (табл. 3.26)

Таблиця 3.26 – Розподіл рослинності асоціації №20 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Сосна звичайна			*	*		*	*		
Клен гостролистий			*	*		*	*	*	
Ожина лісова		*	*			*	*		

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1б;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до 2 класу;
- асоціація знаходиться на I стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень слабка (3).

Асоціація № 21

Pinus sylvestris + *Quercus rubra* + *Acer platanoides* + *Larix decidua* +
Sambucus nigra + *Rubus* + *Rubus idaeus* (рис. 3.41)

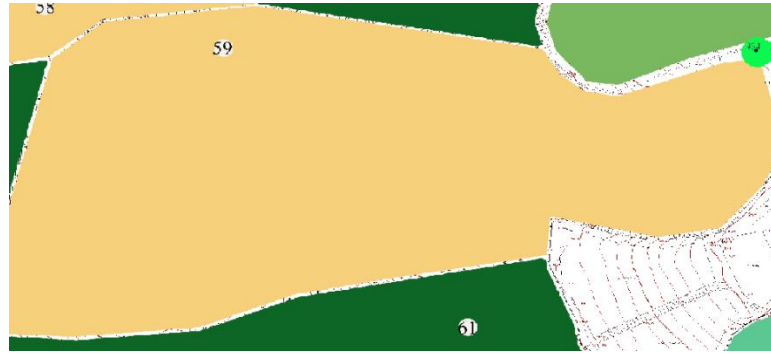


Рисунок 3.41 – Схема розташування асоціації №21

Фітоценотична структура.

Видова структура. Асоціація представлена сосною звичайною, кленом гостролистим, дубом червоним, модриною європейською, бузиною чорною, малиною звичайною та ожиною лісовою.

Просторова структура. У асоціації присутні три фітоценотичні яруси. Проективне вкриття деревного ярусу 100%, підростового 60% та трав'яного із присутністю ожини лісової 50% (рис. 3.42)

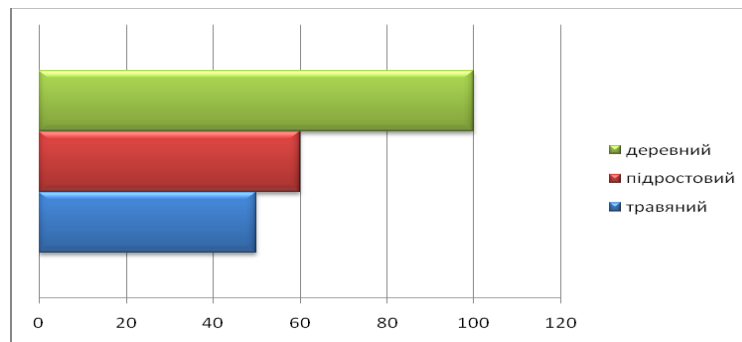


Рисунок 3.42 – Просторова структура асоціації №21

Екологічна структура (табл. 3.27)

Таблиця 3.27 – Розподіл рослинності асоціації №21 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин					1	2	3	4	5
	A	B	C	D						
Сосна звичайна			*	*		*	*			
Клен гостролистий			*	*		*	*	*		
Малина звичайна		*	*	*		*	*	*		
Бузина чорна			*	*		*	*	*		
Ожина лісова		*	*			*	*			

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1б;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до 2 класу;
- асоціація знаходиться на I стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень слабка (3)

Етнографічна зона “Поділля”

Асоціація №22

Quercus rubra + *Pinus sylvestris* + *Rubus caesius* + *Sambucus nigra* (рис. 3.43)

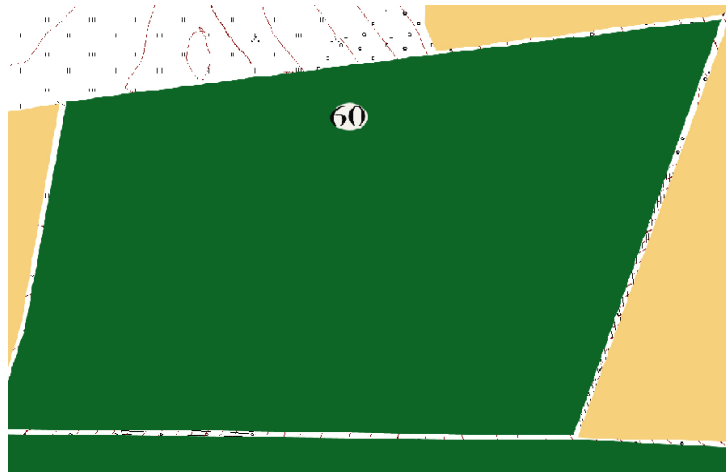


Рисунок 3.43 – Схема розташування асоціації №22

Фітоценотична структура.

Видова структура. Дуб червоний (60%), сосна звичайна (40%). У підрості клен гостролистий, акація біла, дуб червоний, клен ясенелистий. Із чагарників присутні ожина лісова та бузина чорна. Трав'яні види відсутні.

Просторова структура. Деревний ярус – 100%, підлісковий із підростом – 75% та у трав'яному ґрунтопокривна ожина лісова 45% (рис. 3.44)

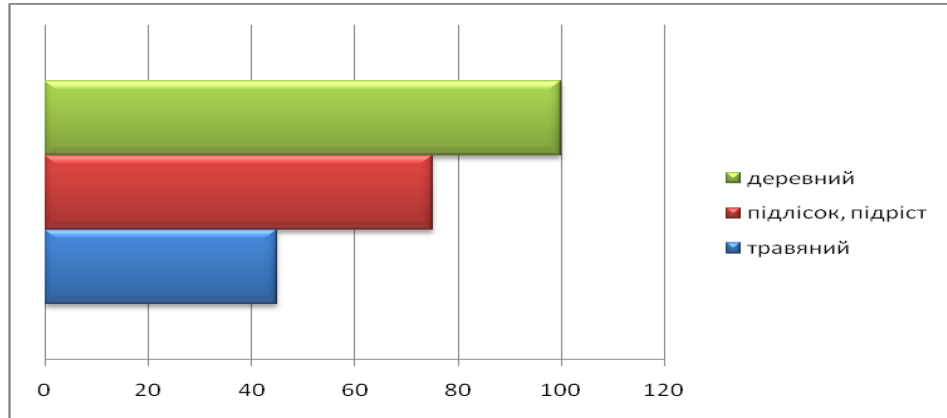


Рисунок 3.44 – Просторова структура асоціації №22

Екологічна структура (табл. 3.28)

Таблиця 3.28 – Розподіл рослинності асоціації №22 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Сосна звичайна			*	*		*	*		
Клен гостролистий			*	*		*	*	*	
Ожина лісова		*	*			*	*		
Бузина чорна			*	*		*	*	*	

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1б;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до 2 класу;
- асоціація знаходиться на I стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень слабка (3).

Асоціація №23

Quercus rubra + *Betula pendula* + *Acer platanoides* + *Sambucus nigra* (рис. 3.45)

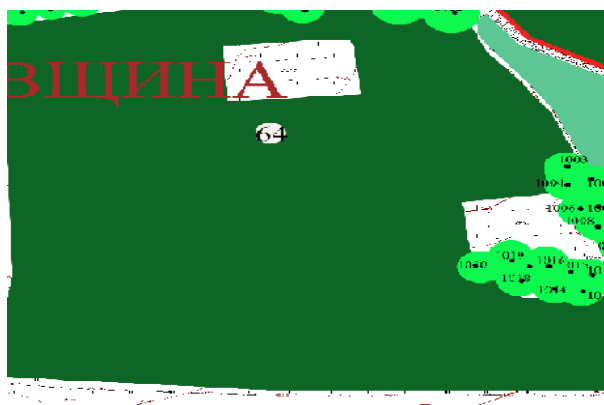


Рисунок 3.45 Схема розташування асоціації №23

Фітоценотична структура.

Видова структура. Деревні види: дуб червоний (100%), береза повисла та клен гостролистий. Чагарникові види: бузина чорна. Трав'яні види: кропива дводомна. Майже третю частину займає плющ звичайний.

Просторова структура (рис. 3.46)

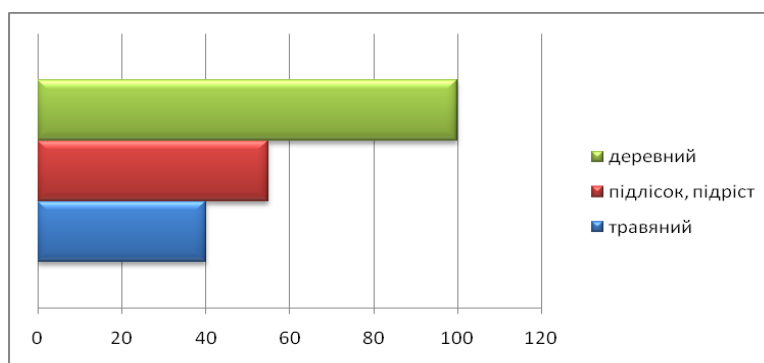


Рисунок 3.46 – Просторова структура асоціації №23

Екологічна структура (табл. 3.29)

Таблиця 3.29 – Розподіл рослинності асоціації №23 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Береза повисла	*	*	*			*	*	*	
Клен гостролистий			*	*		*	*	*	
Бузина чорна			*	*		*	*	*	
Кропива дводомна				*		*	*	*	
Плющ звичайний				*		*	*		

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1б;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до 2 класу;
- асоціація знаходиться на I стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень слабка (3).

Асоціація №24

Quercus rubra + *Sambucus nigra* (рис. 3.47)

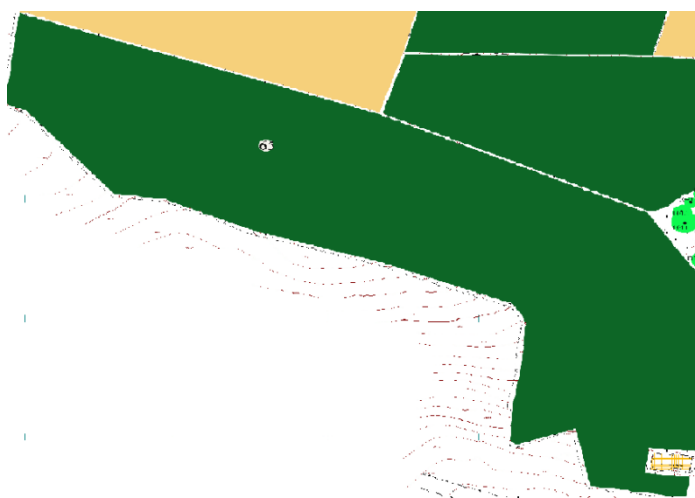


Рисунок 3.47 – Схема розташування асоціації №24

Фітоценотична структура.

Видова структура. Видова структура асоціації є наступною: дуб червоний (100%), бузина чорна. У підрості клен гостролистий та дуб червоний.

Просторова структура. Просторова структура асоціації складається із трьох фітоценотичних ярусів. Деревний ярус із дуба червоного займає 100% території асоціації. Підлісковий із бузини чорної – 40%. Трав'яний із плюща звичайного – 15% (рис. 3.48)

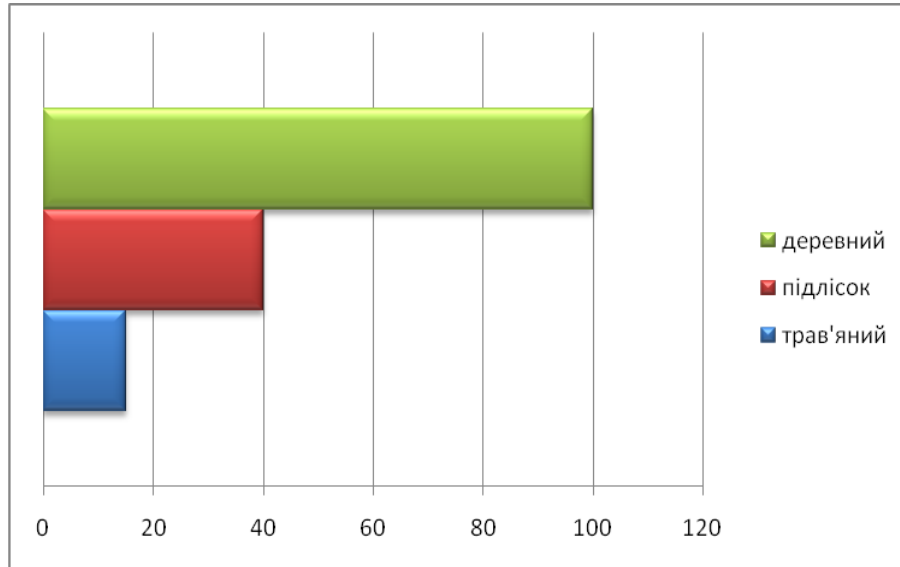


Рисунок 3.48 – Просторова структура асоціації №24

Екологічна структура (табл. 3.30)

Таблиця 3.30 – Розподіл рослинності асоціації №24 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Клен гостролистий			*	*		*	*	*	
Бузина чорна			*	*		*	*	*	

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1б;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до 2 класу;
- асоціація знаходиться на I стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень слабка (3).

Етнографічна зона “Полісся”

Асоціація №25

Pinus sylvestris + *Quercus rubra* + *Sambucus nigra* + *Rubus caesius* (рис. 3.49)

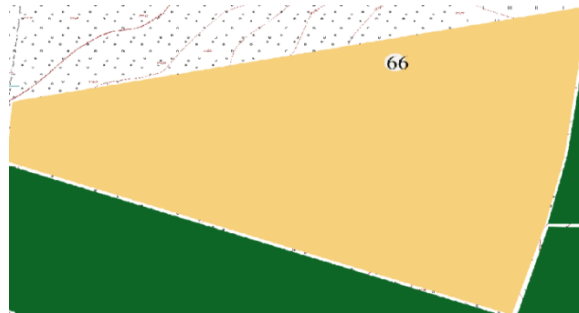


Рисунок 3.49 – Схема розташування асоціації №25

Фітоценотична структура.

Видова структура. Асоціація представлена сосною звичайною (80%), дубом червоним (20%), бузиною чорною, ожиною лісовою, плющем звичайним та розрив-травою дрібноквітковою.

Просторова структура. Двоярусна структура асоціації визначається деревним (100%) та підлісковим (75%) ярусами. (рис. 3.50)

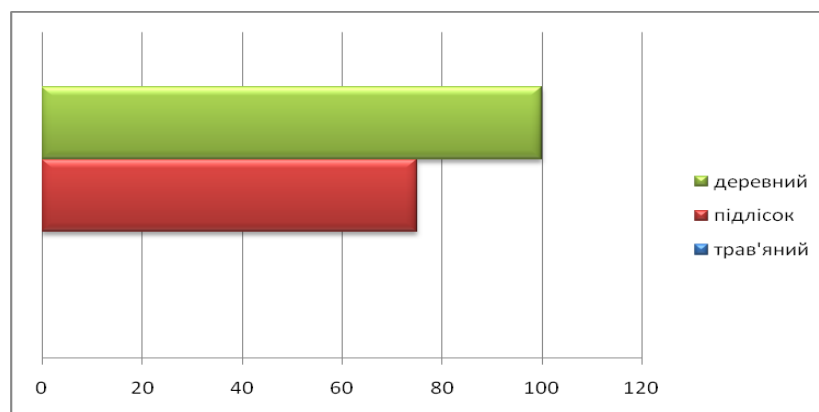


Рисунок 3.50 – Просторова структура асоціації №25

Екологічна структура (табл. 3.31)

Таблиця 3.31 – Розподіл рослинності асоціації №25 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Сосна звичайна			*	*		*	*		
Ожина лісова		*	*			*	*		
Бузина чорна			*	*		*	*	*	
Плющ звичайний				*		*	*		
Розрив-трава дрібноквіткова			*	*			*	*	

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1б;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до 2 класу;
- асоціація знаходиться на I стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень слабка (3).

Асоціація №26

клен гостролистий (рис. 3.51)

Pinus sylvestris + *Acer negundo* + *Prunus avium* + *Acer platanoides* (рис. 3.53)

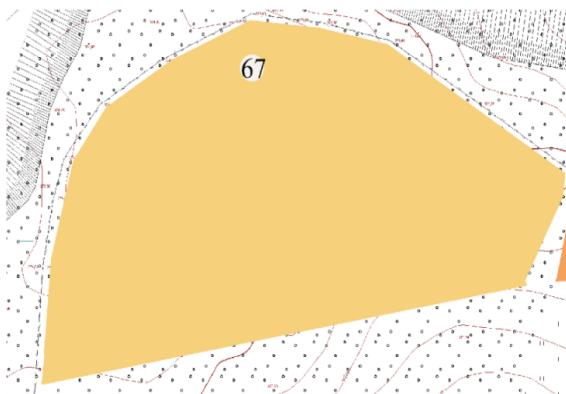


Рисунок 3.51 – Схема розташування асоціації №26

Фітоценотична структура.

Видова структура. Сосна звичайна, клен ясенелистий, черешня, клен гостролистий, береза повисла, клен-явір, яглиця звичайна, кропива дводомна, розрив-трава дрібноквіткова, виноградник дівочий, плющ звичайний.

Просторова структура. Деревний ярус – 100%, підлісковий разом із підростом – 75%, у трав'яному плющ звичайний та виноградник дівочий – 45% (рис. 3.52)

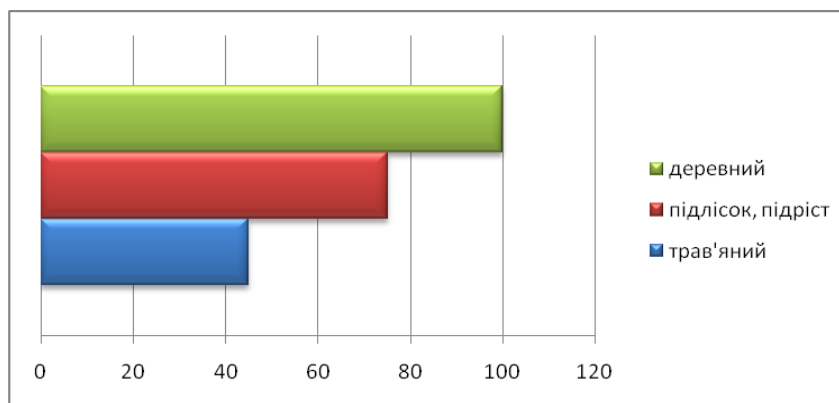


Рисунок 3.52 – Просторова структура асоціації №26

Екологічна структура (табл. 3.32)

Таблиця 3.32 – Розподіл рослинності асоціації №26 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин								
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
Сосна звичайна			*	*		*	*		
Черешня			*	*		*			
Клен гостролистий			*	*		*	*	*	
Береза повисла	*	*	*			*	*	*	
Клен-явір			*	*			*	*	
Плющ звичайний				*		*	*		
Яглиця звичайна				*		*	*	*	
Кропива дводомна				*		*	*	*	
Розрив-трава дрібноквіткова			*	*			*	*	

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 1б;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до II класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до 2 класу;
- асоціація знаходиться на I стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень слабка (3).

Асоціація №27

Acer pseudoplatanus + *Prunus avium* + *Pinus sylvestris* + *Cornus alba* (рис. 3.53)

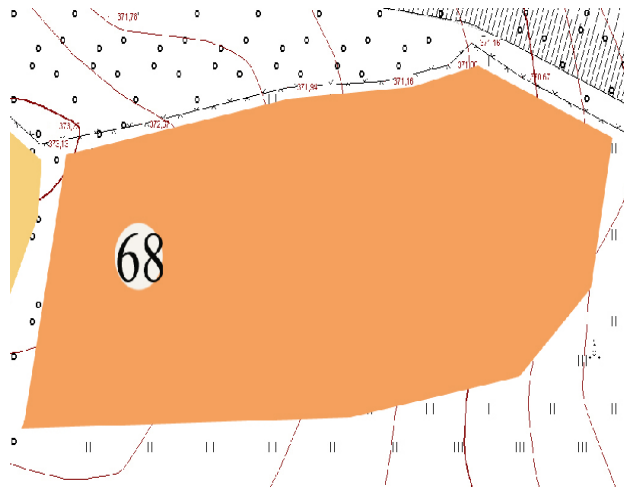


Рисунок 3.53 – Схема розташування асоціації №27

Фітоценотична структура.

Видова структура. Основу насадження становить клен-явір (60%), а також черешня (30%) та сосна звичайна (10%). У підліску свидина біла. Підріст представляє клен гостролистий та алича.

Просторова структура. Деревний ярус – 65%, підлісковий із підростом – 35% і трав'яний – 70% (рис. 3.54)

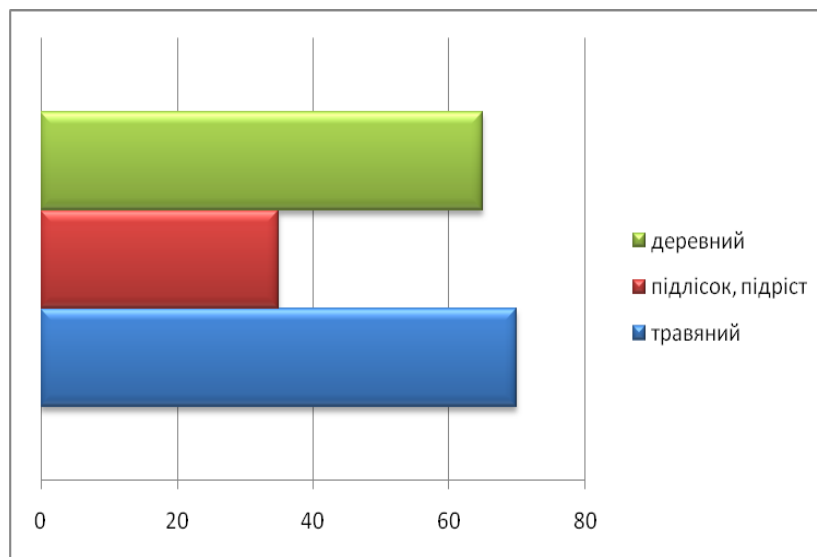


Рисунок 3.54 – Просторова структура асоціації №27

Екологічна структура (табл. 3.33)

Таблиця 3.33 – Розподіл рослинності асоціації № 27 за відношенням до умов родючості та зволоження ґрунту

Назва виду	Індикаторна оцінка рослин									
	A	B	C	D	1	2	3	4	5	
Клен-явір			*	*			*	*		
Клен гостролистий			*	*		*	*	*		
Сосна звичайна			*	*		*	*			
Черешня			*	*		*				

Ландшафтна характеристика насаджень:

- тип лісопаркового ландшафту насадження 2б;
- за естетичною оцінкою асоціація належить до I класу;
- за рекреаційною стійкістю насадження належать до 1 класу;
- асоціація знаходиться на I стадії рекреаційної дигресії;
- рекреаційна оцінка насаджень середня (2).

3.3 Екологічні особливості деревної рослинності

В структурі дендрофлори паркової зони Музею народної архітектури та побуту, присутні різні за відношенням до рівня багатства едафотопів групи рослин: види, які вимагають середніх за трофністю умов місцезростання – мезотрофи, види, які вимагають бідних умов місцезростання – оліготрофи і види, які вимагають багатих умов місцезростання – еутрофи [35]. Їх співвідношення показано нижче (рис. 3.55)

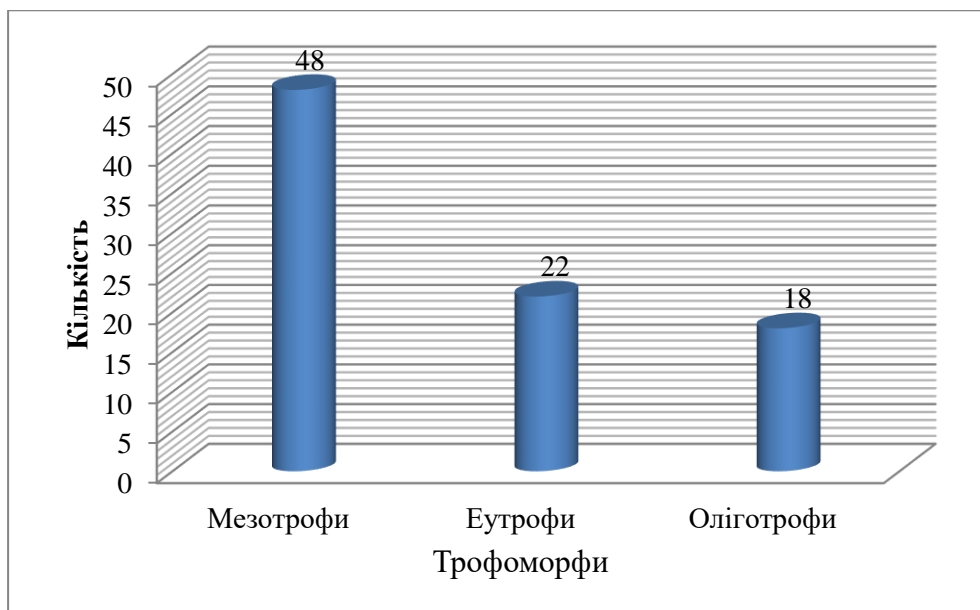


Рисунок 3.55 – Структура дендрофлори за трофоморфами

Оліготрофів, які зростають на бідних ґрунтах – 18 таксонів (20,5%), мезотрофів, які віддають перевагу середнім умовам родючості ґрунтів – 48 таксонів (54,5%), а еутрофів, які люблять родючі умови місцезростання – 22 таксони (25,0%).

По показнику відношення до вологи, виділено ряд класифікаційних груп деревних рослин, а саме: ксерофіти – види, які віддають перевагу посушливим умовам місцезростання; мезофіти – види, які віддають перевагу середнім за умовами зволоження і гідрофіти – види, які віддають перевагу сильно зволуженим умовам місцезростання [35]. (рис. 3.56)

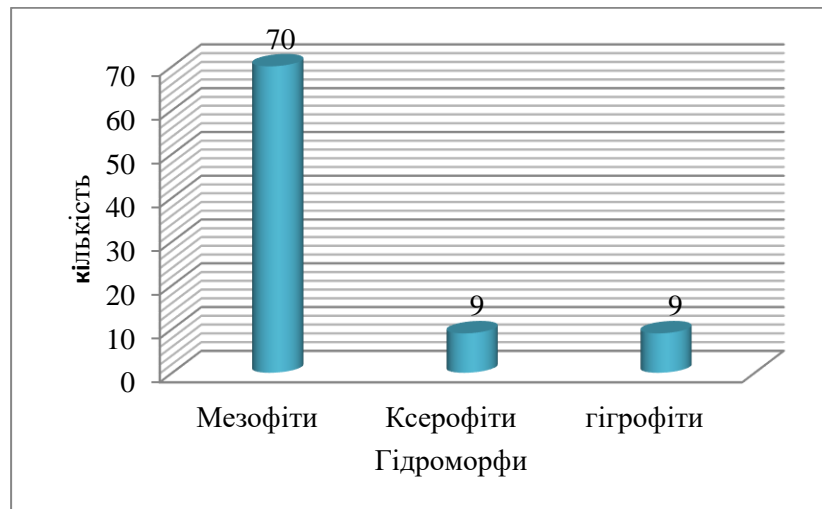


Рисунок 3.56 – Структура дендрофлори за гідроморфами

Серед дендрофлори найбільше представлена група мезофітів – 70 таксонів (79,6%), менше ксерофітів – 9 таксонів (10,2%) і гідрофіти – 9 таксонів (10,2%).

За відношенням до освітлення території паркової зони Музею, зафіксовано наступні групи деревних рослин: сціофіти, які є тінелюбивими видами, сціогеліофіти – тіневитривалі види та геліофіти, які віддають перевагу відкритим умовам місцезростання із освітленням [35]. Їх розподіл показано нижче (рис. 3.57)

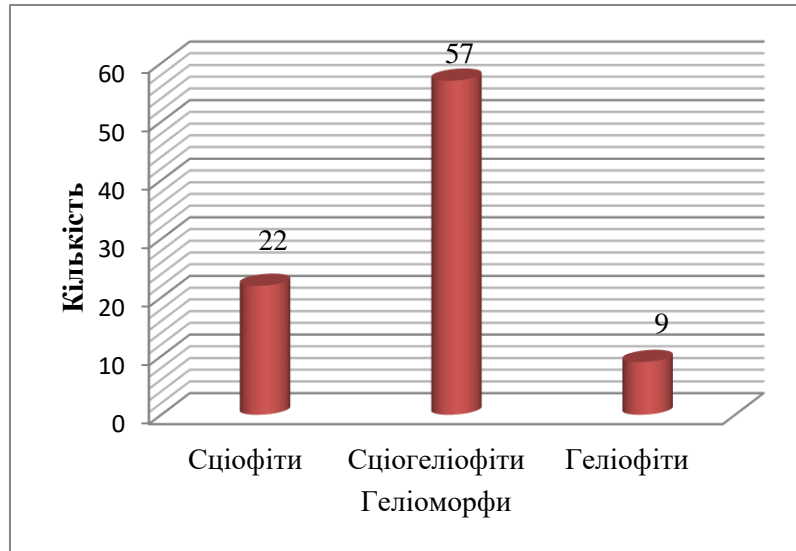


Рисунок 3.57 – Структура дендрофлори за геліоморфами

Серед дендрофлори переважають види сціогеліофіти – 57 таксонів (64,8%), менше сціофітів – 22 таксони (25,0%) і геліофіти – 9 таксонів (10,2%).

3.4 Вивчення санітарного стану деревних насаджень

Аналіз обстежених виділів дав змогу зробити розподіл деревних видів, у яких виявлено різнотипові ушкодження, що суттєво знижують стан їхньої життєвості. Можна за частотою трапляння сформувавши наступну кількість деревних насаджень, на яких виявлено в ході маршрутних досліджень різнотипові ушкодження: *Acer platanoides* L. – 41, *Picea abies* H. Karst. – 37, *Prunus avium* L. – 30, *Robinia pseudoacacia* L. – 21, *Fraxinus excelsior* L. – 22, *Pinus sylvestris* L. – 17, *Acer pseudoplatanus* L. – 17, *Betula verrucosa* Ehrh. – 16, *Larix decidua* Mill. – 12, *Salix caprea* L. – 8, *Crataegus monogyna* Jacq. – 7, *Quercus robur* L. – 6, *Juglans regia* L. – 6, *Fagus sylvatica* L. – 5, *Carpinus betulus* L. – 4, *Sorbus aucuparia* L. – 4, *Malus domestica* Borkh. – 2, *Populus alba* L. – 2, *Prunus domestica* L. – 2, *Pyrus communis* L. – 2, *Tilia cordata* Mill. – 1, *Prunus cerasifera* Ehrh. – 1.

Як бачимо викликає значне стурбування санітарний стан *Acer platanoides* L., *Picea abies* H. Karst., *Prunus avium* L., *Robinia pseudoacacia* L., *Fraxinus excelsior* L., *Pinus sylvestris* L., *Acer pseudoplatanus* L., *Betula verrucosa* Ehrh. *Larix decidua*

Mill., які найбільше уражені фітопатологічними ушкодженнями [48].

В ході досліджень, виявлено типи основних ушкоджень: сухостійні деревні рослини, суховершинні дерева, всихаючі і аварійні (рис. 3.58)

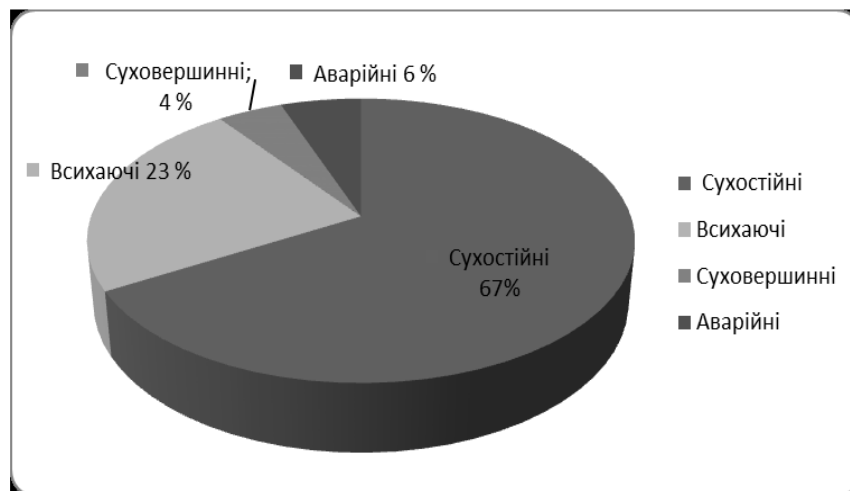


Рисунок 3.58 – Типи основних ушкоджень насаджень

Як видно з даного рисунку, найбільшу частку з типів ушкоджень деревних порід обстежених ділянок, посідають сухостійні насадження – 66,7%. Дещо меншою виявилась частка трапляння всихаючих насаджень – 23,16%.

Найменша частка припадає на аварійно похилені та зламані – 5,6% і суховершинні насадження – 4,54%.

На частині деревних стовбурів, виявлено радіальні морозобійні тріщини, гнилі та плодові тілами трутовика справжнього (*Fomes fomentarius* (L.) J.J. Kickx) та березового (*Piptoporus betulinus* (Bull.) P. Karst.).

Суттєвою проблемою, яка погіршує санітарний стан насаджень висотних дерев, особливо тополі білої (*Populus alba* L.), є ураження крон плямами напівпаразиту омели звичайної (*Viscum album* L.), яка як відомо забирає вологу з дерева і воно з часом втрачає естетичний природний вигляд, крона розріджується, а ріст дерева сповільнюється. Ширше розростання омели спричиняє верхівкове всихання, а згодом і всихання всього дерева [48].

Комплексний аналіз виявлених ушкоджень, які погіршують екологічний стан, дав можливість визначити розподіл за етнографічними зонами. Мета –

виявлення зон, де насамперед необхідно здійснити комплекс невідкладних лісівничих і ландшафтно-формувальних заходів для покращення стану насаджень парку та підвищення ефективності виконання ними природних екологічних функцій (рис. 3.59)

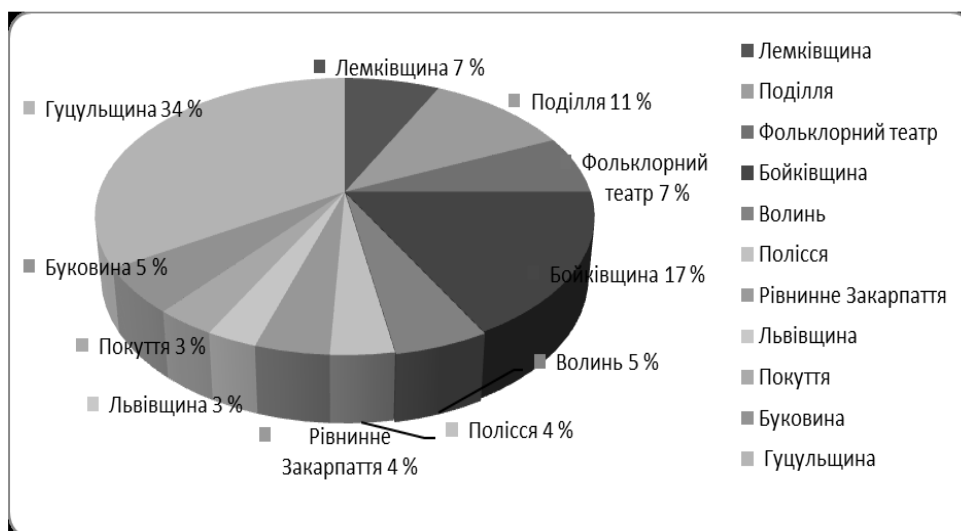


Рисунок 3.59 – Розподіл ушкоджень за етнографічними зонами

Найбільшу кількість ушкоджених деревних видів, і відповідно, найгірший санітарний стан встановлено у наступних етнографічних зонах: “Гуцульщина” – 33,7%, “Бойківщина” – 17,1%, “Поділля” – 10,9%. Середній рівень: “Лемківщина” – 7,3%, Фольклорний театр – 6,8%, “Буковина” – 5,3% і “Волинь” – 5,2%. Відносно санітарно благополучний санітарний стан у зонах: “Рівнинне Закарпаття” – 4,1%, “Полісся” – 3,5%, “Покуття” – 3,3% і “Львівщина” – 2,8%.

Для покращення стану деревних насаджень слід шляхом ландшафтних рубок здійснити вибірку усіх пошкоджених та аварійних дерев, провести рубки формування, спрямовані на створення стійких і високодекоративних ділянок етнографічних зон, формування узлісь та створення ландшафтних картини з метою урізноманітнення насаджень. Проведені заходи сприятимуть покращенню санітарного стану, підвищенню життєстійкості деревостанів, їхньої естетичної цінності.

РОЗДІЛ 4.

ПРОПОЗИЦІЇ СТОСОВНО ПОКРАЩЕННЯ СТАНУ ФІТОЦЕНОТИЧНОЇ СТРУКТУРИ МУЗНЮ НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ І ПОБУТУ ІМЕНІ КЛИМЕНТІЯ ШЕПТИЦЬКОГО

4.1. Ландшафтне облаштування території

Паркові масиви, утворені головним чином методом монокультур (дуба червоного, сосни звичайної, клена гостролистого та ін. порід), являють собою ландшафти закритих просторів, які мають невисоку естетичну та рекреаційну цінність.

Закладені в паркових асоціаціях пробні площі (50×50 м) дали можливість встановити повноцінність деревних насаджень і запропонувати реконструктивні заходи, які слід здійснити шляхом ландшафтних рубок.

Ландшафтні рубки або рубки формування ландшафту спрямовані на формування стійких і високодекоративних ділянок етнографічних зон.

Шляхом ландшафтних рубок пропонуємо створювати садово-паркові композиції, окремі ландшафтні картини з метою урізноманітнення [30, 31].

Виділяємо три рівні ландшафтного проектування: ландшафтний район, ландшафтна ділянка, ландшафтна картина. В наших умовах ландшафтними районами є території етнографічних зон. При закладанні музею народної архітектури і побуту під етнозони намагалися відводити ділянки з характерними для цих країв рельєфом та деревною рослинністю. Тому в основі формування ландшафту етнографічної зони лежить принцип подібності її території до природно-територіального комплексу регіону проживання етнічних українців.

Наступним рівнем ландшафтного району є ландшафтна ділянка, яка представлена ландшафтами закритих, напівзакритих, відкритих просторів етнографічних зон. Сюди відносимо паркові масиви (асоціації), окремі зріджені насадження та галявини.

У кожній ландшафтній ділянці виділяємо ландшафтні картини, які склалися історично, і ті, які проектуємо. Таким чином на головній і другорядній композиційні осі, а ними є існуючі паркові доріжки і стежки, формуються різноманітні ландшафтні картини (рис. 4.1)

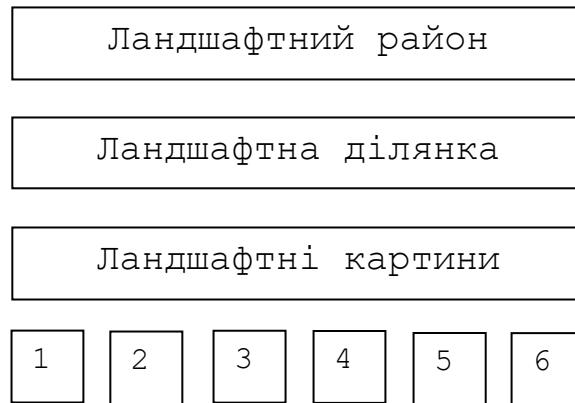


Рисунок 4.1 – Рівні ландшафтного проектування (за Л.І. Рубцовим)

Створення ландшафтних картин існуючих насаджень ведемо за допомогою ландшафтних рубок, формуючи породний склад і просторову (вертикальну і горизонтальну) структуру фітоценозів. Ці заходи сприятимуть підвищенню класів естетичної цінності життєстійкості деревостанів, поліпшенню санітарного стану насаджень та благоустрою територій.

При проведенні ландшафтних рубок здійснюють планування території реконструкції, формування складу і структури насаджень, догляд за окремими деревами і чагарниками. При плануванні території передбачаємо вирубку дерев і кущів на трасах дорожньо-стежкової мережі, галявинах, ділянках для розташування рекреаційних споруд [26, 31].

У процесі реконструкції з метою створення окремих ландшафтних картин у закритих в напіввідкритих просторах рубки слід вести в декілька прийомів невеликими площами (0,05-0,10 га). Для формування насаджень усувають окремі дерева та їх групи, що дозволяє регулювати породний і якісний склад окремих ділянок лісових масивів, та їхніх узлісь, у найкращий спосіб розташувати дерева в них для створення різних за типами ландшафтних картин.

Інтенсивність і повторність рубок визначається типом деревостанів (дубняки, сосняки, березняки, смеречники тощо), віковим станом деревних порід та типом ландшафтних картин: односюжетних, двосюжетних та панорамних.

Догляд за дорослими деревами, підростом і підліском передбачає обрізування сучків, регулювання складу та густоти підросту і підліску.

Технологія ландшафтної рубки. Враховуючи приблизно одну вікову категорію деревостанів (50-60 років) і їх подальший розвиток, виділяємо три категорії дерев: А – акценти, Ф – фонові, Л – лишні [].

Вікові періоди рекреаційності лісу: А1 – до 15 р., А2 – 16-45 р., А3 – 46-105 р., А4 – 106-120 р.

А – акценти – дерева або група дерев, що акцентує на себе увагу підкреслюючи особливості оточуючих насаджень. Акцентами слід виділяти з оригінальним габітусом крони чи формою стовбура (фаутні та трьохстовбурні екземпляри), оригінальним розташуванням (вершина горба узлісся). Дерева цієї категорії значною мірою визначають емоційний вплив ландшафту і є об'єктами догляду, не дивлячись на їх фізіологічний стан. Мертві дерева (сухостої) можуть бути використані як акценти у випадку їх художньої обробки без рубки. Рекомендуємо формувати в ролі акцентів біогрупи, залишаючи загущені насадження до яких можна підсаджувати додатково дерева та кущі. Вони виступатимуть в ролі ландшафтних картин.

Ф – фонові дерева, які визначають рекреаційний потенціал насаджень створюють фон і підкреслюють високі декоративні якості і біогруп категорії А. В мікроасоціаціях етнозон фонові частини представлені однією (дуб червоний, сосна звичайна, ялина європейська, береза повисла, бук лісовий) або декількома породами (дуб червоний + клен гостролистий, бук лісовий + граб, береза повисла + ялина європейська).

Л – лишні дерева, які погіршують сприйняття дерев категорії А, а також перешкоджають їхньому росту і розвитку.

Об'єктом догляду в кожній ландшафтній ділянці є дерева категорії А (аж до індивідуального їх лікування, та загалом усі насадження, які творять загальний фон у кожному ландшафті (соснові, березові, ялинові, букові, дубові).

Фонові дерева за їх лісоутворюючим, фізіологічним, та естетичним станом поділяємо на три типи [1]:

Ф I – дерева, що визначають рекреаційний та ландшафтовірний потенціал насаджень, фізіологічний який характеризується підвищенням поточним приростом;

Ф II – дерева, що тимчасово зберігають лісотвірне значення за рахунок свого становища в наметі, вирізняються сповільненим ростом;

Ф III – дерева, що незворотно втратили лісотвірне та ландшафтовірне значення у зв'язку із своїм фізіологічним станом (сухостійні, сухо вершинні, заражені омелою, поражені трутовиками) [30, 31].

У насадженнях, в яких не виражена диференціація на категорії ФI і ФII, усуваються дерева категорії ФIII та лишні. У кожному конкретному випадку приймається екстенсивний чи інтенсивний метод рубки. Слід мати на увазі поділ на екстенсивні чи інтенсивні рубки формування ландшафту закладається в принципі відбору: при екстенсивній рубці вибирають дерева категорії ФIII і вище при інтенсивних ФII і ФIII і вище. Обсяг вибірки залежить головним чином від інтенсивності природного відпаду.

Що стосується повторності ландшафтних рубок, то слід притримуватися наступного підходу [26]:

– екстенсивні рубки строків повторювати не мають і проводяться в міру необхідності. Вибірка при цих рубках може бути більше 10% від загального запасу деревостану в зв'язку з наступаючим періодом підвищеного природного відпаду;

– інтенсивні ландшафтні рубки передбачають зрідження від 10 до 25% по запасу і 35% по числу стовбурів.

Санітарно-ландшафтна рубка любої інтенсивності слід проводити у всіх рослинних ярусах – деревному і підлісковому. При розрахунку відсотка виборки за кількістю стовбурів у розрахунок необхідно брати лише стовбури діаметром на висоті грудей 8 см і більше.

4.2 Формування узлісної частини насаджень етнографічних зон

У насадженнях рекреаційного призначення узлісся є важливим композиційним елементом ландшафту. Тут важливу роль відіграють естетичні властивості узлісь, а також їх бар'єрна (захисна) функція. Загалом від стану узлісь залежить рекреаційна стійкість насаджень. У зв'язку з цим важливим практичним заходом є підтримання нормального рівноважного стану рослинності узлісь без порушень, особливо в дрібних паркових асоціаціях.

Характерною особливістю узлісь рослинних асоціацій території Музею народної архітектури та побуту у м. Львові є невелика їх ширина (1-5 м), незначна різноманітність деревних, чагарникових та трав'яних видів рослин. В більшості випадків зовні такі угруповання нічим не відрізняються від загального масиву.

Пропонуємо такі основні принципи формування узлісь:

- естетичну цінність узлісь слід підвищувати шляхом підбору деревно-чагарникової рослинності з контрастними відмінностями в будові стовбура і формі крони, будові, розмірах і кольорі листя, плодів;
- порушення прямолінійності шляхом влаштування розривів;
- вирубка периферійних кущів або дерев з метою розкриття місць;
- розрідження густих узлісь;
- створення контрастності біогруп.
- посадка деревної, чагарникової та трав'яної рослинності притаманної природному ареалу етнографічних зон.

Для галявин площею менше 0,5 га потрібно формувати просте відкрите узлісся, понад 0,5 га – закрите. Кущі не повинні закривати красиві стовбури дерев

і навпаки – повинні ховати непривабливі, це слід враховувати при введенні в узлісся чагарникових порід.

Узлісся світлохвойних деревостанів. До світлохвойних деревостанів насаджень території Музею народної архітектури та побуту належать чисті і змішані асоціації за участю сосни звичайної та модрина європейської.

З метою підвищення естетичної оцінки соснових узлісь пропонуємо вводити у їх склад березу, що значно повисить його декоративність. Формування такого узлісся повинно бути направлено на розкриття стовбурів берези, яка завдяки своїй колористиці створить враження лінійної (горизонтальної) розчленованості. Введення у склад такого світлохвойного узлісся ялини колючої чи ялини європейської, дозволить створити контраст між світлим забарвленням хвої і стовбура сосни і темним у ялини, між м'якими лініями контура крони сосни і чіткими лініями архітекtonіки крони у ялини. Такий контраст створить лінійну і об'ємну розмежованість [31].

Із чагарникових видів, в узлісся за участю сосни в етнозонах Полісся та Волині, пропонуємо введення рододендрона жовтого, жимолості пухнастої, крушини ламкої. Характерними для таких узлісь будуть також горобина звичайна та глід одноматочковий.

З метою підвищення декоративних якостей таких узлісь пропонуємо у підсадку в таких узліссях групи із сосни звичайної, берези повислої та горобини звичайної. У підлісок пропонуємо калину звичайну, бузину червону. Проте участь цих порід повинна бути невеликою і напрямленою на створення акцентів на фоні деревостану із ялини звичайної.

Узлісся дрібнолистяних деревостанів. Такі узлісся зустрічаємо на Лемківщині за участю берези бородавчатої та на Гуцульщині із акації білої. Чистопородні узлісся із берези бородавчатої значно декоративніше у порівнянні із акацієвими, проте і у них є потреба внесення контрастних біогруп. Естетичну оцінку березових узлісь можна посилити включенням сосни звичайної, сосни

кедрової, ялини європейської, ялини колючої, модрини японської, горобини звичайної, глоду одноматочкового, шипшини собачої, гордовини, терену, ожини лісової.

Узлісся на схилах. Формування узлісь на схилі характеризується тим, що тут потрібно формувати високодекоративні насадження по всій оглядовій площі, ширина якої може досягнути від 30 до 100 метрів в залежності від крутизни схилу. Для таких узлісь пропонуємо змішаний тип насаджень за участю хвойних не менше 30%. Також основна фітомеліоративна роль деревних, а особливо чагарникових видів повинна бути спрямована на укріплення схилів від ґрунтової ерозії. Із ґрунтоукріплюючих видів пропонуємо свидину білу і кроваво-червону, бирючину, клен татарський, терен, ожину сизу, а також ґрунтопокривні ожину лісову, виноградовник пятилистий, плющ звичайний. барвінок малий.

Формування узлісь рубками. Лісівничий догляд за узліссями проводиться шляхом освітлення від порослі та екземплярів дерев, що пригнічують чагарникові породи. Вирубувати також слід пошкоджені дерева та кущі. Інтенсивність рубок може коливатися від 20 до 60%, залежно від структури і складу узлісь. В усіх випадках слід прагнути зберегти багатство породного складу. Реконструкцію узлісь слід проводити за вибіркоким методом, тобто не суцільно, а тільки на тих ділянках, що потребують втручання [26].

На узліссі зосереджені цінні для людини види рослин – лікарські, медоносні, кормові, декоративні, тому перед виконанням будь-яких робіт слід провести ботанічне обстеження, визначити заходи по збереженню всіх цінних рослин і рослин, що охороняються Червоною книгою України.

4.3. Збагачення структури насаджень культурами

Ландшафтне облаштування сучасних паркових насаджень музею передбачає використання ландшафтних культур, які створюються з метою збагачення видового складу дерев і чагарників та підвищення декоративності насаджень етнографічних зон.

Ландшафтні культури створюються:

- під наметом чистих (однопорідних) насаджень;
- у “вікнах” – невеликих прогалинах;
- на узліссі;
- вздовж доріг;
- вздовж еколого-рекреаційних стежок.

У нашому конкретному випадку групи слід розташовувати вільно, щоб вони природно вписувалися в існуючі насадження, вигідно підкреслювали його декоративні якості.

Для досягнення найбільшого пейзажного ефекту слід максимально врахувати декоративні якості дерев і чагарників: забарвлення листя у різні сезони року, габітус крони, рисунок і забарвлення кори, час, кратність і забарвлення квітів. Наприклад, для кращого огляду декоративної кори берези, дуба, бука, сосни краще не вводити чагарники, які закриють стовбури цих дерев. Рослини, декоративні під час цвітіння, слід висаджувати на узліссях, де вони найкраще оглядаються. Враховуючи періоди і тривалість цвітіння чагарників, слід створювати ландшафти узлісь “безперервного” цвітіння, чергуючи появу квітів з весни до кінця літа.

Вважаємо доцільним широке використання в узліссях і під наметом чагарників, які притягують птахів своїми плодами і є добрим місцем для їхнього гніздування (глід, жимолость, бірючина).

При створенні ландшафтних культур слід використовувати садженці з декоративних шкіль із добре розвинутою кореневою системою та сформованою кроною [31].

Віддаль між саджанцями декоративних деревних порід установлюють в залежності від породи, віку та розміру посадкового матеріалу. Двох-, чотирьохрічні саджанці можна розташовувати на віддалі 1,5-2,0 м один від одного. Для саджанців ширококронних дерев – дуба, бука, клена гостролистого, клена-явора, липи – приймаються віддалі 3-4м. Початкове загущення посадок передбачає в дальнішому зрідження групи.

ВИСНОВКИ

Благоустрій садово-паркової території розглядається як комплекс заходів з інженерної підготовки до озеленення, влаштування покриттів, розміщення малих архітектурних форм, освітлення, об'єктів монументального мистецтва, що спрямованих на покращення функціонального, санітарного, естетичного та екологічного станів території.

Оліготрофів, які зростають на бідних ґрунтах – 18 таксонів (20,5%), мезотрофів, які віддають перевагу середнім умовам родючості ґрунтів – 48 таксонів (54,5%), а еутрофів, які полюбують родючі умови місцезростання – 22 таксони (25,0%).

Серед дендрофлори найбільше представлена група мезофітів – 70 таксонів (79,6%), менше ксерофітів – 9 таксонів (10,2%) і гідрофіти – 9 таксонів (10,2%).

Серед дендрофлори переважають види сціогеліофіти – 57 таксонів (64,8%), менше сціофітів – 22 таксони (25,0%) і геліофіти – 9 таксонів (10,2%).

У флорі переважають представники видів, що належать до родин *Rosaceae*, *Salicaceae*, *Caprifoliaceae*, *Pinaceae*, *Aceraceae*, *Oleaceae*.

Поодинокими видами представлені родини: *Taxaceae*, *Elaeagnaceae*, *Rutaceae*, *Hippocastanaceae*, *Vitaceae*, *Hydrangaceae*, *Bignoniaceae*, *Begoniaceae*, *Araliaceae*, *Thymelaeaceae*.

За географічними ареалами природного поширення серед деревних видів переважають види північноамериканського походження: *Amorpha fruticosa* L., *Catalpa bignonioides* Wait., *Fraxinus pennsylvanica* Marsh., *Spiraea douglasii* Hook., *Symphoricarpos rivularis* Suksdorf., *Swida stolonifera* (Michx.) Rydb., *Juglans nigra* L., *Padus serotina* (Ehrh) Ag., *Parthenocissus quinquefolia* (L.) Planch., *Picea pungens* Engelm., *Populus deltoides* Marsh., *Quercus borealis* Michx.

Меншу групу складають види євро-азійського типу ареалу, тобто наші автохтонні деревні та чагарникові види. До них належать наступні види: *Betula pubescens* Ehrh., *Corylus avellana* L., *Carpinus betulus* L., *Rubus caesius* L., *Salix*

aurita L., *Lonicera tatarica* L., *Pyrus communis* L., *Populus tremula* L., *Rhamnus cathartica* L.

Більшість видів, виявлених в ході досліджень, формують природні компоненти з лісового, лісо-чагарникового і чагарникового типу рослинного покриву.

Таким чином, проведений комплексний еколого-фітоценотичний аналіз деревної рослинності паркової зони музею, свідчить про перспективи розширення асортименту видів деревно-чагарникової рослинності за рахунок інтродуцентів широкого географічного ареалу, як рівнинного, так і гірського висотних поясів.

Як показав аналіз досліджуваних ділянок, у структурі дендрофлори паркової зони Музею народної архітектури та побуту у Львові, присутні численні види інтродуцентів, які привнесені у наші природно-кліматичні умови з інших регіонів світу, які успішно адаптувались до умов місцезростання, так і аборигенні, місцеві види.

Інтродуцентів виявлено – 37 таксонів (42,1%), а аборигенних видів – 51 таксон (57,9%). Переважна більшість деревних видів добре адаптувалась до паркового середовища та локальних природно-кліматичних умов зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабіченко В. М., Зузука Ф. М. Клімат Львова. Луцьк, 1998. 187 с.
2. Безлюбченко О. С., Завальний О. В., Черноносова Т. О. Планування і благоустрій міст. Харків: ХНАМГ, 2011. 191 с.
3. Бондаренко В. Д., Фурдичко О. І. Узлісся: екологія, функції та формування. Львів: Астериск, 1993. 64 с.
4. Бугай О. В., Бойчук Ю. І., Солошенко Е. С. Екологія і охорона навколишнього середовища. К.: Університетська книга. 2016. 316 с.
5. Водний кодекс України (відомості ВРУ № 214/95-ВР) від 06.06.95.
URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80>
6. Галла-Бобик С. В. Рекреаційне навантаження на території національного природного парку “Зачарований край” / С. В. Галла-Бобик // Науковий вісник Ужгородського університету (Сер. “Хімія”), 2016. № 2 (36) С. 73-76
7. Гнатів П. С. Функціональна діагностика в дендрології. Львів: Камула, 2014. 336 с.
8. Голубець М. А. Урбанізація, її суть соціальна суть та екологічні наслідки / урбанізація як фактор змін біогеоценотичного покриву. Львів: Академічний експрес, 1994. С. 3-5.
9. Гродзінський М. Д. Основи ландшафтної екології. К.: Либідь, 1993. 224 с.
10. Данилишин Б. М., Дорогунцов С. І., Міщенко В. С. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України. К.: РВПС України, 1999. 716 с.
11. Данилюк А. Г. Музей в Шевченківському гаї. Львів: Край, 1993. 41 с.
12. Данилюк А. Г. Українські скансени. Історія виникнення, експозиції, проблеми розвитку. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. 104 с.
13. Дунаєвська О. Ф., Козловський О. Ю. Вивчення дигресії екосистем міського парку внаслідок зростання рекреаційного навантаження / Географія та туризм, 2013. Вип. 26. С. 284-294.
14. Екологічний паспорт Львівської області. Львів: ЛОДА, 2022. 265 с.

15. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення” від 24.02.1994 р. <https://legalexpert.in.ua/>
16. Закон України “Про охорону культурної спадщини” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 39, ст. 333) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>
17. Закон України “Про природно-заповідний фонд України” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 34, ст. 502). Редакція від 01.01.2024, підстава - [1909-IX](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-IX) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>
18. Закон України від 25.06.91 № 1264-ХІІ “Про охорону навколишнього природного середовища”. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
19. Заячук В. Я. Дендрологія. Львів: Априорі, 2008. 656 с.
20. Інструкція з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України (Із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства № 105. Редакція від 17.06.2014. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0182-02#Text>
21. Калініченко О. А. Декоративна дендрологія. К.: “Вища школа”, 2003. 199 с.
22. Клименко М. О., Пилипенко Ю. В., Мороз Ю. С. Екологія міських систем. Херсон: Олді-плюс, 2010. 294 с.
23. Клименко М. О., Прищепя А. М., Вознюк Н. М. Моніторинг довкілля. К.: Академія, 2006. 360 с.
24. Клименко Ю. О., Кузнецов С. І. Історичний розвиток, сучасний стан та проблема відродження старовинних парків правобережного та західного лісостепу України.
25. Кохно М. А., Гордієнко В. І., Захаренко Г. С. та ін. Дендрофлора України. Дикорослі й культивовані дерева і кущі. Голонасінні. Ч. І. Довідник. К.: Вища школа, 2001. 207 с.
26. Кохно М. А., Трофименко Н. М., Пархоменко Л. І. та ін. Дендрофлора України. Дикорослі й культивовані дерева і кущі. Покритонасінні. Ч. ІІ. Довідник. К.: “Фітосоціоцентр”, 2005. 716 с.

27. Кузнецов С. І., Левон Ф. М., Пушкар В. В. Асортимент дерев, кущів та ліан для озеленення в Україні. К.: Компрінт, 2013. 256 с.
28. Кузьменко А. В., Алейнікова Г. М. Оптимізація потоків рекреантів на території національних природних парків / А. В. Кузьменко, Г. М. Алейнікова // Вісник Донецького інституту туристичного бізнесу. 2004. № 8. С. 109-120.
29. Кучерявий В. П. Сади і парки Львова. Львів: “Світ”, 2008. 306 с.
30. Кучерявий В. П. Урбоекологія. Львів: “Новий світ-2000”, 2020. 460 с.
31. Кучерявий В. П., Дудин Р. Б., Ковальчук Н. П., Пилат О. С. Деревя, чагарники, ліани в ландшафтній архітектурі. Львів: “Кварт”, 2004. 138 с.
32. Кучерявий В. П., Кучерявий В. С. Озеленення населених місць. Львів: “Новий світ-2000”, 2019. 666 с.
33. Левон Ф. М. Концептуальні аспекти формування міських зелених насаджень у сучасних умовах / Ф. М. Левон, С. І. Кузнецов // Інтродукція рослин: міжнар. наук, журнал. 2006. №4. С. 53-57
34. Левон Ф. М. Створення зелених насаджень в умовах урбанізованого середовища: вимоги, лімітуючі чинники, шляхи оптимізації / Ф. М. Левон // Науковий вісник УкрДЛТУ: зб. наук.-техн. праць. Львів: УкрДЛТУ, 2003. Вип. 13.5. С. 157-162
35. Музей народної архітектури і побуту у Львові імені Климентія Шептицького <https://lvivskansen.org/>
36. Мусієнко М. М., Серебряков В. В., Брайон О. В. Екологія. Охорона природи: Словник-довідник. Київ: “Знання”, КОО, 2002. 550 с.
37. Назарук М. М. Львів на початку ХХІ століття. Львів: “Видавництво Старого Лева”, 2015. 240 с.
38. Назарук М. М. Львівська область: природні умови та ресурси. Львів: “Видавництво Старого Лева”, 2018. 592 с.
39. Наказ державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України № 226 від 24.12.2001 «Про затвердження інструкції з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0082-07#Text>

40. Наказ Державного комітету України по житлово-комунальному господарству №70 від 29.04.1994 р “Про затвердження Правил утримання зелених насаджень міст та інших населених пунктів”. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-06#Text>

41. Остапенко Б. Ф., Федець І. П., Пастернак В. П. Типологічна різноманітність лісів України. Зона широколистяних лісів. Харків: Харк. держ. аграр. ун-т, 1998. 127 с.

42. Позняк С. П. Ґрунти Львівської області. Львів, ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 424 с.

43. Постанова Верховної Ради України “Про основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 38-39, ст. 248) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188/98-%D0%B2%D1%80#Text>

44. Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів: Постанова Верховної Ради України від 24.12.1999 року № 1359-XIV. К.: Офіційний вісник України № 1 від 21.01.2011 р. С. 26. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1359-14#Text>

45. Пушкар В. В. Хвойні у садово-парковому будівництві. К.: Вид-во ДАКККіМ, 2004. 284 с.

46. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища у Львівській області в 2021 році. Львів: Львівська обласна державна адміністрація. Департамент екології та природних ресурсів, 2022. 296 с.

47. Федака П. М., Байрак Я. М., Яндял Г. В., Полак С. І., Зейкан О. В., Коцан В. В., Сологуб-Коцан Т. Я. Закарпатський музей народної архітектури і побуту. Ужгород: “АУТДОР ШАРК”, 2015. 122 с.

48. Шуплат Т. І., Попович В. В., Фітак М. М. Аналіз екологічного стану насаджень музею народної архітектури і побуту у Львові ім. Кл. Шептицького / Т. І. Шуплат, В. В. Попович, М. М. Фітак // Лісівнича наука: стан, проблеми,

перспективи розвитку (УкрНДІЛГА–90 років). Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (23–24 червня 2021 року, м. Харків). С. 251-252

49. Jezzy Czajkowski. Muzea na wolnym powietrzu w Europie. Rzeszow-Sanok. 1984. 315 s.

50. Seneta W., Dolatowski J. Dendrologia. Warszawa: PWN SA, 2003. 559 s.

ДОДАТКИ

ІДЕНТИФІКАЦІЙНІ ТАБЛИЦІ ЕТНОГРАФІЧНИХ ЗОН**1) Сектор “Бойківщина”**

№ п/п	Назва дерев і чагарників	Природна деревна рослинність Бойківщини	Культурна деревна рослинність етнографічної зони	Рекомендації
Дерева				
1.	Дуб звичайний	+	–	
2.	Дуб скельний	+	–	
3.	Бук лісовий	+	+	
4.	Ялиця біла	+	+	
5.	Ялина європейська	+	+	
6.	Граб звичайний	+	+	
7.	Клен гостролистий	+	+	
8.	Клен-явір	+	+	
9.	Ясен звичайний	+	+	
10.	Вільха чорна	+	–	
11.	Вільха сіра	+	–	
12.	Горобина звичайна	+	+	
13.	Липа дрібнолиста	+	+	
14.	В'яз шорсткий	+	+	
15.	Осика	+	+	
16.	Береза повисла	+	+	
Чагарники				
1.	Бузина червона	+	–	
2.	Ліщина звичайна	+	+	
3.	Жимолость сіра	+	–	
4.	Вербна козяча	+	+	
5.	Калина звичайна	+	+	
6.	Глід одноматочковий	+	+	
7.	Брусниця бородавчата	+	–	
8.	Свидина біла	+	–	
9.	Ялівець звичайний	+	–	
10.	Терен колючий	+	–	

2) Сектор “Рівнинне Закарпаття”

№ п/п	Назва дерев і чагарників	Природна деревна рослинність Закарпаття	Культурна деревна рослинність етнографічної зони	Рекомендації
Дерева				
1.	Дуб звичайний	+	+	
2.	Дуб скельний	+	–	
3.	Граб звичайний	+	+	
4.	Ясен звичайний	+	+	
5.	Ясен вузьколистий	+	–	
6.	Вільха чорна	+	–	
7.	Бук лісовий	+	+	
8.	Липа срібляста	+	–	+
9.	Ялиця біла	+	–	+
10.	Клен-явір	+	+	
11.	Клен польовий	+	–	
12.	Черешня	+	+	
13.	Берека	+	–	
14.	Береза повисла	+	+	
15.	Осика	+	+	
17.	Вільха сіра	+	–	
18.	Сосна гірська	+	–	
19.	Горобина звичайна	+	+	
20.	Ялівець сибірський	+	–	
Чагарники				
1.	Рододендрон карпатський	+	–	
2.	Бруслина бородавчата	+	–	
3.	Верба козяча	+	+	
4.	Крушина ламка	+	–	
5.	Ліщина звичайна	+	+	

3) Сектор “Лемківщина”

№ п/п	Назва дерев і чагарників	Природна деревна рослинність Лемківщини	Культурна деревна рослинність етнографічної зони	Рекомендації
Дерева				
1.	Бук лісовий	+	+	
2.	Дуб звичайний	+	–	
3.	Дуб скельний	+	–	
4.	Ялина звичайна	+	+	
5.	Ялиця біла	+	–	
6.	Клен гостролистий	+	+	
7.	Клен-явір	+	+	
8.	Ясен звичайний	+	–	
9.	Липа серцелиста	+	–	
10.	Береза повисла	+	+	
11.	Осика	+	–	
12.	Вільха чорна	+	–	
13.	Вільха сіра	+	–	
14.	В'яз шорсткий	+	–	
15.	Клен польовий	+	–	
16.	Черешня	+	+	
17.	Яблуня лісова	+	+	
18.	Берека	+	–	
Чагарники				
1.	Бруслина бородавчата	+	–	
2.	Бруслина європейська	+	–	
3.	Бузина червона	+	–	
4.	Вовчі ягоди звичайні	+	–	
5.	Гордовина	+	–	
6.	Дерен справжній	+	–	
7.	Жимолость чорна	+	–	
8.	Жостір проносний	+	–	
9.	Калина звичайна	+	+	
10.	Крушина несправжня	+	–	

11.	Глід одноматочковий	+	+	
12.	Клен татарський	+	–	
13.	Ліщина звичайна	+	+	
14.	Ожина лісова	+	–	
15.	Терен колючий	+	–	
16.	Шипшина собача	+	–	
17.	Ялівець звичайний	+	–	
18.	Ялівець сибірський	+	–	

4) Сектор “Гуцульщина”

№ п/п	Назва дерев і чагарників	Природна деревна рослинність Гуцульщини	Культурна деревна рослинність етнографічної зони	Рекомендації
Дерева				
1.	Дуб звичайний	+	+	
2.	Дуб скельний	+	–	
3.	Бук лісовий	+	–	
4.	Ясен звичайний	+	+	
5.	Клен гостролистий	+	+	
6.	Липа серце листа	+	+	
7.	Граб звичайний	+	+	
8.	Клен-явір	+	+	
9.	Черешня	+	+	
10.	Ялиця біла	+	+	
11.	Ялина європейська	+	+	
12.	Горобина звичайна	+	+	
13.	Сосна-жереп	+	–	
14.	Вільха зелена	+	–	
15.	Береза повисла	+	+	
16.	В’яз шорсткий	+	–	
17.	Сосна кедрова європейська	+	–	
Чагарники				
1.	Ліщина звичайна	+	+	
2.	Бруслина бородавчата	+	–	
3.	Свидина біла	+	+	
4.	Вовче лико	+	–	
5.	Калина звичайна	+	+	
6.	Глід одноматочковий	+	+	

7.	Бузина червона	+	–	
8.	Жимолость чорна	+	–	
9.	Верба попеляста	+	–	
10.	Верба козяча	+	+	
11.	Верба сілезька	+	–	
12.	Терен колючий	+	–	
13.	Порічка червона	+	–	
14.	Порічка альпійська	+	–	
15.	Спірея в'язолиста	+	–	
16.	Ялівець звичайний	+	–	
17.	Ялівець сибірський	+	–	

5) Сектор “Буковина”

№ п/п	Назва дерев і чагарників	Природна деревна рослинність Буковини	Культурна деревна рослинність етнографічної зони	Рекомендації
Дерева				
1.	Дуб звичайний	+	+	
2.	Дуб скельний	+	–	
3.	Бук лісовий	+	+	
4.	Граб звичайний	+	+	
5.	Ялина біла	+	–	
6.	Ялина європейська	+	+	
7.	Вільха чорна	+	+	
8.	Вільха сіра	+	–	
9.	Осика	+	+	
10.	Ясен звичайний	+	+	
11.	Клен гостролистий	+	+	
12.	Липа серцелиста	+	+	
13.	Черешня	+	+	
14.	Береза повисла	+	+	
15.	Клен-явір	+	+	
16.	Клен польовий	+	–	
17.	В'яз шорсткий	+	–	
18.	Берека	+	–	
19.	Сосна гірська	+	–	

Чагарники				
1.	Бузина червона	+	–	
2.	Калина звичайна	+	–	
3.	Ліщина звичайна	+	+	
4.	Свидина криваво-червона	+	–	
5.	Гордовина	+	–	
6.	Глід одноматочковий	+	–	
7.	Бруслина бородавчата	+	–	
8.	Бруслина європейська	+	–	
9.	Шипшина собача	+	–	
10.	Терен колючий	+	–	
11.	Жимолость пухнаста	+	–	
12.	Жостір проносний	+	–	
13.	Клен татарський	+	–	
14.	Малина звичайна	+	–	
15.	Вовчі ягоди звичайні	+	–	
16.	Крушина ламка	+	–	
17.	Ожина шорстка	+	–	
18.	Бузина чорна	+	+	
19.	Ожина змієвидна	+	–	
20.	Жимолость чорна	+	–	
21.	Горобина звичайна	+	+	
22.	Шипшина повисла	+	–	
23.	Ожина сиза	+	–	
24.	Агрис відхилений	+	–	
25.	Ялівець сибірський	+	–	

б) Сектор “Покуття”

№ п/п	Назва дерев і чагарників	Природна деревна рослинність Покуття	Культурна деревна рослинність етнографічної зони	Рекомендації
Дерева				
1.	Бук лісовий	+	+	
2.	Дуб звичайний	+	+	
3.	Дуб скельний	+	–	
4.	Ялина звичайна	+	–	
5.	Ялина біла	+	–	
6.	Ясен гостролистий	+	–	
7.	Клен-явір	+	–	
8.	Клен польовий	+	–	
9.	Липа серцелиста	+	–	
10.	В'яз шореткий	+	–	
11.	Горобина звичайна	+	–	
12.	Берека	+	+	
13.	Ясен звичайний	+	–	
14.	Вільха чорна	+	+	
15.	Вільха сіра	+	–	
16.	Береза повисла	+	–	
17.	Черешня	+	–	
18.	Яблуня лісова	+	+	
19.	Осика	+	+	
Чагарники				
1.	Бруслина європейська	+	–	
2.	Бруслина бородавчата	+	–	
3.	Бузина червона	+	+	
4.	Бузина чорна	+	+	
5.	Гордовина	+	–	
6.	Калина звичайна	+	–	
7.	Крушина ламка	+	+	
8.	Жостір проносний	+	–	
9.	Жимолость пухнаста	+	+	

10.	Клен татарський	+	–	
11.	Жимолость чорна	+	+	
12.	Малина звичайна	+	–	
13.	Шипшина собача	+	+	
14.	Ялівець звичайний	+	–	

7) Сектор “Поділля”

№ п/п	Назва дерев і чагарників	Природна деревна рослинність Поділля	Культурна деревна рослинність етнографічної зони	Рекомендації
Дерева				
1.	Дуб звичайний	+	+	
2.	Дуб скельний	+	+	
3.	В'яз шорсткий	+	–	
4.	Липа серцелиста	+	–	
5.	Граб звичайний	+	+	
6.	Клен гостролистий	+	+	
7.	Клен польовий	+	–	
8.	Береза повисла	+	+	
9.	Осика	+	+	
10.	Черешня	+	–	
11.	Ясен звичайний	+	+	
12.	Берест	+	–	
13.	Сосна звичайна	+	+	
14.	Вільха чорна	+	–	
15.	Тополя чорна	+	–	
Чагарники				
1.	Дерен справжній	+	–	
2.	Клен татарський	+	+	
3.	Годовина	+	–	
4.	Ліщина звичайна	+	+	
5.	Свидина кроваво-червона	+	–	
6.	Бруслина європейська	+	–	
7.	Бруслина	+	–	

	продовгаста			
8.	Шипшина собача	+	–	
9.	Ожинник широкий	+	+	
10.	Терен колючий	+	–	
11.	Жимолость пухнаста	+	–	
12.	Жостір проносний	+	+	
13.	Вовчі ягоди звичайні	+	–	
14.	Глід одноматочковий	+	+	
15.	Клокичка периста	+	–	
16.	Калина звичайна	+	–	
17.	Крушина ломка	+	–	
18.	Бузина чорна	+	–	
19.	Порічка червона	+	–	

8) Сектор “Полісся”

№ п/п	Назва дерев і чагарників	Природна деревна рослинність Полісся	Культурна деревна рослинність етнографічної зони	Рекомен- дації
Дерева				
1.	Сосна звичайна	+	+	
2.	Граб звичайний	+	–	
3.	Дуб звичайний	+	+	
4.	Береза пухнаста	+	–	
5.	Ялина європейська	+	–	
6.	Береза повисла	+	+	
7.	Вільха чорна	+	–	
8.	Ясен звичайний	+	–	
9.	Осика	+	+	
10.	Липа серцелиста	+	–	
11.	Берест	+	–	
12.	Яблуня лісова	+	+	
13.	Черешня	+	+	
14.	Горобина	+	+	
Чагарники				

1.	Ліщина звичайна	+	+	
2.	Крушина ламка	+	–	
3.	Бруслина бородавчата	+	+	
4.	Бруслина Європейська	+	–	
5.	Клен татарський	+	+	
6.	Калина звичайна	+	–	

9) Сектор “Львівщина”

№ п/п	Назва дерев і чагарників	Природна деревна рослинність Львівщина	Культурна деревна рослинність етнографічної зони	Рекомендації
Дерева				
1.	Сосна звичайна	+	+	
2.	Граб звичайний	+	–	
3.	Дуб звичайний	+	+	
4.	Береза пухнаста	+	+	
5.	Ялина європейська	+	–	
6.	Береза повисла	+	+	
7.	Вільха чорна	+	+	
8.	Ясен звичайний	+	+	
9.	Осика	+	+	
10.	Липа серцелиста	+	–	
11.	Берест	+	–	
12.	Яблуня лісова	+	+	
13.	Черешня	+	+	
14.	Горобина	+	+	
Чагарники				
1.	Ліщина звичайна	+	+	
2.	Крушина ламка	+	–	
3.	Бруслина бородавчата	+	+	
4.	Бруслина Європейська	+	–	
5.	Клен татарський	+	+	
6.	Калина звичайна	+	+	

**Видовий склад дендрофлори за походженням
(А - аборигенні види; І - інтродуковані види)**

№ п/п	Види		Насадження
1.	<i>Abies alba</i> Mill.	A	+
2.	<i>Acer ginnala</i> Maxim.	I	+
3.	<i>Acer negundo</i> L.	I	+
4.	<i>Acer platanoides</i> L.	A	+
5.	<i>Acer pseudoplatanus</i> L.	A	+
6.	<i>Acer saccharinum</i> L.	I	+
7.	<i>Acer tataricum</i> L.	A	+
8.	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	I	+
9.	<i>Alnus glutinosa</i> (L.) Gaertn.	A	+
10.	<i>Amelanchier ovalis</i> Medik.	A	+
11.	<i>Amorpha fruticosa</i> L.	I	+
12.	<i>Berberis vulgaris</i> L.	A	+
13.	<i>Betula pendula</i> Roth.	A	+
14.	<i>Caragana arborescens</i> Lam.	I	+
15.	<i>Carpinus betulus</i> L.	A	+
16.	<i>Catalpa bignonioides</i> Walt.	I	+
17.	<i>Cerasus avium</i> (L.) Moench.	A	+
18.	<i>Cornus mas</i> L.	A	+
19.	<i>Corylus avellana</i> L.	A	+
20.	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq.	A	+
21.	<i>Crataegus coccinea</i> L.	I	+
22.	<i>Daphne mesereum</i> L.	A	+
23.	<i>Deutzia scabra</i> Thunb.	I	+

24.	<i>Elaeagnus angustifolia</i> L.	I	+
25.	<i>Euonymus europaea</i> L.	A	+
26.	<i>Euonymus verrucosa</i> Scap.	A	+
27.	<i>Fagus sylvatica</i> L.	A	+
28.	<i>Forcythia suspensa</i> (Thun.) Vahl.	I	+
29.	<i>Fraxinus excelsior</i> L.	A	+
30.	<i>Fraxinus lanceolata</i> Borkh.	I	+
31.	<i>Fraxinus pennsylvanica</i> Marsh.	I	+
32.	<i>Gleditsia triacanthos</i> L.	I	+
33.	<i>Grossularia reclinea</i> (L.) Mill.	A	+
34.	<i>Hedera helix</i> L.	A	+
35.	<i>Juglans nigra</i> L.	I	+
36.	<i>Juglans regia</i> L.	I	+
37.	<i>Juniperus comunis</i> L.	A	+
38.	<i>Larix polonica</i> L.	A	+
39.	<i>Ligustum vulgare</i> L.	A	+
40.	<i>Lonicera caprifolium</i> L.	A	+
41.	<i>Lonicera tatarica</i> L.	I	+
42.	<i>Malus sylvestris</i> Mill.	A	+
43.	<i>Malus domestica</i> Borkh.	A	+
44.	<i>Morus alba</i> L.	I	+
45.	<i>Morus nigra</i> L.	I	+
46.	<i>Parthenocissus serotina</i> (Ehrh) Ag.	I	+
47.	<i>Parthenocissus quinquefolia</i> Planch.	I	+
48.	<i>Phelodendron amurense</i> Rupr.	I	+
49.	<i>Picea abies</i> (L.) Karst.	A	+
50.	<i>Picea pungens</i> Engelm.	I	+

51.	<i>Pinus sylvestris</i> L.	A	+
52.	<i>Pinus nigra</i> Arn.	I	+
53.	<i>Pinus. strobus</i> L.	I	+
54.	<i>Populus alba</i> L.	A	+
55.	<i>Populus deltoides</i> Marsh. (Quct.)	I	+
56.	<i>Populus nigra</i> L.	A	+
57.	<i>Populus simonii</i> Carr.	I	+
58.	<i>Populus tremula</i> L.	A	+
59.	<i>Prunus domestica</i> L.	A	+
60.	<i>Prunus divaricata</i> Ledeb.	I	+
61.	<i>Prunus spinosa</i> L.	A	+
62.	<i>Pyrus communis</i> L.	A	+
63.	<i>Quercus borealis</i> Michx.	I	+
64.	<i>Quercus robur</i> L.	A	+
65.	<i>Rhamnus cathartica</i> L.	A	+
66.	<i>Rhamnus nigrum</i> L.	A	+
67.	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	I	+
68.	<i>Rosa canina</i> L.	A	+
69.	<i>Rosa rugosa</i> Thund.	I	+
70.	<i>Rubus caesius</i> L.	A	+
71.	<i>Rubus idaeus</i> L.	A	+
72.	<i>Salix aurita</i> L.	A	+
73.	<i>Salix caprea</i> L.	A	+
74.	<i>Salix frangilis</i> L.	A	+
75.	<i>Sambucus nigra</i> L.	A	+
76.	<i>Sambucus racemosa</i> L.	A	+
77.	<i>Sorbus aucuparia</i> L.	A	+

78.	<i>Sambucus salicifolia</i> L.	I	+
79.	<i>Symphoricarpos albus</i> Auct.	I	+
80.	<i>Syringa vulgaris</i> L.	I	+
81.	<i>Swida alba</i> (L.) Opiz.	I	+
82.	<i>Swida sanguinea</i> (L.) Opiz.	A	+
83.	<i>Swida stolonifera</i> (Michx.) Rybd.	I	+
84.	<i>Taxus baccata</i> L.	A	+
85.	<i>Thuja occidentalis</i> L.	I	+
86.	<i>Tilia cordata</i> Mill.	A	+
87.	<i>Tilia plathyphyllos</i> Scop.	A	+
88.	<i>Ulmus glabra</i> Huds.	A	+

**Трофотопічні і гідротопічні особливості флористичних елементів
паркової зони Музею народної архітектури і побуту у Львові**

Назва виду	Трофотопи				Гідротопи				
	A	B	C	D	1	2	3	4	5
<i>Acer ginnala</i> Maxim.	+	+	+	+			+	+	
<i>Acer negundo</i> L.	+	+	+	+		+	+		
<i>Acer platanoides</i> L.			+	+		+	+	+	
<i>Acer pseudoplatanus</i> L.			+	+		+	+		
<i>Acer saccharinum</i> L.		+	+	+	+	+	+	+	
<i>Aegopodium podagraria</i> L.			+	+		+	+	+	
<i>Aesculus hippocastanum</i> L.			+	+		+	+		
<i>Asarum europaeum</i> L.			+	+		+	+		
<i>Athyrium filix-femina</i> (L.) Roth.			+	+			+	+	
<i>Berberis vulgaris</i> L.		+	+	+		+	+		
<i>Betula pendula</i> Roth.	+	+	+			+	+	+	
<i>Carex pilosa</i> Scop.			+	+	+	+	+		
<i>Carex sylvatica</i> Huds.			+	+		+	+		
<i>Carpinus betulus</i> L.			+	+		+	+		
<i>Dactylis glomerata</i> L.			+	+	+	+			
<i>Deutzia scobra</i> Thunb.			+	+		+	+		
<i>Euonymus europaea</i> L.			+	+		+	+		
<i>Fagus sylvatica</i> L.		+	+	+		+	+	+	
<i>Fraxinus excelsior</i> L.			+	+		+	+		
<i>Fraxinus lanceolata</i> Borkh.			+	+	+	+			
<i>Galeobdolon luteum</i> Huds.			+	+		+	+		
<i>Geum urbanum</i> L.			+	+	+	+	+		
<i>Glechoma hederacea</i> L.			+	+		+	+		
<i>Hedera helix</i> L.			+	+		+	+	+	
<i>Impatiens parviflora</i> DC.			+	+			+	+	
<i>Juglans regia</i> L.			+	+		+	+		
<i>Ligustrum vulgare</i> L.		+	+	+		+	+	+	
<i>Mahonia aquifolium</i> Nutt.	+	+	+	+		+	+		
<i>Padus avium</i> Mill.			+	+			+	+	
<i>Poa nemoralis</i> L.	+	+	+		+	+			
<i>Poa trivialis</i> L.		+	+	+		+	+	+	+
<i>Populus alba</i> L.			+	+		+	+		

<i>Populus tremula</i> L.		+	+	+		+	+	+	
<i>Primula veris</i> L.		+	+	+		+	+	+	
<i>Prunus spinosa</i> L.		+	+		+	+			
<i>Pulmonaria angustifolia</i> L.	+	+			+	+			
<i>Quercus borelalis</i> Michx.		+	+			+	+		
<i>Quercus robur</i> L.		+	+	+	+	+	+	+	
<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	+	+	+	+	+	+	+	+	
<i>Rosa canina</i> L.		+	+		+	+			
<i>Rubus caesius</i> L.		+	+		+	+	+		
<i>Salvia glutinosa</i> L.			+	+			+	+	
<i>Sambucus nigra</i> L.			+	+		+	+	+	
<i>Sambucus racemosa</i> L.			+	+		+	+	+	
<i>Sorbus aucuparia</i> L.	+	+	+	+		+	+	+	
<i>Spiraea salicifolia</i> L.		+	+	+			+		
<i>Stellaria holostea</i> L.			+	+		+	+		
<i>Stellaria media</i> (L.) Vill.		+	+	+			+	+	+
<i>Swida sanguinea</i> (L.) Opiz.		+	+	+		+	+		
<i>Symphoricarpus albus</i> auct., non Blake.	+	+	+	+	+	+	+	+	
<i>Syringa vulgaris</i> L.		+	+		+		+		
<i>Taraxacum officinale</i> Webb. ex. Wig.			+	+		+	+		
<i>Taxus baccata</i> L.	+	+	+			+	+		
<i>Thuja occidentalis</i> L.		+	+			+	+		
<i>Tilia cordata</i> Mill.			+	+		+	+	+	
<i>Urtica dioica</i> L.			+	+		+	+	+	
<i>Veronica officinalis</i> L.		+	+			+	+	+	
<i>Viburnum lantana</i> L.			+	+		+	+	+	
<i>Viburnum opulus</i> L.			+	+		+	+		
<i>Viola tricolor</i> L.	+	+	+			+	+		